

Centru de cercetare și
documentare în domeniul
integrării imigranților

BAROMETRUL INTEGRĂRII IMIGRANȚILOR

Raport final de cercetare

Programul anual 2011

Data publicării: iunie 2014, ediția a II-a

Adrese pentru sesizări:

Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, str. Soldat Velicu Ștefan, nr. 43, 023255, sector 2, București

Fundația pentru o societate deschisă, str. Căderea Bastiliei, nr. 33, 010613, sector 1, București

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului “Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților”, implementat de Asociația Română pentru Promovarea Sănătății în parteneriat cu Fundația pentru o societate deschisă. Proiectul a fost finanțat din Fondul European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe, prin Programul general “Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” (ref: IF/11.01-03.01) al Uniunii Europene, gestionat în România de Ministerul Afacerilor Interne, prin Inspectoratul General pentru Imigrări ca autoritate contractantă.

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

Autori:

Ovidiu Voicu (coordonator)

Andra Bucur

Victoria Cojocariu

Luciana Lăzărescu

Marana Matei

Daniela Tarnovschi

Editor:

Bianca Floarea

DESPRE AUTORI

Andra Bucur este licențiată în drept și absolventă de masterat în drept internațional și drepturile omului în cadrul Universității Lyon III și în drept privat comparat în cadrul Facultății de Drept „Babeș-Bolyai”. Andra și-a început activitatea în domeniul migrației în calitate de consilier juridic pentru solicitanți de azil și a continuat cu activități de cercetare și analiză a legislație din domeniu.

Victoria Cojocariu este absolventă a Facultății de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București, specializarea Sociologie (licență și masterat), iar în prezent este doctorandă în cadrul aceleiași instituții. Victoria a avut colaborări cu mai multe ONG-uri din perioada facultății, fiind implicată în activități de cercetare și stimulare a participării publice în cadrul mai multor proiecte din domeniul migrației. În cadrul acestui studiu, a fost responsabilă de coordonarea activității de cercetare.

Luciana Lăzărescu face parte din echipa Asociației Române pentru Promovarea Sănătății și este membră a echipei multidisciplinare de cercetători din cadrul Centrului de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților. Luciana are peste șapte ani de experiență de lucru cu imigranții și de monitorizare a integrării acestora în România.

Marana Matei este absolventă a Facultății de Psihologie din cadrul University College London din Marea Britanie și a Masteratului de Psihologie Clinică a Facultății de Psihologie și Științele Educației - Universitatea din București. Este interesată de cercetare și psihologie aplicată, precum psihoterapia bazată pe dovezi științifice. Marana este acreditată de Colegiul Psihologilor în următoarele specializări: psihologie clinică, consiliere psihologică și psihoterapie.

Daniela Tarnovschi a obținut diploma de sociolog la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, după care a urmat programul de studii aprofundate în științele comunicării în cadrul aceleiași universități. A fost bursieră a Federal Commission for Scholarships for Foreign Students, a Swiss National Science Foundation, States Department of State’s Bureau of Educational and Cultural Affairs, în cadrul Center for Comparative Immigration Studies, University of California-San Diego și a Open Society Foundation. Daniela a făcut parte din echipa de cercetători care au contribuit la *Studiul asupra fenomenului migrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească*, finanțat de Inspectorat General pentru Imigrări.

Ovidiu Voicu este politolog și este specializat în statistică socială. Ovidiu a coordonat în ultimii 11 ani programele de cercetare socială ale Fundației Soros România (actualmente Fundația pentru o societate deschisă), dintre care cele mai vizibile au fost seriile *Barometrul Opiniei Publice* și *Studii Electorale Românești*. Ovidiu este autor al mai multor articole și capitole în studii pe teme precum educația, implicarea civică, migrația, iar din 2012 este directorul departamentului de politici publice al Fundației. Ovidiu este coordonatorul Barometrului Integrării Imigranților.

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	5
LISTA FIGURILOR	6
LISTA TABELELOR	7
 I. DESPRE CERCETARE.....	10
I.1. Definirea populației analizate	10
I.2. Planurile integrării	11
I.3. Dimensiunile integrării.....	13
I.4. Metode și surse de date.....	14
 II. BAROMETRUL INTEGRĂRII IMIGRANȚILOR 2014.....	17
II.1. Privire de ansamblu	17
II.2. Analiza dimensiunilor integrării	23
II.2.1 Libera circulație (Andra Bucur).....	23
II.2.2. Opinie publică (Daniela Tarnovschi)	31
II.2.3. Planificare strategică (Ovidiu Voicu)	41
II.2.4. Nediscriminare (Andra Bucur).....	44
II.2.5. Limba și cultura țării gazdă (Marana Matei).....	49
II.2.6. Educație (Marana Matei)	62
II.2.7. Reîntregirea familiei (Victoria Cojocariu)	73
II.2.8. Bunăstare (Luciana Lăzărescu)	76
II.2.9. Muncă și integrare economică (Victoria Cojocariu)	87
II.2.10. Implicarea societății civile (Luciana Lăzărescu).....	96
II.2.11. Drepturi culturale (Ovidiu Voicu)	102
II.2.12. Participare civică și politică (Daniela Tarnovschi)	107
II.2.13. Măsuri afirmative (Victoria Cojocariu)	111
II.2.14. Obținerea cetățeniei și integrarea politică (Victoria Cojocariu)	113
 III. ANEXE.....	120
III.1. Cadru conceptual al cercetării.....	120
III.2. Modele de cereri de informații, ghiduri de interviu, chestionare	136

LISTA ABREVIERILOR

- AJOFM** - Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă
- ANC** - Autoritatea Națională pentru Cetățenie
- AMOFM** – Agenția Municipală pentru Ocuparea Forței de Muncă București
- ANOFM** - Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
- BII** - Barometrul Integrării Imigranților
- CASJ** – Casa de Asigurări de Sănătate Județeană
- CJRAE** - Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională
- CMBRADE** - Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională
- CNPAS** - Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale
- CNRED** - Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor
- DGASPC** - Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului
- FED** - Fondul European de Dezvoltare
- FEI** - Fondul European de Investiții
- FER** – Fondul European pentru Refugiați
- IGI** - Inspectoratul General pentru Imigrări
- IIT** - Institutul Intercultural Timișoara
- ISMB** – Inspectoratul Școlar al Municipiului București
- ITM** - Inspectoratul Teritorial de Muncă
- MAI** - Ministerul Afacerilor Interne
- MEN** - Ministerului Educației Naționale
- MIPEX** - Migrant Integration Policy Index (Indexul Politicilor de Integrare a Migranților)
- MJ** - Ministerul Justiției
- MMFPSPV** - Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice
- MS** - Ministerul Sănătății
- OIM** - Organizația Internațională pentru Migrație
- RTT** - Resortisanți din Țări Terțe

LISTA FIGURILOR

<i>Figura 1. Cele trei planuri ale integrării</i>	<i>12</i>
<i>Figura 2. Părerea despre ce ar trebui să facă guvernul referitor la oamenii din alte țări care vin să muncească în România (2014 și 2013)</i>	<i>32</i>
<i>Figura 3. Părerea generală despre imigranți în 2014 și 2013</i>	<i>33</i>
<i>Figura 4. Atitudinea generală a României în legătură cu imigranții (2014 și 2013)</i>	<i>34</i>
<i>Figura 5. Raportarea la o serie de afirmații despre imigranții din România (2013 și 2014)</i>	<i>35</i>
<i>Figura 6. Distanța socială față de anumite categorii de persoane în 2014</i>	<i>35</i>
<i>Figura 7. Este necesară integrarea imigranților? Comparație BII 2013 și 2014</i>	<i>37</i>
<i>Figura 8. Credeți că sprijinul pentru reîntregirea familiei ar trebui oferit de autoritățile române ... ? (%)</i>	<i>75</i>
<i>Figura 9. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: "Imigranții iau din locurile de muncă ale celor născuți la noi în țară."? (%)</i>	<i>90</i>
<i>Figura 10. În ce măsură sunteți de acord cu afirmațiile: "Imigranții degradează viața culturală a unei țări" și "Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții."?</i>	<i>103</i>
<i>Figura 11. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația: "Imigranții degradează viața culturală a unei țări."?</i>	<i>104</i>
<i>Figura 12. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația: "Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții."?</i>	<i>105</i>
<i>Figura 13. Dumneavoastră credeți că imigranții ar trebui să primească, în anumite condiții, cetățenia română? (%)</i>	<i>116</i>
<i>Figura 14. Număr minim de ani locuiți de către imigranți pentru a obține cetățenia română (număr de cazuri dintre cei care au răspuns „Da” la întrebarea anterioară)</i>	<i>116</i>
<i>Figura 15. Cea mai importantă condiție pe care ar trebui să o îndeplinească imigranții pentru a primi cetățenia română (%)</i>	<i>117</i>
<i>Figura 16. Copii imigranților, născuți în România, ar trebui să primească cetățenie română? (%) ...</i>	<i>117</i>
<i>Figura 17. Cele trei planuri ale cercetării</i>	<i>120</i>
<i>Figura 18. Operaționalizarea planului "Idealul integrării"</i>	<i>124</i>

LISTA TABELELOR

<i>Tabelul 1. Dimensiunile integrării în BII 2013 și BII 2014</i>	<i>13</i>
<i>Tabelul 2. Sursele și principalele teme ale cercetării</i>	<i>15</i>
<i>Tabelul 3. Metode de cercetare</i>	<i>15</i>
<i>Tabelul 4. Evaluarea dimensiunilor integrării pe etape</i>	<i>21</i>
<i>Tabelul 5. Analiza dimensiunii "Libera circulație"</i>	<i>23</i>
<i>Tabelul 6. Analiza dimensiunii „Opinie publică”</i>	<i>31</i>
<i>Tabelul 7. Ce ar trebui să facă guvernul referitor la oamenii din alte țări care vin să muncească în România?</i>	<i>32</i>
<i>Tabelul 8. Părerea generală despre imigranți.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabelul 9. Atitudinea generală a României în legătură cu imigranții</i>	<i>33</i>
<i>Tabelul 10. Părerea despre imigranții din România.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabelul 11. Cât de des au românii contact cu imigranți/străini?</i>	<i>36</i>
<i>Tabelul 12. Printre cunoscuții (rude, prieteni, vecini, colegi) sau persoanele cu care ați interacționat în ultimele 12 luni se află străini, imigranți?.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabelul 13. Când credeți că se poate spune despre un imigrant că este integrat în societatea românească?.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabelul 14. Prin ce metode statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților?..</i>	<i>38</i>
<i>Tabelul 15. Programe de sprijin pentru imigranți</i>	<i>38</i>
<i>Tabelul 16. Programe de sprijin pentru imigranți în 2013 și 2014.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabelul 17. Metoda cea mai bună pentru oferirea programelor de sprijin pentru imigranți</i>	<i>39</i>
<i>Tabelul 18. Indicatori "Opinie publică" - evaluare BII 2014</i>	<i>40</i>
<i>Tabelul 19. Planificare strategică - construirea indicatorilor.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabelul 20. Planificare strategică - măsurarea progresului BII 2014.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabelul 21. Analiza dimensiunii "Nediscriminare"</i>	<i>44</i>
<i>Tabelul 22. Evaluarea indicatorului "Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură" ...</i>	<i>50</i>
<i>Tabelul 23. Evaluarea indicatorului "Imigranții participă la cursurile de limbă și cultură"</i>	<i>52</i>
<i>Tabelul 24. Cererea pentru cursurile de inițiere în limba română la nivel de inspectorate</i>	<i>57</i>

Tabelul 25. Date estimative despre numărul de înscrieri furnizate de ISJ-uri pentru care nu avem date comparative	57
Tabelul 26. Date estimative despre numărul de înscrieri pentru anul școlar 2013-2014 furnizate de universități care organizează an pregătitor și de ONG-uri din București care organizează cursuri pentru imigranți	58
Tabelul 27. Evaluarea indicatorului "Imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură"	59
Tabelul 28. Evaluarea indicatorului "Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor"	63
Tabelul 29. Evaluarea indicatorului "Imigranții participă la sistemul public de educație"	66
Tabelul 30. Numărul elevilor înscriși în sistemul de învățământ public, conform datelor furnizate de IGI, ISJ, universități și MEN.....	68
Tabelul 31. Evaluarea indicatorului "Încadrarea și integrarea corespunzătoare în mediul educațional"	69
Tabelul 32. Evaluarea indicatorului "Educație interculturală"	71
Tabelul 33. Evaluarea indicatorului "Procedura de reîntregire a familiei" (ipoteze)	73
Tabelul 34. Evaluarea finală a indicatorului "Procedura de reîntregire a familiei"	75
Tabelul 35. Evaluarea indicatorilor pentru dimensiunea "Bunăstare" (ipoteze)	77
Tabelul 36. Dimensiunea "Bunăstare" – evaluare finală BII 2014	85
Tabelul 37. Evaluarea indicatorului "Accesul la piața muncii"	87
Tabelul 38. Evaluarea indicatorului "Practici ale angajatorului în angajarea imigranților"	90
Tabelul 39. Evaluarea indicatorului "Accesarea unui credit bancar".....	91
Tabelul 40. Evaluarea indicatorului "Recunoașterea dreptului de a dobândi proprietate"	92
Tabelul 41. Evaluarea finală a indicatorilor pentru dimensiunea "Muncă și integrare economică"	94
Tabelul 42. Evaluarea indicatorului "Existența rețelelor private de sprijin"	96
Tabelul 43. Măsurarea progresului pentru dimensiunea "Implicarea societății civile"	100
Tabelul 44. Evaluarea indicatorilor pentru dimensiunea "Drepturi culturale"	102
Tabelul 45. Măsurarea progresului pentru dimensiunea "Drepturi culturale"	106
Tabelul 46. Evaluarea indicatorilor pentru dimensiunea "Participare civică și politică"	107
Tabelul 47. Evaluarea progresului pentru dimensiunea "Participare civică și politică"	109
Tabelul 48. Evaluarea dimensiunii "Măsuri afirmative"	111

<i>Tabelul 49. Evaluarea indicatorului "Există și se aplică instrumentul Cartea Albastră a UE pentru imigranții înalt calificați."</i>	112
<i>Tabelul 50. Evaluarea indicatorului "Obținerea cetățeniei urmează un traseu inteligibil și rezonabil."</i>	113
<i>Tabelul 51. Evaluare indicatorului "Drepturi politice dobândite"</i>	118
<i>Tabelul 52. Evaluare progresului pentru dimensiunea "Obținerea cetățeniei și integrarea politică"</i>	119
<i>Tabelul 53. Fazele, dimensiunile și indicatorii integrării</i>	123
<i>Tabelul 54. Fazele, dimensiunile, indicatorii integrării, scala de măsurare/evaluare și sursele și metodele folosite</i>	125

I. DESPRE CERCETARE

Studiul *Barometrul Integrării Imigranților* a fost realizat în cadrul proiectului *Centru de Documentare și Cercetare în Domeniul Integrării Imigranților*, finanțat prin Fondul European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe și implementat de Asociația Română pentru Promovarea Sănătății (ARPS) și Fundația pentru o societate deschisă (Fundația).

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în special a celor ce provin din afara spațiului comunitar. În 2014, studiul este la a doua ediție. Prima ediție (2013) poate fi consultată gratuit pe pagina de internet a Fundației pentru o societate deschisă¹.

Proiectul *Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților* este programat să se desfășoare pe o perioadă de trei ani. În fiecare din acești ani, componenta de cercetare este reluată în aproximativ același cadru conceptual, dezvoltat în primul an (2013), cu îmbunătățiri, ținând cont de lecțiile învățate în anul anterior și de reacțiile comunității de cercetare și practică în domeniul imigrației. Astfel, la finalul celor trei ani, rezultatul activității de cercetare va fi un instrument solid, testat în teren, de evaluare a deschiderii societății față de imigranți și, în același timp, vom avea o măsură a progresului înregistrat pe durata întregului proiect.

I.1. Definirea populației analizate

Noțiunea de „imigrant”, ce poate fi definit simplu ca persoană ce merge într-o țară străină pentru a se stabili acolo, acoperă numeroase operaționalizări sociale sau juridice, în funcție de felul în care persoana respectivă a ajuns în țara străină, de condițiile din țara de origine, de legislația și condițiile din țara de destinație, precum și de relațiile dintre cele două țări. Intersectând toate aceste dimensiuni obținem o matrice voluminoasă, în care există încă termeni asupra cărora nu întâlnim un consens în literatura de specialitate.

Studiul de față, *Barometrul Integrării Imigranților*, are o serie de condiționalități clare în ceea ce privește universul cercetării (populația studiată), acestea fiind date de cerințele specifice ale finanțatorului și de specificațiile proiectului în cadrul căruia este realizat. Pe scurt, studiul analizează situația *resortisanților din țări terțe cu drept de ședere legală în România*. Am exclus deci unele grupuri specifice de imigranți, între care cele mai importante sunt: persoanele provenite din țări membre ale Uniunii Europene, refugiații și solicitanții de azil și imigranții ilegali.

Pe de altă parte, studiul are o pregnantă componentă de cercetare socială. Cercetările anterioare au arătat că încercările de a operaționaliza conceptul de resortisanți din țări terțe într-o formă inteligibilă pentru public au fost lipsite de succes. Distincțiile juridice fine nu funcționează în opinia publică, pentru care un străin este un străin. Totodată, populația studiată are două caracteristici

¹ Legătură directă: <http://www.fundatia.ro/?q=barometrul-integr%C4%83rii-imigran%C8%9Bilor-edi%C8%9Bia-2013-0>

importante: este cel mai mare grup de imigranți și este grupul către care tind toate celelalte, cu excepția notabilă a cetățenilor UE. În fapt, toți imigranții – care prin definiție doresc stabilirea în România – fac primii pași prin acceptarea situației de permanență, indiferent de ce se întâmplă în țara de origine, și prin obținerea unui statut legal. Integrarea persoanelor provenite din țări UE este mult ușurată la acest moment de aderarea României la blocul comunitar.

În aceste condiții, este rezonabil ca atunci când vorbim de integrarea grupului nostru țintă (resortisanții din țări terțe cu drept de ședere legală în România), ca proces general, să extindem cuprinderea la toți imigranții. În acest sens, denumirea studiului este *Barometrul Integrării Imigranților* și pe tot parcursul cercetării ne vom referi la *imigranți* și nu la *RTT* sau alte concepte cu valențe tehnice. În cadrul componentei cantitative a cercetării am urmărit la nivel primar evoluția percepțiilor publice cu privire la subgrupurile amintite, ca bază pentru viitoare proiecte de cercetare specifică.

I.2. Planurile integrării

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în particular a celor ce provin din afara spațiului comunitar.

Pentru a atinge acest obiectiv, BII își propune să analizeze trei planuri ale integrării sau incluziunii imigranților:

1. **Idealul integrării** – cea mai largă definire a conceptului la nivelul drepturilor fundamentale, așa cum reiese din declarații, convenții și tratate internaționale. Acest plan răspunde nevoii de a avea un sistem de referință, precum și condiției autoimpuse de a lua în calcul contextul european.
2. **Viziunea integrării** – care sunt drepturile afirmate, politicile publice și legislația specifice în România și în ce măsură viziunea se apropie de idealul integrării. Este primul nivel de analiză a situației din România și se referă la ceea ce este *afirmat* în legislația în vigoare.
3. **Practica integrării** – care sunt percepțiile și opiniile cetățenilor și în ce fel instituțiile publice implementează politicile și legislația specifice; în ce măsură practica se apropie de viziune. Este nivelul de profunzime al analizei și are două componente importante. Pe de o parte observăm în ce măsură prevederile legale sunt *implementate*, iar pe de altă parte studiem dacă societatea a integrat valorile afirmate.

Figura 1. Cele trei planuri ale integrării

Primul dintre cele trei planuri, *idealul integrării*, este, așa cum spuneam, sistemul de referință al demersului comparativ, cel față de care măsurăm progresul. Este elementul cel mai stabil al întregului cadru conceptual; pentru că schimbările la acest nivel sunt rare, îl putem considera chiar element fix și, prin urmare, își găsește locul ca parte integrantă a cadrului conceptual.

Al doilea plan, *viziunea integrării*, este specific contextului românesc și are unele componente mai stabile (viziuni de politici, strategii multianuale) și altele mai flexibile (proceduri, norme, chiar legislație). Există de asemenea analize anterioare, citate în analiza literaturii, un alt produs al acestui proiect. Adăugând la analiza secundară a surselor menționate un demers de analiză de documente, putem să includem încă de la început în cadrul conceptual o primă evaluare a acestei dimensiuni, sub formă de ipoteze.

Cel de-al treilea plan, *practica integrării*, este cel mai dinamic și este principalul subiect al evaluării anuale, folosind metodele de cercetare propuse de proiect și cele adăugate de echipa de cercetare. La nivelul cadrului conceptual, alături de ipotezele de cercetare putem preciza care sunt metodele folosite și vom adăuga o listă a instrumentelor de teren.

Această descompunere în trei planuri este foarte utilă atunci când vorbim de comparații în timp (așa cum este proiectat Barometrul) sau între țări (așa cum poate fi utilizat instrumentul pe viitor). În primul rând, oferă un reper absolut, planul *idealul integrării*, pentru că acesta se schimbă foarte lent și pentru că există o anumită maturitate a discursului despre drepturi care permite fixarea acestui plan. În al doilea rând, separă acțiunile concrete ale unei societăți analizate între nivelul declarativ – planul *viziunea integrării* – și cel al acțiunii – planul *practica integrării*. Este un aspect necesar mai ales pentru țări ca România, unde, în mod tradițional, întâmpinăm o problemă serioasă de implementare a legislației existente (sau, altfel spus, o problemă de standard dublu: una spunem și alta facem). Această separație este, de altfel, unul dintre punctele importante câștigate de BII față de alte cercetări similare (spre exemplu, MIPEX), care se opresc la analiza legislației, trăgând prematur unele concluzii. În al treilea rând, descompunerea până la nivelul practicii permite utilizarea instrumentului și pe termen scurt, așa cum este cazul BII, repetat anual în primii trei ani. Nu ne așteptăm la schimbări majore de viziune pe parcursul unui an, dar putem găsi modificări importante ale practicii.

I.3. Dimensiunile integrării

Migrația este fără îndoială un fenomen complex, a cărui schimbare se produce rapid. De aceea este dificil de surprins într-o analiză comprehensivă. Este, de altfel, unul dintre motivele pentru care încă nu există un consens în literatura de specialitate asupra unei scheme de analiză.

Pentru prima ediție a BII, echipa de cercetare a descompus fenomenul în 14 dimensiuni, organizate pe cinci niveluri. Acest lucru a permis definirea unor indicatori specifici fiecărei dimensiuni, facilitând evaluarea. Organizarea pe cinci niveluri a avut în vedere etapele migrației, de la intrarea în societatea gazdă (primul nivel, două dimensiuni), continuând cu integrarea treptată (11 dimensiuni organizate pe trei niveluri) și până la obținerea cetățeniei, adică recunoaștere și drepturi complete (ultimul nivel, o dimensiune). Cele 14 dimensiuni au fost proiectate succesiv pe cele trei planuri ale integrării, obținându-se imagini ale stării de fapt. Această operaționalizare a conceptelor a fost foarte bună din perspectiva detalierii celui de-al treilea plan, al practicii, pentru că a permis, prin formularea indicatorilor, evaluarea ansamblului normativ și a punerii lui în aplicare.

După publicarea raportului BII 2013, în timpul dezbaterilor ce au urmat, au fost formulate mai multe obiecții conceptuale la operaționalizarea propusă. Echipa de cercetare a reținut mai multe dintre acestea și a actualizat modelul dimensiunilor sau construcția indicatorilor. Reformularea indicatorilor va fi detaliată pentru fiecare dimensiune în parte. Reorganizarea dimensiunilor și a nivelurilor este explicată în tabelul de mai jos, care arată comparativ situația în cei doi ani:

Tabelul 1. Dimensiunile integrării în BII 2013 și BII 2014

BII 2013		BII 2014	
Nivel	Dimensiune	Dimensiune	Etapă
Deschidere	Libera circulație	Libera circulație	Intrare
	Recunoaștere și acceptare	Opinie publică	Stabilire
Acceptare	Planificare strategică	Planificare strategică	
	Nediscriminare	Nediscriminare	
	Limbă și educație	Limba și cultura țării gazdă	
	Reîntregirea familiei	Educație	
Sprijin de bază	Sănătate	Reîntregirea familiei	
	Bunăstare	Bunăstare	
	Muncă	Muncă și integrare economică	
	Sprijin social	Implicarea societății civile	
Incluziune	Societate și cultură	Drepturi culturale	
	Participare civică	Participare civică și politică	
	Măsuri afirmative	Măsuri afirmative	
Cetățenie	Cetățenie și integrare politică	Obținerea cetățeniei și integrare politică	Naturalizare

Principalele modificări în structura Barometrului, din perspectiva dimensiunilor integrării, sunt:

1. Renunțarea la diferențierea pe trei niveluri a etapei a doua, cea a integrării treptate. Acest lucru răspunde atât unor observații primite de la alți cercetători, cât și concluziilor desprinse din aplicarea instrumentului. Cele trei niveluri fuseseră construite pe baze teoretice, urmărind în literatura de specialitate modelele propuse pentru analiza migrației. S-a dovedit

însă că întâlnim o varietate mare de situații în realitate, astfel încât este dificil să identificăm dimensiuni în care integrarea se întâmplă, *de regulă*, mai repede decât în altele. Prin urmare, în BII 2014 vom considera doar cele trei etape ale integrării (intrare, stabilire, naturalizare), fără a mai vorbi de niveluri. Nu în ultimul rând, această abordare este mai aproape de cea a Comisiei Europene.

2. Redefinirea unor dimensiuni, după cum urmează:

- Dimensiunea *Recunoaștere și acceptare* a fost redenumită *Opinie publică* și se referă exclusiv la public; componenta legislativă se regăsește în dimensiunea *Nediscriminare*. Astfel, a fost eliminată o suprapunere între două dimensiuni.
- Dimensiunea *Limbă și educație* s-a dovedit prea complexă și a fost separată în două dimensiuni, *Limba și cultura țării gazdă*, respectiv *Educație*.
- Dimensiunile *Bunăstare și Sănătate* au fost unite într-una singură, denumită *Bunăstare*, care include acum toți indicatorii de acces la sisteme publice de sprijin social.
- Dimensiunii *Muncă* i s-a adăugat o componentă de *integrare economică*, prin care sunt surprinse situațiile în care imigranții nu caută un loc de muncă, ci alte tipuri de activități economice (antreprenori, liber profesioniști etc.).
- Două dimensiuni, *Sprijin social* și *Societate și cultură*, au fost redenumite, fără schimbări semnificative ale conținutului, cu scopul de a surprinde mai precis conținutul. Noile denumiri sunt *Implicarea societății civile*, respectiv *Drepturi culturale*.
- Dimensiunii *Participare civică* i s-a adăugat o componentă de *participare politică*, pentru a surprinde situațiile în care imigranții se implică în viața politică a societății, nu neapărat prin vot, înainte de a obține cetățenia.

Toate aceste modificări au rolul de a echilibra conținutul dimensiunilor și de a acoperi mai precis spectrul de situații întâlnire în realitate. De asemenea, ele răspund recomandărilor și observațiilor primite din partea altor cercetători și specialiști.

Toate aceste modificări sunt explicate în cadrul conceptual al cercetării, actualizat față de anul precedent și anexat acestui raport.

I.4. Metode și surse de date

Toate aceste elemente evidențiate anterior duc la o structurare clară a surselor de date din cadrul cercetării. Acestea pot fi împărțite în trei categorii:

- rapoarte, studii, cercetări și articole anterioare ale instituțiilor publice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale universităților și cercetătorilor asociați acestora. Acestea sunt valorificate prin analiză secundară;
- cadrul legislativ și documentele de politici publice, analizate direct;

- date noi, obținute prin efortul echipei de cercetare în cadrul acestui proiect și prelucrate prin analiză primară.

O prezentare schematică a acestor surse, împreună cu principalele teme urmărite, este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul 2. Sursele și principalele teme ale cercetării

Legislație	Cetățeni	Actori	Imigranți
Drepturi fundamentale afirmate la nivel internațional	Percepții despre imigranți	Implementarea politicilor specifice	Nevoi
Drepturi afirmate în România	Valorizarea culturii imigranților	Roluri, programe, proiecte, resurse	Discriminare percepută
Servicii disponibile în România	Toleranță, acceptare	Interacțiuni cu beneficiarii	Cunoașterea drepturilor
Lista actorilor cu atribuții în domeniu	Interacțiuni: frecvență, rezultate	Elemente de evaluare	Dificultăți întâmpinate
Temă transversală: programul de integrare			
Analiză secundară: toate temele de mai sus urmărite în rapoarte, studii și articole deja publicate în anii anteriori			

Pentru a valorifica eficient toate aceste surse, vom folosi un set complex de metode de cercetare, prezentate sintetic în tabelul următor.

Tabelul 3. Metode de cercetare

Sursa / populația studiată	Metodele folosite
Legislație și politici publice	Analiza de conținut; Analiza de politici; Interviuri (față în față, prin e-mail sau telefon) cu actori relevanți.
Actori instituționali (instituții publice sau organizații neguvernamentale)	Analiza de conținut (documente specifice); Interviuri (față în față, prin e-mail sau telefon).
Mass-media	Analiză de conținut
Imigranți	Interviuri individuale cu imigranți (față în față); Interviuri (față în față, prin e-mail sau telefon) cu asociații ale imigranților.
Populația generală	Sondaj de opinie folosind un eșantion reprezentativ la nivel național, cu chestionare multitematice aplicate la domiciliul respondenților
Toate cele de mai sus	Analiză secundară pe date existente

Pentru *selecția imigranților* preferăm surse independente, adică recomandări ale unor persoane sau organizații neguvernamentale ce cunosc imigranți și pot facilita întâlnirea acestora. Ar fi fost mai simplă o selecție pe baza referințelor de la instituții publice, dar în acest caz apăreau probleme legate de percepția respondenților. Aceștia ar fi putut să facă o legătură între cercetător și autoritatea instituției respective, ceea ce ar fi crescut efectul de răspuns dezirabil.

Pentru *selecția actorilor instituționali* am făcut o listă a instituțiilor și organizațiilor relevante, așa cum rezultă din analiza legislației în domeniu. Din aceasta, le-am selectat pe cele care pot oferi cele mai bune informații pentru a răspunde ipotezelor formulate.

În ceea ce privește *sondajul de opinie*, s-a dovedit că nu este tehnic posibil să realizăm o supraeșantionare a persoanelor ce au avut contact direct cu imigranții sau care locuiesc în zone cu indice ridicat de imigrație, întrucât nu există date statistice suficiente pentru a genera un cadru de eșantionare adecvat. În aceste condiții, am folosit un eșantion probabilist standard.

Din motive de spațiu, nu includem în acest document toate instrumentele utilizate (chestionare, ghiduri etc.). Acestea sunt disponibile pentru cei interesați pe pagina de internet a proiectului.

II. BAROMETRUL INTEGRĂRII IMIGRANȚILOR 2014

II.1. Privire de ansamblu

Idealul integrării: situație neschimbată

Ipotezele cu privire la rapiditatea schimbării au fost confirmate de documentarea realizată în al doilea an al cercetării. Nu am identificat schimbări notabile în primul an, *idealul integrării*, deși am constatat că dezbaterile din interiorul Uniunii Europene cu privire la o potențială politică unică privind migrația pot duce la o nouă înțelegere a fenomenului în contextul mai larg al drepturilor fundamentale. Vorbim însă doar de primele faze ale unei discuții complexe, care ar putea (sau nu) să conducă la schimbări peste câțiva ani.

Viziunea integrării: consolidare

În ceea ce privește al doilea plan, *viziunea integrării*, am înregistrat mai multe schimbări legislative în ultimele 12 luni, fie că este vorba de legislație europeană, fie de norme interne (ambele situații importante pentru România). Nu este însă vorba de o schimbare de viziune, ci de o consolidare a situației existente în parametrii deja cunoscuți. În cele ce urmează vom puncta schimbările recente.

În ceea ce privește **modificările survenite la nivel european**, în legislația din domeniul imigrației, a fost adoptată Directiva 2014/36/EU și există o propunere de directivă din 25.03.2013 privind resortisanții din țări terțe care vin în statele membre în scop de cercetare, stagiu plătit sau neplătit, studii, voluntariat sau *au pair*. Aceasta din urmă nu a fost încă adoptată, dar își propune recunoașterea drepturilor acestor categorii de străini, precum dreptul la tratament egal, accesul la justiție, dreptul la un remediu efectiv, precum și drepturi ce țin de asistența socială.

Directiva 2014/36/EU privind lucrătorii sezonieri, care stabilește condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din țări terțe care doresc să se angajeze ca lucrători sezonieri. În implementarea acestei directive statele membre trebuie să se consulte cu actorii relevanți din domeniile de activitate care angajează muncă sezonieră. Directiva nu se aplică membrilor de familie care sunt cetățeni europeni sau persoanelor care se bucură de o libertate de circulație similară cu cea de care se bucura cetățenii europeni.

Lucrătorul sezonier este definit ca fiind resortisantul dintr-o țară terță care are domiciliul principal sau reședința principală în țara sa de origine, dar are ședere legală și temporară pe teritoriul unui stat membru, pentru a desfășura o activitate dependentă de succesiunea sezoanelor, având unul sau mai multe contracte de muncă pe termen determinat, încheiate direct cu angajatorul din statul membru.

Condițiile de admitere pe teritoriu pentru muncă sezonieră sunt diferite în funcție de perioada de ședere în acest scop, putând fi de 90 de zile sau de peste 90 de zile. Astfel, pentru a fi admis pe teritoriul statului membru în scopul prezentei directive, pentru o ședere ce nu depășește 90 de zile, sunt necesare:

- un contract de muncă valabil, potrivit legislației naționale, sau o ofertă de muncă cu forță juridică, în care sunt specificate: locul și tipul muncii depuse, durata, remunerația, numărul de ore lucrate, concediul plătit, condițiile de lucru, data de începere a activității;
- asigurarea de sănătate;
- dovada unei locuințe adecvate (articolul 20), care îndeplinește condițiile generale de sănătate și siguranță.

Autoritățile vor verifica și în ce măsură există riscul ca lucrătorul sezonier să devină imigrant ilegal.

În cazul în care durata șederii depășește 90 de zile, se impun mai multe condiții suplimentare privind documentul de călătorie și disponerea de resurse suficiente. Statele membre pot respinge solicitarea dacă nu sunt respectate condițiile impuse de lege sau dacă angajatorul a suferit sancțiuni datorită încălcării legislației muncii.

Directiva mai cuprinde dispoziții pentru statele membre privind procedura de solicitare și aprobare a șederii în scop de muncă sezonieră, precum și drepturile de care se bucură muncitorii sezonieri. Printre drepturile conferite se află: egalitatea de tratament la locul de muncă (inclusiv șomaj, dreptul la grevă), egalitate în ceea ce privește educația vocațională și recunoașterea studiilor și a calificărilor, accesul la justiție. Directiva trebuie implementată până la sfârșitul lunii septembrie 2014.

În ceea ce privește **legislația românească**, în cursul anului 2013 și 2014 au intervenit modificări atât în legislația privind imigrația, cât și în legile analizate în cercetarea de anul trecut, care au impact asupra regimului străinilor în România.

Astfel, au suferit schimbări în anul 2014: Legea educației naționale nr.1/2011, Legea reformei în domeniul sănătății nr. 95/2006 și Codul Muncii. În ceea ce privește Legea educației naționale, alineatul 2 din articolul 206 a fost modificat, astfel încât instituțiile de învățământ superior, care puteau anterior să dispună integral de veniturile obținute din școlarizarea studenților străini, vor vira ministerului, în valută, 5% din încasările obținute din taxele percepute studenților și cursanților străini. Legea reformei în domeniul sănătății a fost modificată mai degrabă în vederea introducerii unor prevederi referitoare la cooperarea cu alte autorități din statele membre.

Legea 376/2013 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul migrației și azilului aduce o serie de modificări terminologice și privind condițiile de ședere. Astfel, se definește protecția internațională ca fiind statutul de refugiat sau statutul conferit prin protecția subsidiară. Se delimitează categoria străinilor titulari ai unui drept de ședere care pot obține un drept de ședere pe termen lung, și anume: titularii unui drept de ședere temporară (cu excepția titularilor unui drept de ședere temporară pentru studii, a solicitanților unei forme de protecție, titulari ai vizelor diplomatice sau de serviciu de scurtă ședere) și beneficiarii protecției internaționale. A fost introdusă o nouă situație de încetare sau anulare a dreptului de ședere pe termen lung, în cazul în care acesta a fost obținut în calitate de beneficiar al protecției internaționale, dacă forma de protecție a fost anulată.

Perioada de ședere prevăzută de lege pentru acordarea dreptului de ședere pe termen lung beneficiarilor protecției internaționale curge de la data depunerii cererii în baza căreia s-a acordat forma de protecție. Beneficiarii protecției internaționale vor avea în continuare drepturile aferente acestei calități, chiar și în situația în care au obținut un drept de ședere pe termen lung. Beneficiarii protecției internaționale acordate de către alt stat membru pot fi îndepărtați sub escortă în acel stat. Se definesc prin noile prevederi legislative membrii de familie ai beneficiarilor protecției internaționale readmiși pe teritoriul României ca fiind străinii care aveau un drept de ședere temporară în scopul reîntregirii familiei beneficiarilor protecției internaționale în statul membru care a dispus îndepărtarea. Aceștia beneficiază de un drept de ședere temporară de 90 de zile în România. Beneficiarul protecției internaționale în România va fi readmis împreună cu membrii de familie, în urma unei decizii de îndepărtare emisă de un stat membru, ca urmare a încetării dreptului de ședere pe termen lung.

Ordonanța de Guvern 1/2014 aduce modificări la Legea 122/2006 privind azilul și la OG 44/2004 privind integrarea socială a străinilor. Potrivit noilor reglementări, solicitantul de azil este „cetățeanul străin sau apatridul care și-a manifestat voința de a obține protecție internațională în România, atât timp cât procedura de azil cu privire la cererea sa nu s-a finalizat”, fără a preciza dacă finalizarea se referă la soluționarea administrativă sau la o hotărâre judecătorească definitivă. În categoria membrilor de familie au fost introduși și copiii minori necăsătoriți ai soțului sau ai soției beneficiarului de statut de refugiat sau al protecției subsidiare. Este definită categoria persoanelor vulnerabile sau cu nevoi speciale, care se evaluează individual și trebuie să beneficieze de sprijin de specialitate. În această categorie sunt incluși: „minorii, minorii neînsoțiți, persoane cu dizabilități, persoanele în vârstă, femeile însărcinate, părinții singuri însoțiți de copiii lor minori, victimele traficului de persoane, persoanele cu tulburări psihice, persoanele care au fost supuse torturii, violului sau altor forme grave de violență psihologică, psihică sau sexuală, ori aflate în alte situații speciale, similare”. O altă modificare constă în faptul că nu mai poate fi îndepărtat de pe teritoriul țării beneficiarul unei forme de protecție care a comis o infracțiune gravă, al cărei maxim special este de peste cinci ani, din culpă și nici chiar cu intenție depășită, dat fiind că prevederile legale solicită în mod expres săvârșirea infracțiunii „cu intenție”.

De asemenea, nu mai este lăsată la latitudinea autorităților competente investigarea împrejurărilor de fapt și de drept care pot conduce la soluționarea cauzei, chiar dacă respectivele împrejurări nu au fost invocate în cererea de azil sau în plângere, instituindu-se o obligație de investigare. Astfel, se încurajează rolul proactiv al autorităților responsabile. În ceea ce privește stabilirea credibilității solicitantului de azil, una dintre condiții era ca declarațiile acestuia să nu fie contrazise de informații din țara de origine, sintagmă înlocuită cu „informații generale și specifice cunoscute”, lăsând un loc mult mai mare de interpretare.

De acum înainte, vor fi evaluate de comisia de evaluare nu doar cunoștințele de limba română ale beneficiarilor unei forme de protecție, ci și ale solicitanților de azil minori, în vederea înscrierii în anul de studiu corespunzător. Solicitanții de azil minori beneficiau și înainte de acces în sistemul de învățământ, dar nu treceau, potrivit legii, prin această etapă de evaluare. Minorii beneficiari ai unei forme de protecție se bucură de un curs pregătitor, gratuit, pe durata unui an școlar, în vederea înscrierii în sistemul național de învățământ, organizat de Ministerul Educației Naționale în colaborare cu Inspectoratul General pentru Imigrări. Este însă neclar în ce măsură acest curs este diferit de cursul de inițiere, oferit și solicitanților de azil, sau de ce sunt separate aceste prevederi.

La categoria drepturi, beneficiarii unei forme de protecție au acces la locuință în aceleași condiții cu cetățenii români și se bucură de tratament egal în recunoașterea studiilor, diplomelor, certificatelor, atestatelor de competență și calificărilor profesionale, în măsura în care aceste documente există. Tot din perspectiva drepturilor a fost introdusă informarea obligatorie a beneficiarului unei forme de protecție, într-o limbă cunoscută, cu privire la drepturile și obligațiile ce îi revin prin noul statut dobândit.

Noile prevederi întăresc cauzele de excludere de la acordarea unei forme de protecție, printre ele menționându-se că cetățenii străini și apatrizii care *„având reședința stabilită într-un alt stat, sunt considerați de către autoritățile competente din respectivul stat ca beneficiind de drepturi și obligații care decurg din cetățenia respectivului stat sau beneficiază de drepturi și obligații echivalente”*.

De asemenea, este încurajată respingerea cererii de azil în situația în care solicitantul are posibilitatea de a se refugia în altă zonă geografică a țării de origine pentru a ieși din sfera de acțiune a agentului constatator. Nu doar solicitantul de azil minor, ci și minorul beneficiar al unei forme de protecție va avea un reprezentant legal desemnat de autoritățile competente. Personalul responsabil de cazurile care implică minori va beneficia de instruire specializată. O posibilă restrângere a drepturilor solicitanților de azil este dispoziția care califică drept solicitare nefondată cererea de azil depusă „cu scopul evident de a împiedica punerea iminentă în executare a unei măsuri dispuse de autoritățile competente, de scoatere din țară, de extrădare sau de expulzare, deși anterior dispunerii unei astfel de măsuri a avut posibilitatea să depună o asemenea cerere”. Aici legiuitorul face referire fie la cereri de azil introduse după ce imigrantul a fost considerat ca aflându-se ilegal pe teritoriu, fie la solicitanții de azil care depun o cerere privind accesul la o nouă procedură de azil, datorită obținerii de noi probe sau schimbării contextului din țara de origine.

Practica integrării: stabilitate

Planul al treilea, *practica integrării*, reprezintă principalul subiect de analiză al cercetării anuale, pentru că este planul în care schimbările se petrec cel mai repede. În secțiunile următoare sunt prezentate analize ale fiecărei dimensiuni, similare celor din ediția precedentă.

Aceste analize oferă trei informații esențiale:

- evaluarea situației curente folosind un set de indicatori definiți de echipa de cercetare;
- evaluarea progresului sau a regresului față de anul precedent, pe fiecare dimensiune în parte;
- evaluarea situației de ansamblu a problematicei asociate imigrației în România.

Atunci când privim analizele în relație cu situația din anul precedent, cuvântul de ordine este *stabilitate*: nu există modificări substanțiale nici în ansamblu, nici pe vreuna din dimensiunile analizate.

Stabilitatea poate să indice o stare de fapt pozitivă sau negativă, în funcție de punctul de start. Dacă lucrurile ar fi stat bine anul trecut, atunci stabilitatea este bună, și invers. La acest punct este important să despărțim cele două planuri, *viziune* și *practică*. Dacă ne uităm strict la textele de lege,

România are unul dintre cele mai bune cadre legislative din Europa, fiind bine pus la punct pentru sprijinirea integrării imigranților. Însă atunci când ne uităm la cum sunt aplicate aceste prevederi legale, constatăm că în realitate lucrurile stau mult mai prost. Această observație a fost făcută și anul trecut, în cadrul BII 2013, și rămâne desigur valabilă: stabilitatea nu ajută un sistem care nu funcționează cum trebuie.

Față de anul precedent, când evaluările au fost preponderent calitative, BII 2014 încearcă să propună o metodă de cuantificare a indicatorilor. Pentru fiecare indicator definit, cercetătorii au propus o scală cu trei trepte, denumite intuitiv „da”, „parțial” și „nu”, în funcție de gradul în care ipoteza respectivă este îndeplinită. Pentru fiecare indicator este clar definit ce presupune fiecare treaptă a scalei.

Am acordat fiecărei trepte o valoare numerică, apoi am făcut o medie simplă. Am considerat că fiecare indicator are o pondere egală în definirea dimensiunii. Ulterior, din motive care țin de o vizualizare mai bună, am translatat rezultatele pe o scală de la 1 la 10, pe care 1 este valoarea cea mai mică (situația cea mai proastă) și 10 valoarea cea mai mare (situația cea mai bună). Rezultatul, pe dimensiuni, este prezentat în imaginea de mai jos:

Tabelul 4. Evaluarea dimensiunilor integrării pe etape

Etapă	Dimensiune	Evaluare [1..10]
I. Intrare	1. Libera circulație	7,75
II. Stabilire	2. Opinie publică	10
	3 Planificare strategică	3,25
	4. Nediscriminare	5,5
	5. Limba și cultura țării gazdă	4
	6. Educație	3,25
	7. Reîntregirea familiei	10
	8. Bunăstare	6,4
	9. Muncă și integrare economică	5,5
	10. Implicarea societății civile	5,5
	11. Drepturi culturale	7,75
	12. Participare civică și politică	5,5
	13. Măsuri afirmative	3,25
III. Naturalizare	14. Obținerea cetățeniei și integrare politică	7,75

Valorile obținute sunt în ultima coloană (evaluare), iar barele indică situația pe dimensiunea respectivă, având avantajul că arată distanțele între progresul realizat pe diferite dimensiuni.

Acest mod de calcul are o limitare importantă, asumată în această fază a proiectului: scala nu este suficient de fină pentru a permite cu adevărat o analiză detaliată a evoluției în timp. Amintim că este vorba de un exercițiu de trei ani, la finalul căruia va fi generat un instrument stabil. Am făcut deja un pas înainte față de anul precedent: alături de evaluarea calitativă (care rămâne la baza întregului

demers), am adăugat o componentă cantitativă. În cel de-al treilea an această componentă poate fi rafinată.

O a doua limitare este dată de oferirea unor ponderi egale tuturor indicatorilor. Chiar dacă indicatorii au fost construiți având grijă să acopere echilibrat dimensiunile, se poate discuta în ce măsură unii sunt mai importanți decât alții. Spre exemplu, la prima dimensiune, *Libera circulație*, România acordă o libertate mare de circulație internă imigranților cu drept legal de ședere, dar este restrictivă cu privire la libertatea de intrare în țară. Dând valori egale celor doi indicatori, lucrurile par a sta bine, dar restricțiile impuse la intrarea în țară sunt consistente.

În ciuda acestor limitări, instrumentul arată deja care sunt problemele nevralgice ale politicilor de integrare a imigranților implementate de România: planificarea strategică, educația și măsurile afirmative. Acest lucru este important pentru că cele trei dimensiuni ar trebui să constituie coloana vertebrală a integrării imigranților. În primul rând, statul ar trebui să arate capacitatea de a gândi strategic și de a planifica corespunzător politicile. Acest lucru este departe de a se întâmpla, așa cum arată analiza dimensiunii *planificare strategică*. În al doilea rând, cel mai puternic instrument integrator este educația, nu doar pentru imigranți, ci pentru orice individ; în ceea ce privește imigranții, toate prevederile legale (de altfel foarte generoase!) par a rămâne doar pe hârtie. În fine, în al treilea rând, absența unor măsuri afirmative sau implementarea lor deficientă înseamnă ratarea șansei de a corecta toate celelalte probleme. Să nu uităm că România este o țară în care o bună parte din imigranți sunt persoane ce au pierdut abuziv cetățenia română și care ar avea dreptul moral la reparații, inclusiv prin măsuri afirmative.

Aceste observații, că lucrurile merg mult mai prost în practică decât în teorie și că există probleme serioase în puncte nevralgice, sunt cu atât mai importante cu cât în România numărul de imigranți rămâne relativ scăzut. În urmă cu câțiva ani, înainte de izbucnirea crizei economice, se punea serios problema că România, acum țară membră UE, va deveni mai atractivă pentru imigranți. Chiar dacă aceste prognoze sunt pentru moment suspendate, în cazul în care creșterea economică se va relua, problema imigrației va urca din nou pe agendă. Între timp, România pierde timp prețios, în care ar fi putut să își pună la punct politicile privind imigrația într-un context favorabil.

II.2. Analiza dimensiunilor integrării

II.2.1 Libera circulație (Andra Bucur)

Tabelul 5. Analiza dimensiunii "Libera circulație"

Indicatorii	Evaluare („Ipoteze”)			Surse și metode
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]	
1. Condiții permise de intrare	Condițiile pentru obținerea dreptului de ședere sunt clar și expres prevăzute în lege, fără a fi excesive raportat la scopul intrării, pentru toate categoriile de imigranți.	Legea prevede clar și expres condițiile de intrare, dar acestea sunt greu de îndeplinit, cel puțin pentru unele categorii de imigranți.	Nu sunt specificate clar și expres în lege condițiile de intrare sau acestea sunt discreționare.	Analiza OUG 194/2002 privind regimul străinilor, cu modificările și completările ulterioare. Analiza legislației privind regimul străinilor, interviuri cu: IGI, ONG-uri (telefonice sau prin e-mail) din trei orașe diferite și interviuri cu imigranți, trimitere de solicitări de informații la cinci primării (orașele în care se găsesc centre pentru refugiați).
2. Deplasarea liberă în interiorul granițelor	Străinii care au un drept de ședere pot să se deplaseze și să își schimbe reședința liber în interiorul țării.	Există restricții în ceea ce privește deplasarea sau schimbarea reședinței în interiorul țării.	Nu este permisă deplasarea sau schimbarea reședinței în interiorul țării.	

Privire de ansamblu

Pentru obținerea dreptului de ședere temporară și, cu atât mai mult, pentru obținerea dreptului de lungă ședere, străinii trebuie să îndeplinească o serie de condiții, câteodată excesive raportat la scopul șederii. De asemenea, anumite categorii specifice de străini beneficiază de privilegii față de alte categorii, precum titularii Cărții Albastre. În contextul migraționist, România este o țară de origine, respectiv o țară de tranzit și nu se confruntă cu problemele cu care se confruntă statele europene vestice, astfel încât anumite restricții sunt nejustificate. Libera circulație este asigurată în interiorul granițelor, spre deosebire de circulația în interiorul granițelor UE, care este supusă unor reguli și norme europene specifice.

Anul trecut, Barometrul Integrării Imigranților s-a axat în principal pe libertatea de circulație a străinilor titulari ai unui permis de ședere, în interiorul și în afara granițelor. Anul acesta nu mai este abordată libera circulație a străinilor în spațiul intracomunitar, aceste reguli fiind uniforme la nivelul statelor membre, dar sunt detaliate de această dată condițiile de intrare și ședere pentru fiecare scop în parte.

Definirea indicatorilor

Condițiile pentru obținerea dreptului de ședere sunt clar și expres prevăzute de lege, atunci când ele nu sunt interpretabile sau lacunare și dacă nu prezintă un caracter arbitrar. Pentru a aprecia nivelul de dificultate a acestor condiții vor fi luați în calcul factori obiectivi, ce vor fi menționați în cadrul analizei.

În ceea ce privește deplasarea liberă în interiorul granițelor, vor fi luate în calcul atât obstacole de ordin legislativ, cât și obstacole procedurale.

Terminologie

Conform legislației românești, **rezident** este străinul titular al unui permis de ședere temporară sau al unui permis de ședere pe termen lung. Dreptul de ședere li se acordă străinilor pe o perioadă determinate sau nedeterminată dacă îndeplinesc condițiile impuse pentru scopul șederii și dacă respectă condițiile generale privind intrarea în țară. Permisul de ședere este documentul de identitate care se acordă, de către Inspectoratul General pentru Imigrări, străinului căruia i se prelungește dreptul de ședere sau căruia i se acordă dreptul de ședere pe termen lung.

Analiza indicatorilor

Indicatorul 1: Condiții permissive de intrare

Pentru intrarea pe teritoriul României străinii trebuie să aibă:

- un document valabil (cu cel puțin trei luni mai mult decât perioada vizei) pentru trecerea frontierei de stat (de exemplu, un act de identitate eliberat de autoritățile competente în țara de origine). Ministerul Afacerilor Externe, cu avizul Ministerului Administrației și Internelor, actualizează anual lista cu documentele de trecere a frontierei acceptate de statul român;
- viză fie de tranzit, fie de ședere temporară, cu excepția străinilor care nu au nevoie de viză, caz în care pot să rămână în țară maximum trei luni în decurs de șase luni, începând cu data primei intrări. Tipurile de viză, în funcție de scopul pentru care se acordă sunt: viză de tranzit aeroportuar, viză de tranzit, viză de scurtă ședere și viză de lungă ședere. Aceasta din urmă se acordă pentru desfășurarea de activități economice, pentru desfășurarea de activități profesionale, pentru desfășurarea de activități comerciale, pentru angajarea în muncă, detașare, studii, reîntregirea familiei, activități religioase, activități de cercetare științifică, viză diplomatică și de serviciu și pentru alte scopuri prevăzute în lege;
- documente care justifică scopul și condițiile șederii și care fac dovada mijloacelor de întreținere pe perioada șederii (sunt acceptate cecuri de călătorie, sume de bani în valută convertibilă, cărți de credit cu extrasul de cont) și a resurselor financiare pentru întoarcerea

în țara de origine, condiții care nu trebuie îndeplinite de străinii titulari ai unui permis de mic trafic de frontieră. Permisul de mic trafic de frontieră reprezintă documentul care dă dreptul rezidenților din zona de frontieră să treacă frontiera de stat comună. Acest document nu poate fi înstrăinat și titularul trebuie să îl aibă în permanență asupra sa. Condițiile de acordare a permisului de mic trafic de frontieră sunt uniforme la nivel european, fiind stabilite prin Regulamentul CE nr. 1931/2006, care este de imediată aplicare în dreptul național.

De asemenea, pe numele străinilor trebuie să nu existe semnalări în Sistemul de Informații Schengen, trebuie ca aceștia să nu prezinte un pericol pentru apărarea și siguranța națională, pentru ordine, sănătatea sau morala publică și să nu fi fost declarați indezirabili sau să nu le fi fost interzisă intrarea în România. Totodată, trebuie ca aceștia să nu fi fost semnalați de organizații internaționale, trebuie să nu există indicii că fac parte din grupuri infracționale organizate cu caracter transnațional sau că sprijină astfel de grupuri, să nu existe motive serioase să se considere că au săvârșit sau au participat la săvârșirea infracțiunilor contra păcii și omenirii.

Nepermiterea intrării este posibilă și dacă străinii au săvârșit infracțiuni pe perioada altor șederi în România, dacă au încercat să introducă sau au introdus ilegal în România alți străini sau dacă, la intrarea pe teritoriul României, au încercat să treacă ilegal frontiera sau suferă de maladii care pot pune în pericol grav sănătatea publică. Declararea străinilor ca indezirabili este posibilă în cazul în care un străin desfășoară sau există indicii temeinice că intenționează să desfășoare activități de natură să pună în pericol securitatea națională sau ordine publică. Acest lucru este apreciat de instanța de judecată, străinul având posibilitatea de a face recurs. Există situații în care străinii nu pot fi îndepărtați: dacă au depășit vârsta de 80 de ani, dacă sunt minori, dacă sunt părinți ai unui minor care are cetățenia română și care se află în întreținerea lor, când viața le-ar fi în pericol sau când sunt căsătoriți cu cetățeni români dacă nu este vorba despre o căsătorie de conveniență.

Condițiile privind intrarea străinilor sunt clar exprimate în lege. Deși unele cauze de nepermitere a intrării sunt interpretabile, străinul are posibilitatea de a face recurs și de a contesta astfel măsurile dispuse împotriva lui. Cu toate acestea, se acordă Guvernului României prerogative de a stabili prin hotărâre, ori de câte ori este cazul, introducerea ori suspendarea unor facilități pe termen scurt pentru anumite categorii de străini, lucru care afectează previzibilitatea normativă.

Unele categorii de străini, de exemplu personalitățile marcante ale vieții sociale, culturale, politice sau economice, sunt exonerate de la anumite obligații precum prezentarea personal la autorități sau susținerea interviului în vederea obținerii vizei.

Întrucât viza de scurtă ședere se acordă doar străinilor care sunt în trecere sau care nu au venit să se stabilească în România, ci pentru scopuri precise, de scurtă durată, precum turism, încheierea anumitor contracte sau afaceri, vizită, activități sportive, activități culturale, transport, vom analiza în cele ce urmează doar condițiile de acordare a vizei de lungă ședere și a dreptului de ședere temporară. Șederea de lungă durată nu va fi abordată deoarece indicatorii formulați se referă doar la condițiile de intrare.

Viza de lungă ședere

Dreptul de ședere permanentă și dreptul de ședere pe termen lung se obțin în baza vizei de lungă ședere și a prelungirii dreptului de ședere. Viza de scurtă ședere se acordă pentru turism, misiune (care ține de funcția politică, administrativă etc.), vizită, afaceri (pentru contracte, tratative), transport, activități sportive sau activități culturale, umanitare, științifice ori pentru efectuarea unui tratament medical. Astfel, viza de scurtă ședere nu conferă titularului calitatea de rezident și nu poate fi reînnoită, încă un motiv pentru care, în cadrul acestei secțiuni, vor fi detaliate doar condițiile privind acordarea vizei de lungă ședere.

Viza de lungă ședere permite străinului să prelungească dreptul de ședere temporară și să obțină permisul de ședere. Viza se acordă pe o perioadă de 90 de zile, cu una sau mai multe călătorii, pentru următoarele scopuri:

desfășurarea de activități economice în mod independent sau în cadrul asociațiilor familiale dacă sunt prezentate: dovada îndeplinirii condițiilor de atestare a pregătirii profesionale, asigurarea medicală, certificatul de cazier judiciar;

desfășurarea unor activități profesionale, respectiv exercitarea în mod individual a unei profesii pe teritoriul României, în baza unor legi speciale, dacă străinul face dovada îndeplinirii condițiilor legale de exercitare a profesiei și dacă în țara de origine practică o profesie similară, dacă prezintă dovada asigurării medicale și cazierul judiciar;

desfășurarea de activități comerciale de către străinii care urmează să devină acționari sau asociați cu atribuții de conducere și administrare. Pentru acordarea acestui tip de viză este necesar avizul Centrului Român pentru Promovarea Comerțului și a Investițiilor Străine și îndeplinirea următoarelor condiții: prezentarea unui plan de afaceri (care trebuie să includă indicatori expres prevăzuți în lege), prezentarea unui extras de cont emis de o bancă din România pe numele persoanei fizice cetățean român în valoare de cel puțin 100.000 sau 150.000 de euro, în funcție de forma de organizare a societății comerciale, realizarea unei investiții aducând un beneficiu tehnologic sau de capital de 100.000 sau 150.000 de euro în maximum 12 luni de la data obținerii permisului de ședere. Dacă există doi sau mai mulți asociați, condițiile trebuie îndeplinite de fiecare asociat în parte;

angajarea în muncă, viză ce se acordă și în cazul sportivilor care urmează să evolueze în cadrul unor cluburi din România. Aceasta se acordă pe baza autorizației de muncă eliberate de Inspectoratul General pentru Imigrări. În afară de câteva excepții (de exemplu, titularul permisului în scop de studii), pentru emiterea autorizației de muncă este necesară plata unei taxe de 200, respectiv de 50 de euro de către angajator; de asemenea, trebuie ca străinul și angajatorul să îndeplinească anumite condiții, cum ar fi: locurile de muncă vacante să nu poată fi ocupate de cetățeni români sau europeni, străinul trebuie să îndeplinească cerințele speciale de pregătire profesională, trebuie să fie apt din punct de vedere medical, să nu aibă antecedente penale, să se încadreze în contingentul anual aprobat prin hotărâre de guvern, angajatorul să fi achitat obligațiile către bugetul de stat la zi, să desfășoare efectiv activitatea pentru care se solicită eliberarea autorizației, să nu fi fost anterior sancționat pentru muncă nedeclarată. După obținerea autorizației de muncă, pentru acordarea vizei

de lungă ședere trebuie prezentate și următoarele documente: dovada mijloacelor de întreținere în valoarea salariului minim brut garantat în plată pentru perioada acordării vizei, certificatul de cazier judiciar și asigurarea medicală. Viza de lungă ședere pentru angajare în muncă se acordă și străinilor care desfășoară activități didactice, științifice sau activități temporare solicitate de ministere ori străinilor numiți șefi de filială;

detașarea străinilor calificați, care sunt detașați pe teritoriul României în numele întreprinderii și sub coordonarea acesteia sau sunt detașați la o unitate situată pe teritoriul României sau la o întreprindere care aparține unui grup de întreprinderi situate pe teritoriul României. Persoanele juridice la care sunt angajați străinii trebuie să aibă sediul în UE sau în Spațiul Economic European ori în Confederația Elvețiană;

studii, în cazul străinilor care vin în România să urmeze cursuri de învățământ preuniversitar, universitar sau postuniversitar, pentru obținerea unor titluri științifice în cadrul instituțiilor de stat sau particulare acreditate. Pentru obținerea dreptului de ședere pentru studii este necesară prezentarea dovezii de acceptare eliberată de Ministerul Educației, dovada achitării taxei pentru cel puțin un an de studii, dovada mijloacelor de întreținere, în cuantum egal cu cel puțin salariul minim net pe țară lunar, pentru întreaga perioadă înscrisă în viză, certificatul de cazier judiciar, asigurarea medicală, acordul tutorelui și dovada locuinței, în cazul schimbului de elevi. Bursierii statului român sunt scutiți de anumite obligații precum achitarea taxelor de studiu și prezentarea mijloacelor de întreținere;

reîntregirea familiei, pentru membrii de familie care urmează să intre în România în scopul redobândirii familiale. Posesorii unui permis de ședere temporară valabil un an, ai unei Cărți Albastre a UE, ai unui permis de ședere pe termen lung, beneficiarii statutului de refugiat sau ai protecției subsidiare pot solicita reîntregirea familiei pentru soț/soție, copiii minori necăsătoriți, inclusiv cei adoptați, ai sponsorului sau ai soțului/soției, copiii minori necăsătoriți asupra cărora sponsorul sau soțul/soția își exercită drepturile părintești. Inspectoratul General pentru Imigrări poate însă să aprobe reîntregirea familiei și pentru: rudele de gradul I în linie ascendentă ale sponsorului sau ale soțului/soției dacă nu se pot întreține singure și nu se bucură de sprijin familial adecvat în țara de origine; copiii adulți necăsătoriți ai sponsorului sau ai soțului/soției, în cazul în care aceștia nu se pot întreține singuri din motive medicale. Minorii neînsoțiți care au obținut statutul de refugiat sau protecția subsidiară pot solicita reîntregirea familiei pentru rudele de gradul I în linie ascendentă sau pentru tutorele legal sau, dacă aceștia nu pot fi identificați, pentru orice altă rudă. O altă excepție o constituie străinii posesori ai Cărții Albastre a UE, care pot solicita reîntregirea familiei chiar dacă valabilitatea permisului de ședere este mai mică de un an. Mai pot solicita reîntregirea familiei: străinii căsătoriți cu cetățeni români, străinii necăsătoriți care conviețuiesc cu cetățeni români necăsătoriți dacă au cel puțin un copil împreună, copiii cetățeanului român, ai soțului/soției/partenerului, care nu au împlinit vârsta de 21 de ani, rudele de gradul I în linie ascendentă ale cetățeanului român sau ale soțului/soției, străinul părinte al cetățeanului român minor dacă îi asigură minorului întreținerea. Beneficiarii protecției internaționale sunt scutiți, față de restul sponsorilor, de prezentarea dovezii spațiului de locuit, a mijloacelor de întreținere și a

asigurării în sistemul național de asigurări de sănătate. Prezentarea dovezilor privind legătura de rudenie este obligatorie în toate cazurile;

activități religioase pentru străinii care desfășoară activități în domeniul cultelor recunoscute. Este o lipsă de coerență între acordarea vizei de scurtă ședere în cazul activităților culturale și artistice și acordarea vizei de lungă ședere în cazul activităților religioase. Pentru obținerea vizei de lungă ședere sunt necesare: avizul Secretariatului de Stat pentru Culte, dovada calității de reprezentant al unei organizații religioase legal înființate în România, dovada spațiului de locuit și a mijloacelor de întreținere la nivelul a trei salarii medii pe economia națională, dovada asigurării medicale și cazierul judiciar;

activități de cercetare științifică. În acest scop este necesar avizul Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică și a Inspectoratului General pentru Imigrări și îndeplinirea anumitor condiții: unitățile de cercetare-dezvoltare să fie atestate, să existe acord între unitățile de primire și cercetător, cercetătorul să prezinte cazierul judiciar și asigurarea medicală;

alte scopuri. Aici sunt incluși: cei *desemnați ca administratori ai unei societăți comerciale* dacă au calitatea de administrator, dacă la data solicitării nu sunt asociații sau acționari la societatea comercială în cauză sau la altă persoană juridică și nu au avut această calitate în ultimii doi ani, dacă la societatea în cauză nu mai există un alt străin în acest scop, dacă societatea comercială a realizat un aport de capital sau transfer de tehnologie de cel puțin 50.000 de euro; *cei care vin în scopul formării profesionale* dacă au încheiat un contract de formare pentru participare neremunerată la o formă de pregătire profesională, în cadrul unui furnizor acreditat, dacă dispun de mijloace de întreținere în cuantumul salariului mediu brut, dacă au încuviințarea tutorelui; *cei care desfășoară activități în cadrul unor programe de voluntariat* dacă s-a încheiat un contract de voluntariat cu o persoană juridică de drept public sau privat fără scop lucrativ, dacă organizația asigură cazarea, mijloacele de întreținere și asigurarea medicală, dacă voluntarii au peste 14 ani, dacă există încuviințarea tutorelui sau a părintelui; *cei care urmează un tratament medical de durată* sau alte categorii, lista nefiind exhaustivă.

Viza diplomatică și viza de serviciu permit intrarea pentru o ședere de lungă durată străinilor titulari ai unui pașaport diplomatic.

Anumite categorii de străini se bucură de prevederi speciale în ceea ce privește acordarea vizei de lungă ședere. Astfel, străinii membri de familie ai cetățenilor români nu trebuie să plătească taxe consulare.

Condițiile de anulare sau de revocare a vizei, precum și autoritățile competente sunt enumerate expres în lege. Printre cauzele de anulare se regăsesc: obținerea vizei pe baza unor documente sau informații false, fără îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege, sau obținerea vizei de către străinii care au încercat să introducă ilegal alți străini în România. Prin acordarea posibilității de contestare în instanță a deciziei de anulare sau de revocare, sunt garantate accesul la justiție și o apreciere independentă a cauzei.

Condițiile de intrare sunt aceleași pentru toate categoriile de străini, dar condițiile de acordare a vizei de lungă durată diferă, în funcție de scopul vizei, dar și de categoria de străini care o solicită. În cea mai mare parte, condițiile sunt rezonabile în raport cu scopul intrării, cerințele generale constând în dovedirea deținerii mijloacelor de întreținere, a asigurării de sănătate și a cazierului judiciar. Obținerea vizei pentru angajarea în muncă presupune o birocrație destul de stufoasă, plata unei taxe și îndeplinirea altor condiții de către angajator, care îngreunează angajarea în muncă a străinilor. De asemenea, în cazul reîntregirii familiei, anumite condiții referitoare la spațiul de locuit considerat normal în comparație cu cel al unei familii similare din România sau la mijloacele de întreținere în cuantumul salariului minim net lunar pentru fiecare membru al familiei, pe toată perioada acordării vizei, pot fi excesive pentru sponsor. Totuși, condițiile sunt clar și expres prevăzute de lege și există posibilitatea contestării deciziilor Inspectoratului General pentru Imigrări.

Prelungirea dreptului de ședere poate fi solicitată dacă a fost respectat scopul intrării, dacă mai sunt îndeplinite condițiile de intrare, dacă au fost achitate taxele aferente solicitării de prelungire și dacă se prezintă dovada asigurării medicale și a celorlalte condiții. Reînnoirea dreptului de ședere se face de regulă pe o perioadă de un an. Soluționarea cererii de prelungire se face cu prioritate pentru posesorii Cărții Albastre a UE. Pentru anumite categorii de imigranți crește plafonul venitului minim care trebuie obținut pe perioada șederii în România.

Claritatea legislației constă în enumerarea și explicarea condițiilor pentru obținerea fiecărui tip de viză și a remediilor pe care străinul le are la dispoziție. Pentru a analiza însă în ce măsură condițiile de intrare sunt rezonabile, trebuie avute în vedere condițiile pentru fiecare categorie de străini în parte. Astfel, dacă vorbim despre acordarea vizei de lungă durată pentru activități comerciale, având în vedere că pentru a crea o societate cu răspundere limitată, conform Legii 31/ 1990 cu modificările și actualizările ulterioare, capitalul social minim este de aproximativ 55 de euro, iar pentru crearea unei societăți pe acțiuni capitalul minim este de aproximativ 25.000 de euro, condițiile impuse de lege pentru cetățeni străini sunt excesive și disuasive. Aceste condiții impun deținerea în cont a unei sume de 100.000, respectiv de 150.000 de euro de către fiecare asociat în parte și a unui aport de tehnologie sau de capital de aceeași valoare. De asemenea, în ceea ce privește acordarea vizei de lungă ședere pentru reîntregirea familiei, sponsorul trebuie să dețină, pentru fiecare membru de familie, mijloace de întreținere în cuantumul salariului minim net pe economie și un spațiu de locuit considerat normal pentru o familie similară din România. Acest ultim criteriu este destul de subiectiv și discreționar. În cazul acordării vizei de lungă ședere pentru angajare în muncă, obținerea autorizației de muncă presupune plata unei taxe de către angajator, în cuantum egal cu salariul minim pe economie.

În concluzie, date fiind cele detaliate mai sus și faptul că tipurile de viză nu pot fi preschimbate, condițiile de intrare sunt clar și expres prevăzute de lege, dar acestea sunt greu de îndeplinit, cel puțin pentru unele categorii de imigranți.

Indicatorul 2: Deplasarea liberă în interiorul granițelor

În ceea ce privește deplasarea străinilor în interiorul granițelor țării, nu există restricții pentru imigranții cu un permis de ședere. Referitor la mutarea domiciliului sau a reședinței, trebuie însă

îndeplinită o anumită procedură: străinul trebuie să se prezinte la autoritatea teritorială pentru imigrări competentă, în termen de 15 zile de la data mutării adresei, pentru a solicita eliberarea unui nou permis. Străinul trebuie să facă dovada spațiului de locuit, a achitării taxelor de cerere și a contravalorii permisului de ședere. Totuși, există categorii de străini cărora li se aplică restricții și condiții suplimentare legate de deplasarea în interiorul granițelor, cum este cazul solicitanților de azil și al toleraților. O piedică identificată de organizații neguvernamentale în stabilirea reședinței în cadrul țării este reticența proprietarilor de imobile de a încheia contracte de închiriere cu străini, iar de deținerea unui spațiu de locuit depinde acordarea de servicii sociale. Motivele pentru care străinii își mută reședința sunt de natură personală, economică sau educațională.

La momentul actual nu există o politică publică de încurajare a stabilirii imigranților în alte localități din țară. De asemenea, nu există o statistică la nivelul autorităților locale privind numărul de imigranți din unitatea administrativ-teritorială, lucru semnalat și în cadrul cercetării de anul trecut. Nici organizațiile neguvernamentale care desfășoară activități în teritoriu nu au o statistică completă. În general, organizațiile nu au intrat în contact cu persoane care doreau să își schimbe reședința, ci mai degrabă cu solicitanți de azil care au fost mutați într-un alt centru din țară. IGI are statistici privind numărul de imigranți din fiecare județ, dar sunt incluși și cetățenii UE în aceste statistici, astfel încât cifra nu este exactă.

În consecință, străinii titulari ai unui drept de ședere au, cel puțin teoretic, libertatea de a se deplasa în interiorul granițelor. Chiar și solicitanții de azil au această libertate, cu aprobarea autorităților competente. În cazul toleraților, există însă limitări, dar acest lucru se datorează statutului lor special.

Măsurarea progresului față de BII 2013

În ceea ce privește condițiile de intrare și stabilire, au fost introduse mici modificări terminologice în legislație, dar nu au existat modificări de substanță. În ceea ce privește practica autorităților publice locale, statisticile privind numărul de imigranți la nivelul unităților administrativ-teritoriale sunt inexistente, acestea fiind deținute doar de IGI.

Recomandări

Recomandăm să se reevalueze condițiile pentru obținerea dreptului de ședere temporară pentru fiecare scop în parte, precum și posibilitatea de preschimbare a vizei, în funcție de necesitățile actuale.

Propunem o mai bună informare a străinilor cu privire la condițiile și pașii procedurali de parcurs, dar și cu privire la drepturile pe care le au.

II.2.2. Opinie publică (Daniela Tarnovschi)

Definirea indicatorilor

În cadrul Barometrului Integrării Imigranților, prin opinie publică identificăm gradul de toleranță și de acceptare al societății românești, dar și atitudinea cetățenilor români față de programele publice de integrare a imigranților. Am construit în consecință doi indicatori (vezi tabelul 6) pe care apoi i-am măsurat folosind o scală cu trei trepte.

Tabelul 6. Analiza dimensiunii „Opinie publică”

Dim.	Indicatori	DA (2)	PARȚIAL (1)	NU (0)	Surse și metode
Opinie publică	1. Acceptare și toleranță de către societate	Societatea este tolerantă față de imigranți (din perspectiva societății și a imigrantului).	Există un nivel mediu de toleranță.	Toleranță scăzută	Sondaj de opinie Interviuri imigranți
	2. Sprijin social pentru programele publice de integrare a imigranților	Opinia publică este pentru și susține programele publice de integrare a imigranților.	Opinia publică nu susține integrarea, dar nici nu refuză intervențiile guvernamentale de integrare a imigranților.	Opinia publică refuză integrarea imigranților și intervențiile statului în această direcție.	Sondaj de opinie

Analiza situației

Așa cum precizam în primul Barometru al Integrării Imigranților (2013), din datele de sondaj și interviurile cu imigranții se desprinde clar faptul că românii sunt în general toleranți față de străinii din România și sprijină măsurile de protecție a acestora.

Sunt românii deschiși față de imigranți?

Dacă în unele țări ale Uniunii Europene, de exemplu în Marea Britanie, Franța sau Olanda, se aud din ce în ce mai des voci care susțin limitarea accesului românilor și bulgarilor pe piața muncii, nu același lucru se poate spune și despre cum văd românii accesul străinilor. În cazul nostru, 37% dintre respondenții la sondaj (eșantion reprezentativ pentru cetățenii români cu domiciliu stabil în România) sunt de acord ca guvernul să permită oricum străinilor să vină și să muncească în România. 33% se arată îngrijorați de nivelul șomajului și sunt de acord ca oameni din alte țări să vină să muncească aici doar în condițiile în care sunt locuri de muncă disponibile, 19% vor stabilirea unor limite stricte în ceea ce privește numărul străinilor, iar 4% sunt chiar pentru interzicerea accesului străinilor pe piața muncii din România. Nu trebuie trecut cu vederea faptul că un procent de 7% refuză să se pronunțe, în general din lipsă de informații despre subiectul în cauză.

Tabelul 7. Ce ar trebui să facă guvernul referitor la oamenii din alte țări care vin să muncească în România?

Părerea despre ce ar trebui să facă guvernul referitor la oamenii din alte țări care vin să muncească în România	2014
1. Să lase să vină pe oricine vrea	37%
2. Să lase oamenii să vină doar dacă sunt locuri de muncă disponibile	33%
3. Să stabilească limite stricte pentru numărul de străini care au voie să muncească în România	19%
4. Să interzică celor din alte țări să vină să lucreze în România	4%
5. NȘ/NR	7%

Pentru a realiza comparația cu datele culese în 2013, am recalculat procentele fără nonrăspunsuri. Din date se poate observa că românii sunt mai deschiși și acceptă mai bine faptul că sunt imigranți care muncesc aici. Creșterea procentului celor care sunt de acord să vină oricine vrea să muncească în România are loc chiar în rândul celor care în 2013 cereau limitări sau chiar propuneau interzicerea accesului străinilor la piața muncii.

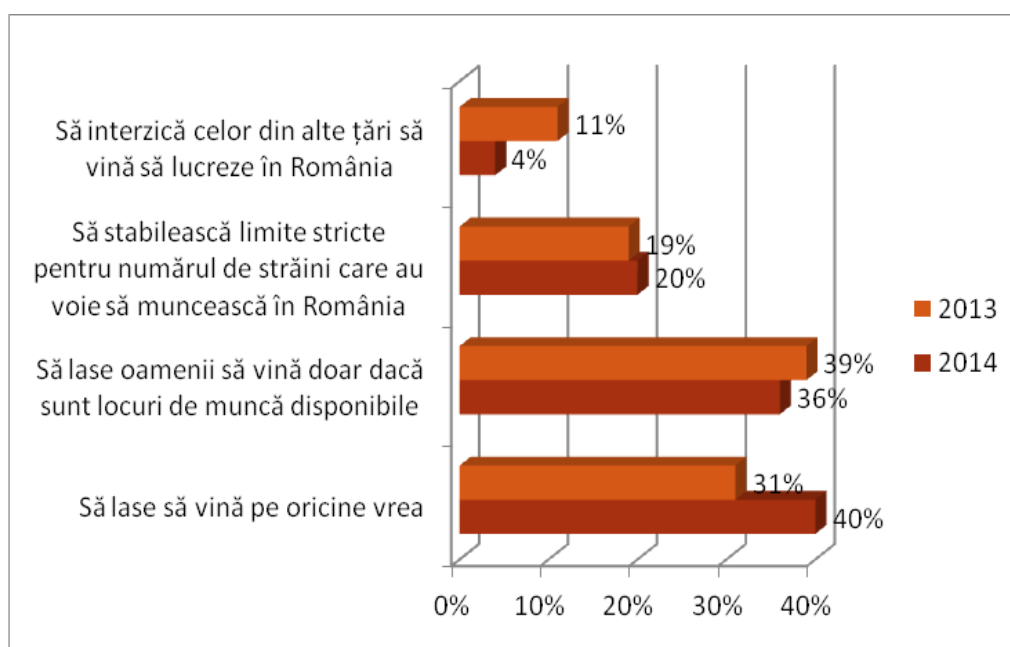

Figura 2. Părerea despre ce ar trebui să facă guvernul referitor la oamenii din alte țări care vin să muncească în România (2014 și 2013)

Cu toate că un procent semnificativ din respondenți (56%) sunt de părere că trebuie să existe un control în privința accesului străinilor pe piața muncii, românii nu au o părere proastă despre imigranți – doar 7% declarând astfel. Aprecierile sunt mai degrabă în sens neutru (49%) și pozitiv (34%).

Tabelul 8. Părerea generală despre imigranți

Părerea generală despre imigranți	%
1. Bună și foarte bună	34%
2. Nici bună, nici proastă	49%
3. Proastă și foarte proastă	7%
4. NȘ/NC	10%

Comparația cu datele culese anul trecut (am refăcut calculele fără a considera nonrăspunsurile pentru a putea face comparația), arată faptul că, de la un an la altul, părerea românilor față de străini s-a îmbunătățit considerabil. Schimbarea înspre acceptare s-a produs în rândul celor care anul trecut aveau o atitudine neutră (de la 65%, proporția acestora a scăzut la 54%), neafectat rămânând procentul celor cu o părere generală proastă și foarte proastă.

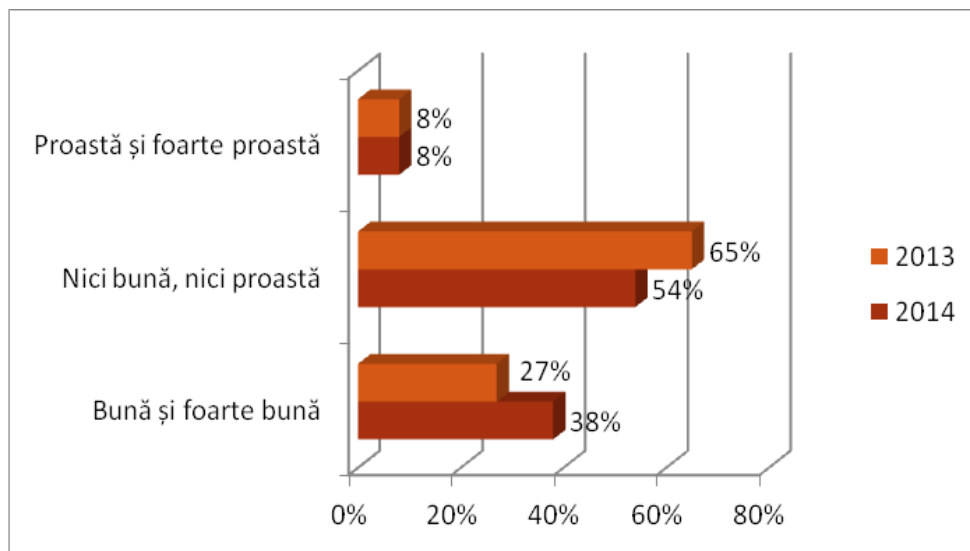

Figura 3. Părerea generală despre imigranți în 2014 și 2013

Dacă nu vine vorba despre locurile de muncă, românii se arată ospitalieri: 43% dintre respondenți consideră că străinii (oricine vrea) ar trebui să se poată stabili aici. Un procent similar însă (44%) ar dori să existe un anumit control: stabilirea doar a anumitor categorii care să beneficieze de acest drept. 6% declară că ar dori să se interzică imigranților, indiferent de categorie, să se stabilească aici. 7% își rezervă dreptul de a nu se pronunța asupra subiectului.

Tabelul 9. Atitudinea generală a României în legătură cu imigranții

Atitudinea generală a României în legătură cu imigranții	2014
1. Să lase pe oricine vrea să se stabilească în România	43%
2. Să lase doar anumite categorii de imigranți să se stabilească în România	44%
3. Să interzică imigranților să se stabilească în România	6%
4. NȘ/NR	7%

Comparația datelor din 2014 și 2013 nu relevă o modificare semnificativă, poate doar în ceea ce privește scăderea procentului celor care doresc să li se interzică imigranților să se stabilească în România.

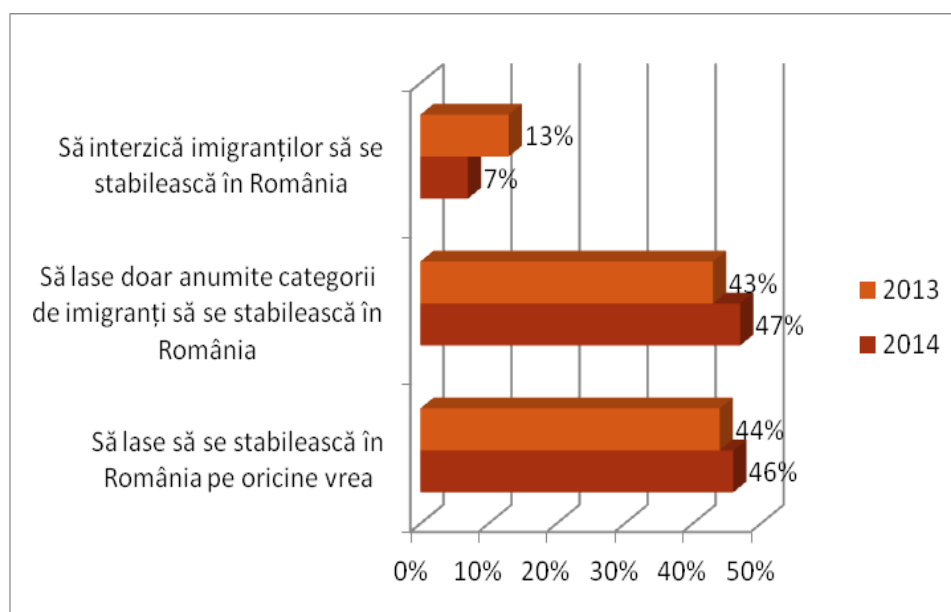

Figura 4. Atitudinea generală a României în legătură cu imigranții (2014 și 2013)

Imigrantul este o amenințare sau nu pentru români?

Pentru a răspunde la această întrebare am analizat răspunsurile la câțiva itemi din chestionar: numărul străinilor, locurile de muncă, tradițiile și cultura, siguranța, impactul asupra sistemului de protecție socială.

După cum se poate observa, un procent important dintre respondenți au refuzat să răspundă la întrebări, cel mai adesea din lipsa informațiilor necesare. Cei care au răspuns lasă clar să se vadă faptul că: 59% dintre români nu consideră creșterea numărului imigranților o posibilă amenințare; 63% nu consideră că imigranții ar atenta la locurile de muncă ale nativilor; străinul nu este considerat o amenințare pentru siguranță (65%), dar nici o povară pentru sistemul de protecție socială (58%). Nu se consideră că străinul determină degradarea vieții culturale (71%) și de aceea, când vine vorba de posibilitatea ca acesta să își păstreze obiceiurile și tradițiile, părerile sunt împărțite aproape în proporții egale.

Tabelul 10. Părerea despre imigranții din România

Părerea despre imigranții din România	Acord	Dezacord	NȘ/NR
1. În viitor, creșterea numărului imigranților va fi o amenințare pentru societate	24%	59%	17%
2. Imigranții iau din locurile de muncă ale celor născuți la noi în țară	26%	63%	11%
3. Imigranții sporesc criminalitatea	19%	65%	16%
4. Imigranții nu reprezintă o povară pentru sistemul de protecție socială	25%	58%	19%
5. Imigranții degradează viața culturală a unei țări	14%	71%	15%
6. Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții	45%	40%	15%

Comparația cu anul 2013 relevă faptul că românii nu se tem de creșterea numărului străinilor și nici că aceștia ar putea atenta la locurile de muncă ale nativilor. În plus, mai mulți dintre respondenți

sunt de acord ca străinii să își poată menține obiceiurile și tradițiile, pentru că nu se consideră că aceștia ar avea vreo contribuție la degradarea vieții culturale românești.

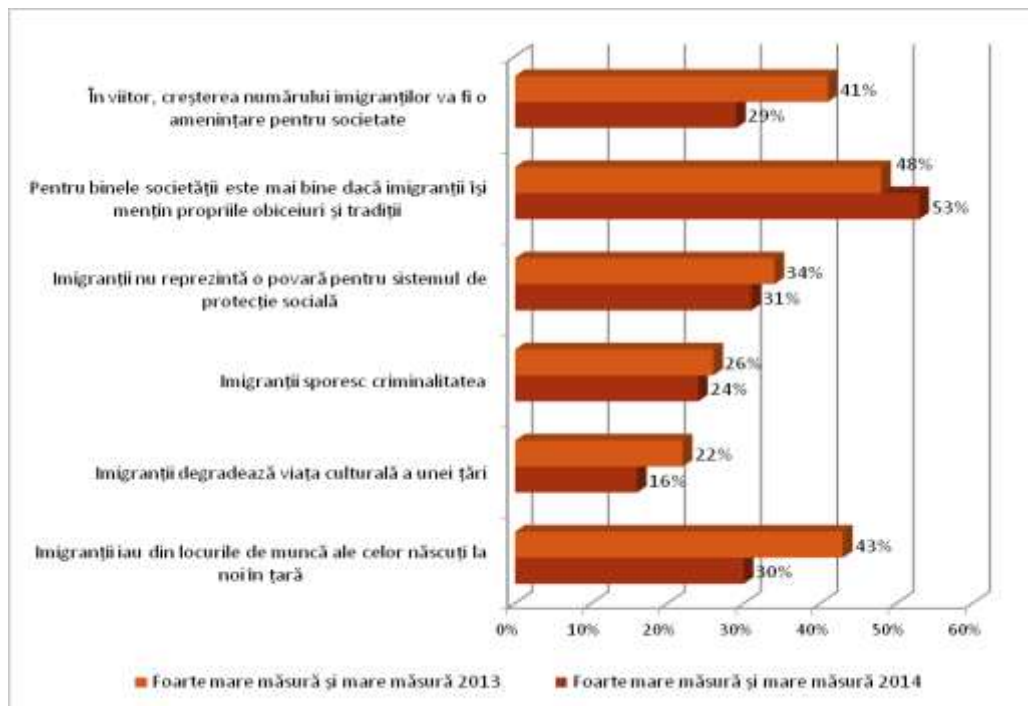

Figura 5. Raportarea la o serie de afirmații despre imigranții din România (2013 și 2014)

Dacă ne referim și la distanța socială, atunci putem observa că, din lista pusă de dispoziție de operatorul de teren, doar 15% dintre respondenți nu și-ar dori străini/migranți ca vecini, o proporție similară cu a celor care resping indivizi din alte grupuri etnice (12%). Din grafic se poate observa că acesta este un procent redus dacă îl comparăm cu respingerea altor grupuri de persoane – vezi romii (48%) și homosexualii (64%).

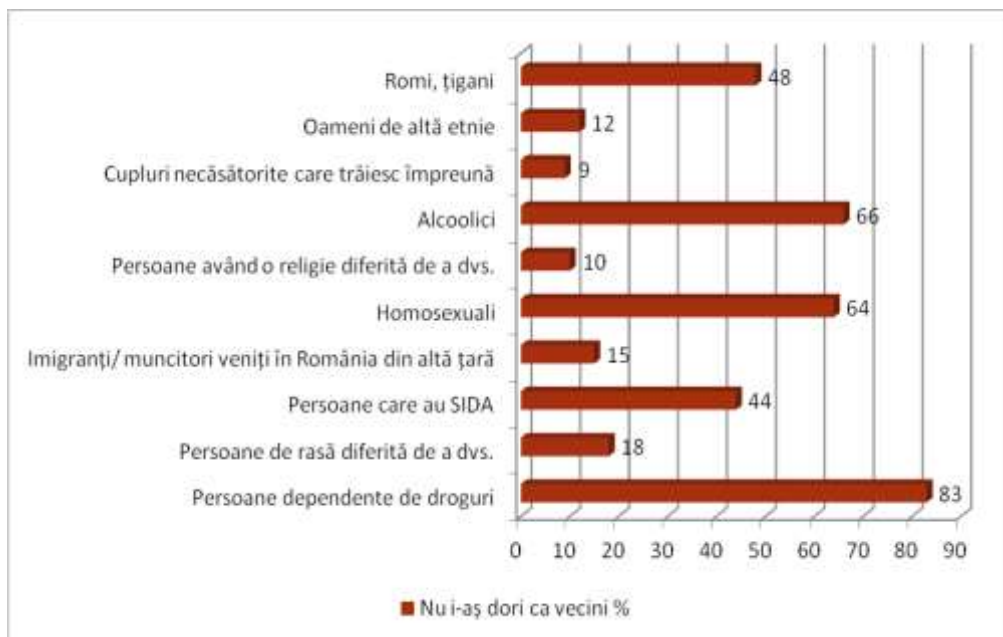

Figura 6. Distanța socială față de anumite categorii de persoane în 2014

Din cele 12 interviuri realizate cu imigranți, la care trebuie să adăugăm și rezultatele interviurilor realizate în 2013, reiese că străinii sunt bine primiți de către români, sunt ajutați și sprijiniți:

"Nu e nimic negativ, sunt doar curioși, nu au intenții rele, sunt curioși mai ales când mă aud vorbind limba turcă (...) sunt drăguți și vor să te ajute din inimă atunci când realizează că ești străin și nu știi unde trebuie să ajungi." (imigrant turc)

"Românii sunt curioși, calzi și mult mai prietenoși decât alții." (imigrant chinez)

Concluzia nu poate să fie decât una foarte simplă: în ciuda crizei economice, a discursurilor negative despre imigranții români din țările vestice, românii se arată deschiși și nu consideră străinii ca fiind o amenințare pentru siguranța și bunăstarea lor socială.

Totuși această concluzie trebuie înțeleasă în context: românii nu au contacte dese cu imigranți/străini, aceștia stârbind mai degrabă curiozitatea. Doar 13% dintre respondenți au declarat că au uneori posibilitatea să întâlnească străini/imigranți pe stradă. Nici în mass-media prezența acestor străini nu este semnificativă, ceea ce explică numărul destul de mare de nonrăspunsuri înregistrate (vezi tabelele anterioare).

Tabelul 11. Cât de des au românii contact cu imigranți/străini?

G1. Cât de des ...?	Deseori	Uneori	Rareori	Niciodată
1 ... întâlnești străini/imigranți pe stradă	6%	13%	38%	43%
2 ... vedeți străini/imigranți în mass-media (televiziune, radio, ziare)	19%	26%	36%	19%

În cazul eșantionului nostru, realizat ca fiind reprezentativ pentru populația României, doar 17% (263) dintre respondenți au declarat că în cercul lor de cunoștințe (rude, prieteni, vecini, colegi) se află imigranți.

Tabelul 12. Printre cunoștii (rude, prieteni, vecini, colegi) sau persoanele cu care ați interacționat în ultimele 12 luni se află străini, imigranți?

Printre cunoștii (rude, prieteni, vecini, colegi) sau persoanele cu care ați interacționat în ultimele 12 luni se află străini, imigranți?	2014
1. Da	17% (263 răspunsuri)
2. Nu	80%
3. NȘ/NR	3%

La fel ca anul trecut, am urmărit să identificăm care sunt condițiile pe care un imigrant trebuie să le întrunească pentru a fi considerat integrat de către cetățenii români. Rețeta integrării în 2014 nu diferă foarte mult de cea prezentată în 2013: străinul trebuie să cunoască limba română, să aibă o situație materială bună, ca urmare a unui loc de muncă stabil sau a dezvoltării unei afaceri, și să respecte legislația națională. De asemenea, străinul trebuie să fie adaptat (să cunoască normele și valorile societății românești), dar și să fie stabilit definitiv aici de o perioadă mai lungă de vreme. În 2014, dobândirea cetățeniei nu mai este considerată atât de importantă pentru integrare.

Tabelul 13. Când credeți că se poate spune despre un imigrant că este integrat în societatea românească?

Când credeți că se poate spune despre un imigrant că este integrat în societatea românească?	2014
1. Când cunoaște limba	13,2%
2. Când are un loc de muncă stabil, situație materială bună și stabilă, dezvoltă o afacere	11%
3. Când cunoaște și respectă legile țării	9,2%
4. Când s-a adaptat, are un comportament bun, acceptat de ceilalți și este cinstit	6%
4. După o perioadă mai lungă sau când se stabilește definitiv	5,8%
5. Când are cetățenie	4,1%

Așa cum menționam și anul trecut, concluzia este că, din perspectivă cetățenilor români, un străin se integrează ca urmare a eforturilor sale personale (cunoașterea limbii, loc de muncă, respectarea legilor, adaptare culturală). La fel ca anul trecut, discursul românilor când vine vorba despre integrarea străinilor este doar unul în termeni de obligații, nefiind menționate deloc drepturile de care străinii ar trebui să se bucure în România. Trebuie însă remarcat și faptul că o proporție semnificativă dintre respondenți (38,4%) nu are nici cea mai vagă idee în această direcție. Analiza interviurilor realizate în 2013 și 2014 duce la aceeași concluzie: integrarea este o problemă personală pe care fiecare trebuie să o rezolve în măsura posibilităților.

Totuși, atunci când li se cere părerea cetățenilor români dacă este sau nu necesară integrarea imigranților, proporția celor care nu răspund este mică (11%) comparativ cu proporția respondenților la întrebarea anterioară. Comparativ cu răspunsurile primite anul trecut se poate observa că proporția celor care consideră integrarea străinilor necesară crește considerabil.

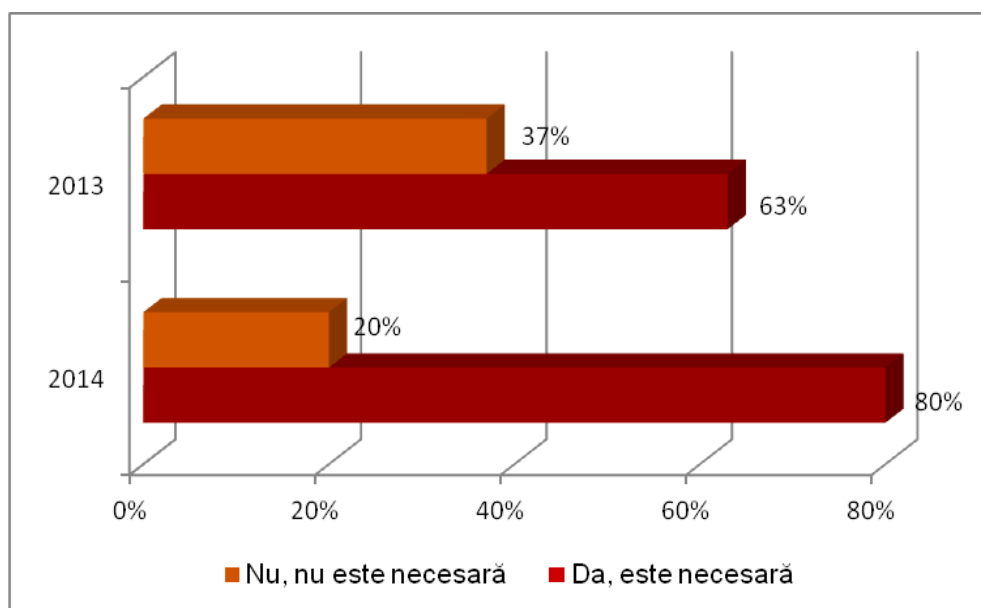

Figura 7. Este necesară integrarea imigranților? Comparatie BII 2013 și 2014

Și în 2014 am cerut părerea respondenților în legătură cu modalitatea prin care statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților. Dacă anul trecut doar 29% dintre români erau de acord că străinii trebuie să beneficieze de programe speciale de sprijin, în 2014 proporția acestora crește considerabil, ajungându-se la 49%. Se pare că, per ansamblu, românii au realizat că este important ca străinii să fie sprijiniți, nu doar prin programele sociale care există deja și la care

are acces fiecare locuitor, ci și prin programe țintite, care să răspundă nevoilor și problemelor specifice cu care aceștia se confruntă în procesul de integrare în societatea românească.

Tabelul 14. Prin ce metode statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților?

Prin ce metode statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților?	2013	2014
1. Prin programe speciale de sprijin pentru imigranți	29%	49%
2. Același sprijin ca oricărui alt locuitor din România, prin programele sociale existente	32%	25%
3. Sprijin limitat la nevoile de bază	23%	16%
4. Niciun fel de sprijin, să se descurce singuri	17%	10%

Românii sunt de acord ca străinii să beneficieze, în regim gratuit, de educație pentru copii (78%), de cursuri de limba română (67%) și de integrare culturală (60%). 65% dintre respondenți nu sunt de acord ca străinii să primească ajutor financiar. Când vine vorba despre servicii, precum cele medicale de bază și de recalificare pentru adulți, părerile sunt împărțite aproape în jumătate: unii susțin că acestea ar trebui să fie în regim de gratuitate, alții doar contra cost, dar, per ansamblu, doar o proporție foarte mică dintre respondenți consideră că străinii nu ar trebui să beneficieze de aceste servicii deloc. Penuria și proasta administrare a stocului de locuințe sociale de către administrația publică locală face ca acest subiect să fie unul în raport cu care 21% dintre respondenți afirmă că străinii nu ar trebui să beneficieze, iar 55% se arată mai îngăduitori, dar doar în regim contra cost. Jumătate dintre respondenți sunt de acord ca sprijinul pentru reîntregirea familiei să fie unul gratuit, dar, surprinzător, doar 36% din eșantion au aceeași opinie când vine vorba despre asistența juridică.

Tabelul 15. Programe de sprijin pentru imigranți

Programe de sprijin pentru imigranți	Gratuit	Contra cost	Deloc
1. Cursuri de limba română	67%	26%	7%
2. Programe de integrare culturală	60%	29%	11%
3. Ajutor financiar	35%		65%
4. Locuințe sociale	24%	55%	21%
5. Servicii medicale de bază	53%	45%	2%
6. Educație pentru copii	78%	20%	2%
7. Cursuri de recalificare pentru adulți	45%	51%	4%
8. Sprijin pentru reîntregirea familiei	51%	39%	10%
9. Asistență juridică	36%	61%	3%

Din comparația cu anul trecut reiese că românii sunt mai sensibili când vine vorba despre integrarea străinilor. Astfel, se înregistrează schimbări în bine în cazul oferirii gratuite de educație pentru copii, de servicii medicale de bază, de cursuri de recalificare pentru adulți și chiar de locuințe sociale și de sprijin pentru reîntregirea familiei.

Tabelul 16. Programe de sprijin pentru imigranți în 2013 și 2014

Programe de sprijin pentru imigranți	2013			2014		
	Gratuit	Contra cost	Deloc	Gratuit	Contra cost	Deloc
1. Cursuri de limba română	67%	30%	3%	67%	26%	7%
2. Programe de integrare culturală	51%	37%	12%	60%	29%	11%
3. Ajutor financiar	21%	35%	44%	35%		65%
4. Locuințe sociale	15%	61%	24%	24%	55%	21%
5. Servicii medicale de bază	45%	51%	4%	53%	45%	2%
6. Educație pentru copii	73%	25%	2%	78%	20%	2%
7. Cursuri de recalificare pentru adulți	32%	62%	6%	45%	51%	4%
8. Sprijin pentru reîntregirea familiei	38%	50%	12%	51%	39%	10%
9. Asistență juridică	28%	66%	6%	36%	61%	3%

Când vine vorba despre opinia referitoare la care ar fi cea mai bună metoda pentru oferirea programelor de sprijin pentru imigranți, din ce în ce mai mulți respondenți (comparativ cu 2013) consideră instituțiile publice cu atribuții în domeniu ca fiind cele mai potrivite.

Tabelul 17. Metoda cea mai bună pentru oferirea programelor de sprijin pentru imigranți

Metoda cea mai bună pentru oferirea programelor de sprijin pentru imigranți	2014	2013
1. Direct, prin intermediul institutiilor publice cu atributii în domeniu	65%	57%
2. Prin finanțarea unor organizatii neguvernamentale nonprofit (ONG-uri)	21%	28%
3. Prin angajarea unor firme	10%	12%
4. O combinație între acestea	4%	3%

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tabelul 18. Indicatori "Opinie publică" - evaluare BII 2014

Evaluare BII 2014	
Indicatori	Evaluare finală
1. Acceptare și toleranță de către societate	Evaluare: DA Societatea este tolerantă și manifestă un grad ridicat de acceptare față de imigranți. Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.
2. Sprijin social pentru programele publice de integrare a imigranților	Evaluare: DA Opinia publică este pentru și susține programele publice de integrare a imigranților. Se înregistrează schimbări față de anul anterior, tot mai mulți respondenți exprimându-și acordul față de programele publice de integrare a imigranților. Integrarea imigranților începe să devină un subiect cu care românii sunt de acord.

Concluzia este că românii sunt toleranți în ceea ce privește imigranții și arată deschidere și sprijin pentru programele de integrare a străinilor. Așa cum arată datele, tendința este una clară de creștere a toleranței în timp.

Recomandări

- Continuarea desfășurării de campanii de antidiscriminare.
- Inițierea unor campanii în vederea explicării importanței integrării imigranților în societatea românească, care să prezinte imigranții ca resursă pentru dezvoltare.

II.2.3. Planificare strategică (Ovidiu Voicu)

Privire de ansamblu

În teorie, România a introdus un întreg sistem de programare, care include grupuri de lucru interinstituționale, strategie multianuală și planuri anuale de acțiune. În practică, strategia rămâne mai degrabă un exercițiu de retorică și singurele aspecte luate serios în considerare rămân cele la securitate, cu prea puțină preocupare pentru incluziunea imigranților și creșterea beneficiilor sociale rezultate din diversitate și din contribuțiile individuale ale nou-veniților. Mecanismele de evaluare și monitorizare, dacă există, sunt pur formale.

Nu am identificat o preocupare strategică în domeniu din partea autorităților publice locale, care se mulțumesc să relice instrucțiuni primite de la nivel central. Această situație este parțial explicată de numărul redus de imigranți din România, dar nu există o preocupare în acest sens nici chiar în cele câteva orașe în care înregistrăm o concentrare ceva mai mare a persoanelor provenite din alte țări.

Definirea indicatorilor

În contextul Barometrului Integrării Imigranților, prin *planificare strategică* identificăm capacitatea statului de a dezvolta și un ansamblu de politici publice dedicate integrării armonioase a străinilor (în cazul de față, resortisanți din țări terțe) în țara gazdă. Accentul cade deci pe instituțiile publice, atât centrale, cât și locale, și pe zonele de programare și evaluare a ciclului de politici publice. Diversele aspecte ale zonei de implementare și contribuțiile altor actori sociali sunt surprinse în celelalte secțiuni ale analizei.

Pentru că tipul de acțiuni strategice diferă în cazul instituțiilor centrale, respectiv locale, am construit doi indicatori pentru a măsura progresul pe această dimensiune, câte unul pentru cele două niveluri de organizare a statului. Scala cu trei trepte permite surprinderea celor două zone ale ciclului de politici publice – formulare și evaluare – combinate pe cele trei niveluri de măsură.

Tabelul 19. Planificare strategică - construirea indicatorilor

Construirea indicatorilor			
Indicatori	Evaluare		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
1. Politici prietenoase cu privire la imigranți, enunțate de autoritățile centrale	Există o politică publică pentru imigrație, bazată pe o strategie coerentă, planuri de acțiune și mecanisme eficiente de monitorizare și evaluare.	Există o politică publică pentru imigrație, bazată pe o strategie coerentă și mecanisme de monitorizare și evaluare, dar eficiența acestora este limitată.	Imigrația nu este subiect de politică publică sau este un subiect marginal, insuficient dezvoltat.
2. Practici pozitive ale autorităților publice locale	Există strategii locale pentru integrarea imigranților și pot fi identificate exemple de bune practici cu rezultate semnificative.	Pot fi identificate exemple de strategii locale pentru integrarea imigranților, dar acestea sunt mai degrabă izolate și au impact redus.	Nu există o preocupare strategică a autorităților locale pentru integrarea imigranților.

Pentru măsurare am folosit următoarele surse de informații:

- analiza strategiilor naționale și a planurilor de acțiune ale IGI din ultimii cinci ani;
- analiza planurilor de acțiune și a rapoartelor de evaluare și autoevaluare puse la dispoziție de IGI;
- interviu cu IGI;
- analiză secundară pe rapoartele și studiile publicate de alte organizații;
- cereri de informații către primăriile primelor cinci orașe după numărul de imigranți, conform statisticilor oficiale.

Analiza situației

Activitatea instituțiilor centrale

România a adoptat Strategia Națională privind Imigrația pentru 2011 – 2014 (numită în continuare Strategia), document principal de politici în domeniu. Strategia transpune în politicile naționale de integrare liniile directe stabilite la nivel european prin principalele documente de referință (pe larg despre aceste documente în secțiunea legislativă a cadrului conceptual al cercetării).

Documentul reproduce fidel principalele elemente ale politicilor europene în domeniu. Accentul cade tocmai pe reproducerea cerințelor care derivă din participarea României la programe comunitare. Documentul este definitiv influențat de contextul în care a fost creat: România dorea (încă mai dorește) să adere la spațiul Schengen și este dispusă să facă toate eforturile de întărire a securității frontierelor pentru a atinge acest obiectiv. Astfel, Strategia este excesiv legalistă și axată pe chestiuni de securitate, ceea ce lasă foarte puțin loc pentru formularea unei viziuni a integrării imigranților.

Spre exemplu, unul din obiectivele strategice – chiar primul – este *Promovarea imigrației legale în beneficiul tuturor părților: societatea românească, imigranți și statele lor de origine*. Aparent, este vorba de o politică pozitivă de integrare; în realitate, majoritatea referințelor sunt către măsuri de limitare a imigrației ilegale.

Așa cum am arătat și în prima ediție a BII, adoptarea Strategiei s-a făcut cu un deficit însemnat de consultare publică. De asemenea, Strategia este puțin cunoscută nu doar publicului, ci și altor instituții publice. Toate aceste lucruri fac ca Strategia să rămână un document mai degrabă formal, care nu se constituie ca fundament pentru o viziune modernă privind imigrația.

Prima ediție a Barometrului nota și că planurile de acțiune anuale, care ar fi putut să pună în valoare propunerile din Strategie, se fac foarte târziu: pentru 2011 - în iulie 2011; pentru 2012 - în noiembrie 2012. Situația nu s-a schimbat în 2013, an în care planul de acțiune a fost adoptat în august. O îmbunătățire se poate vedea în 2014, când planul de acțiuni a fost pus în dezbatere publică în luna ianuarie; dar este clar când va fi adoptat.

Grupul de coordonare a implementării Strategiei naționale privind imigrația este instituția responsabilă cu monitorizarea și adaptarea Strategiei. Nu există informații publice relevante (calendarul întâlnirilor, agenda, procesele verbale) privind activitatea Grupului de coordonare. Singurele rezultate vizibile sunt planurile de acțiune, despre care am văzut deja că sunt adoptate cu întârziere. Până acum, Grupul nu a propus nicio modificare a Strategiei.

Punctul cel mai slab al întregului proces este evaluarea. Niciunul dintre planurile de acțiune propuse nu este însoțit de un raport de monitorizare și evaluare a planului precedent, astfel încât este neclar dacă există vreo formă de evaluare luată în calcul.

Există o evaluare indirectă a Strategiei, din perspectiva criteriilor referitoare la Schengen. România a securizat frontierele, a implementat sistemele de supraveghere, a adoptat legislația relevantă etc. Cu alte cuvinte, aspectele referitoare la securitate sunt atinse, inclusiv „promovarea imigrației legale”, prin combaterea celei ilegale, desigur. Altfel spus, accentul pe securitate al Strategiei se vede și în lipsa de preocupare față de implementarea măsurilor cu privire la incluziune.

Activitatea instituțiilor locale

După cum a arătat și prima ediție a BII, preocupările strategice ale autorităților locale în domeniul imigrației sunt cvasiinexistente. Lucrurile nu s-au schimbat semnificativ. Nu am identificat consilii locale sau primării care să își propună o strategie proprie pentru integrarea imigranților, măcar una rudimentară. În general, autoritățile locale sunt pasive, preferând să aplice, la cerere, prevederile din legislația relevantă în domeniu.

Acest lucru poate fi explicat prin numărul mic de imigranți din România și prin faptul că există puține comunități compacte de imigranți care să creeze preocupări imediate cetățenilor și autorităților locale. Totuși, nu întâlnim interes pentru incluziunea imigranților nici măcar în orașele în care sunt concentrați imigranții.

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tabelul 20. Planificare strategică - măsurarea progresului BII 2014

Evaluare BII 2014	
Indicatori	Evaluare finală
1. Politici prietenoase cu privire la imigranți, enunțate de autoritățile centrale	Evaluare: PARȚIAL Există elementele constitutive ale unei politici publice privind imigrația, inclusiv o strategie ce are un anumit nivel de coerență, chiar dacă este concentrată pe securitate și nu pe incluziune. Mecanismele de monitorizare și de evaluare sunt pur formale. Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.
2. Practici pozitive ale autorităților publice locale	Evaluare: NU Nu există o preocupare strategică a autorităților locale pentru integrarea imigranților. Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.

II.2.4. Nediscriminare (Andra Bucur)

Tabelul 21. Analiza dimensiunii "Nediscriminare"

Indicatori	Evaluare („Ipoteze”)			Surse și metode
	DA [2]	PARTIAL [1]	NU [0]	
1. Recunoașterea drepturilor fundamentale	Există un cadru legislativ care recunoaște drepturile fundamentale ale imigranților, alături de mecanisme de implementare și monitorizare.	Sunt recunoscute drepturile fundamentale ale imigranților, dar nu există mecanisme de implementare și monitorizare.	Legislația nu recunoaște drepturile fundamentale ale imigranților.	Analiză de documente: Constituția României, legislația în domeniul imigrației Analiză de rapoarte CNCD pe ultimii doi ani
2. Protecția legală a străinilor împotriva discriminării	Există un cadru legal care se referă la discriminarea în rândul imigranților și acesta este eficient implementat.	Cadrul legal care se referă la discriminarea în rândul imigranților este parțial implementat și utilizat.	Nu există un cadru legal care să protejeze în mod special străinii împotriva discriminării sau acesta este prost implementat și neutilizat.	Analiza strategiei CNCD Interviu IGI Analiză OG 137/2000 cu modificările și completările ulterioare
3. Politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării	Există politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării.	Politicile pentru combaterea discriminării există doar parțial sau nu sunt eficiente.	Nu există politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării.	Analiza strategiei în domeniul imigrației
4. Imigranții nu se simt discriminați.	Imigranții nu se consideră discriminați, iar cazurile de discriminare sunt izolate.	Imigranții percep o discriminare mică și există unele cazuri de discriminare semnalate.	Imigranții se consideră puternic discriminați și există numeroase cazuri de discriminare semnalate.	Interviu CNCD Analiza deciziilor și a rapoartelor CNCD, precum și a jurisprudenței identificate în materie Interviuri cu imigranți Interviu ORI și CNCD

Privire de ansamblu

Cadrul normativ în domeniul prevenirii și combaterii discriminării nu cuprinde măsuri specifice pentru combaterea discriminării în rândul imigranților. Măsuri specifice împotriva discriminării străinilor nu sunt prevăzute nici de legislația în domeniul imigrației sau în domeniile conexe precum: educație, muncă, acces la servicii sociale etc. Străinii intervievați s-au confruntat izolat cu situații de discriminare, dar cazurile de discriminare pe criteriul naționalității au crescut în ultimii ani, potrivit rapoartelor CNCD. Străinii sunt totuși vulnerabili la discriminarea pe piața muncii, în sistemul educațional, în ceea ce privește obținerea unor servicii, astfel încât este necesară colaborarea între instituțiile cu atribuții în domeniu, în vederea definirii unor politici integrate care să abordeze aceste vulnerabilități și să informeze asupra drepturilor imigranților și a armelor legale pe care le au la dispoziție.

Definirea indicatorilor

Atunci când am construit indicatorii, am avut în vedere drepturile și libertățile inerente persoanei, drepturile inalienabile, având ca referință instrumentele juridice internaționale și europene de drepturile omului, instrumente care au fost analizate și în cadrul Barometrului Integrării Imigranților de anul trecut. Indicatorul nu se rezumă doar la afirmarea drepturilor, ci și la posibilitatea concretă de a sesiza și a obține compensație în cazul încălcării acestor drepturi.

În ceea ce privește protecția legală a străinilor împotriva discriminării, nu am urmărit existența unui cadru legal general de antidiscriminare, ci prevederi legale sau politici publice exprese care să abordeze discriminarea în rândul străinilor, precum și implementarea acestora.

Al treilea indicator se referă la politici integrate eficiente pentru prevenirea discriminării în rândul imigranților, respectiv la colaborarea între diferite instituții publice care au atribuții în domeniul imigrației, în vederea colaborării pentru creșterea conștientizării și a prevenirii și pentru combaterea discriminării în mai multe domenii de activitate: pe piața muncii, în sistemul educațional, în sistemul de sănătate etc. Eficiența se măsoară prin existența unor acorduri, acțiuni sau măsuri comune și concrete, măsurabile.

Ultimul indicator este de natură subiectivă și se referă la percepția imigranților în ceea ce privește posibilele cazuri de discriminare cu care s-au confruntat și modul în care sunt tratați în societatea românească. Pentru evaluarea acestui indicator am avut în vedere interviurile cu imigranții.

Analiza indicatorilor

Indicatorul 1: Recunoașterea drepturilor fundamentale

În ceea ce privește recunoașterea drepturilor fundamentale ale imigranților, Constituția României protejează dreptul persoanei și nu al cetățeanului de a avea acces la justiție, dreptul la viață, la integritate fizică și psihică, libertatea individuală și siguranța, dreptul la apărare, dreptul la viață intimă și privată, inviolabilitatea domiciliului, secretul corespondenței, libertatea conștiinței, libertatea de exprimare, dreptul la informații de interes public, dreptul la muncă și la învățătură,

accesul la cultură, dreptul la un mediu sănătos și la ocrotirea sănătății, dreptul la grevă și chiar libertatea întrunirilor. Articolul 18 din Constituție statuează că străinii și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor. Drepturile politice sunt însă strâns legate de calitatea de cetățean și nu le sunt recunoscute străinilor în România. De asemenea, Constituția recunoaște prioritatea dispozițiilor de drepturi omului mai favorabile din tratatele și pactele de la nivel european și internațional. Codul Civil asigură protecția imaginii persoanei fizice, a integrității persoanei și a vieții private a persoanei și nu a cetățeanului.

Ordonanța nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare protejează persoanele de orice distincție, excludere, restricție, preferință, deosebire, pe baza de rasă, etnie, naționalitate, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, handicap, vârstă, boală cronică necontagioasă, infectare cu HIV, apartenența la o categorie defavorizată sau pe baza altor criterii care duc la restrângerea unor drepturi în condiții de egalitate. Cu toate acestea, Ordonanța recunoaște principiul egalității între cetățeni în exercitarea anumitor drepturi precum: dreptul la un tratament egal în fața instanțelor de judecată, drepturile politice, drepturile civile (precum dreptul la moștenire, la proprietate, la căsătorie, la opinie și la exprimare etc.). Prevederile Ordonanței protejează în mod specific egalitatea în activitatea economică și în materie de angajare și profesie, cu toate că una dintre condițiile pentru emiterea autorizației de muncă de către Inspectoratul General pentru Imigrări este ca locurile de muncă respective să nu poată fi ocupate de cetățenii români sau de cetățenii europeni. O altă diferențiere pe bază de cetățenie este perceperea taxelor de școlarizare mai ridicate de la cetățenii străini față de cetățenii români, în mediul universitar.

În principiu, legislația românească recunoaște drepturile fundamentale ale străinilor, mecanismele de implementare și monitorizare fiind aceleași ca pentru cetățenii români, dar deplinătatea drepturilor este deținută doar de către cetățeni.

Indicatorul 2: Protecția legală a străinilor împotriva discriminării

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) nu păstrează o evidență a cazurilor de discriminare cu care s-au confruntat străinii, precizând că, în cursul anului 2013, nu au fost înregistrate plângeri, solicitări pentru consultanță juridică de specialitate, cazuri de mediere și nu au fost aplicate sancțiuni în acest sens. Cu toate acestea, uitându-ne în rapoartele de activitate ale CNCD, doar la criteriul naționalității, din 2002 până în 2012 numărul petițiilor a crescut de la 1 la 49. Totuși, nici Strategia Națională privind imigrația, nici Strategia Națională pentru combaterea discriminării, ce urmează să fie adoptată anul acesta, nu cuprind măsuri specifice pentru prevenirea și combaterea discriminării în rândul imigranților. CNCD a făcut în 2005 ultimul sondaj privind percepția românilor asupra imigranților, din care a reieșit că românii sunt toleranți atunci când vine vorba de imigranți. Imigranții nu sunt considerați de către CNCD un grup vulnerabil vizibil, deși se admite că anumite categorii de imigranți sunt expuse la discriminare. Campaniile realizate de CNCD au avut caracter general și nu s-au axat pe criteriul naționalității sau pe alte criterii de discriminare în rândul imigranților în mod specific. Pe de altă parte, nici Inspectoratul General pentru Imigrări nu a avut activități în domeniul antidiscriminării imigranților. IGI nu a desfășurat campanii de informare pentru prevenirea discriminării și nu a colaborat cu Inspectoratul de Muncă decât în ceea ce privește combaterea muncii ilegale. Conform IGI, nu au existat sesizări din partea imigranților în acest sens și nu au fost culese date sau monitorizate cazuri de discriminare. Prioritatea la angajare conferită

românilor și cetățenilor europeni nu este considerate de IGI o formă de discriminare, ci o anticipare a politicilor comunitare în domeniu. Organizațiile neguvernamentale consideră în general că străinii nu sunt discriminați în societatea românească și că legislația actuală este suficientă. Totuși, dreptul de ședere temporară presupune instabilitate, angajatorii fiind reticenți în a angaja imigranți din acest motiv.

Potrivit instituției Avocatului Poporului, au fost înregistrate trei petiții din partea străinilor în anii 2012-2013 care au avut ca obiect dreptul de ședere temporară, discriminarea pe bază de rasă și încălcarea dreptului la muncă. În anul 2013, au fost efectuate patru anchete de către Avocatul Poporului, care au avut ca obiect încălcarea dreptului la învățătură, dar s-a constatat că nu au existat încălcări. În anul 2012, 50 de cetățeni din Republica Moldova s-au adresat Avocatului Poporului invocând discriminarea pe motiv de cetățenie, iar în urma acestor petiții au fost efectuate două anchete la Autoritatea Națională pentru Cetățenie și a fost emisă Recomandarea nr. 19 din 4 mai 2012, referitoare la respectarea dreptului la informație și a dreptului persoanei vătămate de o autoritate publică. Pe 5 ianuarie 2012, Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu în cazul cetățeanului iranian Habib Bastam, a cărui cerere de azil a fost respinsă, solicitând clarificări de la IGI. Cetățeanul iranian a primit în final azilul. Deși există o bună colaborare cu IGI și cu organizațiile neguvernamentale, nu există un acord de colaborare sau o monitorizare a cazurilor privind imigranții.

Organizațiile neguvernamentale nu monitorizează cazurile de discriminare în care au fost implicați imigranți și nu primesc des sesizări în acest sens, astfel că măsurile pentru prevenirea și combaterea discriminării în rândul imigranților nu reprezintă o prioritate.

Astfel, nu există un cadru legislativ sau politici publice care să privească prevenirea și combaterea discriminării în rândul imigranților. Aceștia sunt cuprinși de cadrul legislativ general antidiscriminare.

Indicatorul 3: Politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării

Potrivit răspunsurilor primite de la instituții, nu există o colaborare între IGI și CNCD privind combaterea discriminării în rândul imigranților. De asemenea, nu există o colaborare formală între IGI și alte instituții publice. De asemenea, legislația care are incidență în domeniul imigrației, precum legislația în domeniul muncii sau al educației, nu fac referire expresă la măsuri antidiscriminare în cazul străinilor. În aceste condiții, nu se poate vorbi despre politici publice integrate pentru prevenirea și combaterea discriminării.

Indicatorul 4: Imigranții nu se simt discriminați

Din interviurile cu străinii rezultă că imigranții nu se simt în general discriminați. O parte dintre ei simt că sunt tratați mai bine tocmai pentru că sunt străini. Au existat însă cazuri izolate de discriminare, mai ales în relația cu autoritățile publice. Străinii nu sunt însă informați cu privire la drepturile pe care le au, la ce înseamnă să fii discriminat și nu știu unde să se adreseze dacă se confruntă cu o situație de discriminare. Prin urmare, imigranții nu se simt discriminați în România, iar cazurile de discriminare sunt izolate.

Măsurarea progresului față de BII 2013

Nu au fost identificate diferențe față de concluziile exprimate în ediția BII de anul trecut. Astfel, deși urmează să fie adoptată viitoarea Strategie națională pentru prevenirea și combaterea discriminării, imigranții nu sunt considerați grup vulnerabil la discriminare și nu se face referire la aceștia în mod specific.

Recomandări

- Recomandăm includerea unor măsuri specifice și campanii de informare pentru prevenirea și combaterea discriminării în rândul străinilor fie în Strategia națională privind combaterea discriminării, fie în Strategia națională privind imigrația sau în planurile de implementare ale acestor strategii.
- Propunem colaborarea între autorități publice în vederea prevenirii și combaterii discriminării în domenii specifice (la angajare, în sistemul educațional, accesul la locuință și servicii sociale).
- Încurajăm modificarea normelor care creează situații nejustificate de inegalitate pentru cetățenii străini față de cetățenii români.

II.2.5. Limba și cultura țării gazdă (Marana Matei)

Însușirea limbii române și familiarizarea cu obiceiurile și valorile culturale românești sunt pași premergători și necesari integrării străinilor în societatea românească. Aceste aspecte sunt evaluate în cadrul raportului prezent sub dimensiunea "Limba și cultura țării gazdă". Cunoașterea limbii și a culturii permit străinului să fie mai constructiv și mai activ în țara gazdă, având mai multe oportunități de relaționare și interacțiune, acces neîngrădit la educație, pe piața forței de muncă, dar și acces la informații publice de interes general, adesea disponibile doar în limba română.

Menționăm că integrarea lingvistică și acomodarea la noua cultură sunt fenomene complexe care depind de caracteristicile individuale ale persoanei și de contextul său de viață și nu se rezumă doar la factorii discutați în această lucrare. Având în vedere acest lucru, în raportul de față ne propunem să studiem strict factorii instituționali facilitatori (care pot fi cuprinși într-un cadru standardizat) în însușirea limbii și a culturii române. Cu alte cuvinte, în acest raport se evaluează accesul străinilor la cursuri (sau structuri similare) unde învățarea are loc într-un mod deliberat. Cursurile de limbă și cele de cultură sunt tratate separat; acestea, deși au elemente de intersecție, sunt considerate a fi instrumente distincte².

Definirea indicatorilor

Pentru a putea analiza situația, s-au folosit mai mulți indicatori. În primul rând, avem în vedere dacă toate categoriile de imigranți au acces la servicii dedicate de predare a limbii și a culturii românești (*indicatorul 1: Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură*). Ulterior vom încerca să determinăm măsura în care potențialii cursanți participă la cursuri și se trasează posibile rațiuni de a participa sau nu la cursuri (*indicatorul 2: Imigranții participă la cursurile de limbă și cultură*). În cazul participării la cursurile de limbă și cultură, vom încerca să măsurăm dacă acestea se pliază pe nevoile reale ale imigranților și dacă sunt utile acestora în vederea integrării în societate (*indicatorul 3: imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură*). Cu alte cuvinte, indicatorul 3 se referă la o abordare "centrată pe client", manifestată în acest context prin considerarea nevoilor beneficiarului, așa cum acesta le formulează, și implicând flexibilitate din partea instituțiilor în interacțiunea cu imigrantul.

Instrumentele principale pe care le-am folosit sunt interviurile și analiza de conținut. Acestea s-au concretizat în cercetarea noastră în: 1). interviuri cu imigranți; 2). interviu cu un profesor care predă cursul de introducere în limba română la stat; 3). interviuri cu trei reprezentanți din instituții-cheie din domeniul educației; 4). interviuri cu trei ONG-uri care organizează și desfășoară cursuri de limba română; 5). informații obținute în urma trimiterii solicitărilor de informații în baza Legii 544/2001 către instituțiile publice cu atribuții în domeniu; 6). analiză primară a legislației din domeniu; 7). analiză de conținut a informațiilor conținute de paginile de internet ale instituțiilor relevante.

²Teoretic cursul de limbă urmărește însușirea elementelor de limbă, iar cursul de cultură (mediere culturală) urmărește familiarizarea persoanei cu tradiții, obiceiuri și valori ale culturii românești.

Analiza situației**Indicatorul 1: Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură**

Indicatorul a fost operaționalizat astfel: (a) există cursuri de limbă și independent cursuri de cultură, (b) cursurile se adresează imigranților și sunt construite pentru imigranți, (c) se asigură accesul nediferențiat pentru toate categoriile de imigranți. În funcție de gradul de satisfacere a condițiilor de mai jos, indicatorul va fi evaluat astfel:

Tabelul 22. Evaluarea indicatorului "Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură"

Indicatorul 1	Evaluarea indicatorului		
	DA	PARȚIAL	NU
Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură	Există cursuri de limbă și cultură română adresate imigranților pentru care accesul este asigurat nediferențiat.	Există cursuri de limbă și/sau cultură română adresate imigranților pentru care se asigură acces doar pentru anumite categorii de imigranți.	Nu există cursuri de limbă și/sau cultură română adresate imigranților sau dacă există nu vedem o preocupare pentru accesul imigranților la ele.

(a) Există cursuri de limbă și independent cursuri de cultură

În OUG nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, se precizează că Statul asigură condiții pentru integrarea în viață economică, culturală și socială a străinilor cu drept de ședere. Dintre serviciile de care aceștia pot beneficia amintim "(a) cursuri de limba română, (...) (c) asigurarea informațiilor cu privire la drepturile și obligațiile străinilor, precum și asupra oportunităților de integrare în societatea românească, (d) cursuri de cunoaștere a istoriei, culturii, civilizației și a sistemului de drept din România" (extras din articolul 70, alineatul 2).

Cursuri de limbă

Inspectoratele Școlare Județene și Inspectoratul Școlar al Municipiului București organizează în baza legilor OMECTS 5924/2009 și OMECTS 5925/2009 cursuri de inițiere în limba română pentru toate categoriile de imigranți, minori și adulți. Universitățile desemnate de Ministerul Educației prin Ordinul nr. 6000/2012 au obligația de a organiza și a desfășura sesiuni de învățare a limbii ca parte componentă a anului pregătitor pentru studenții străini acceptați la studii în România.

În practică, pe baza răspunsurilor din partea potențialilor furnizori de cursuri din țară, am identificat până în prezent următoarele unități care au confirmat că organizează cursuri în anul școlar 2013-2014³: opt inspectorate și trei ONG-uri la nivelul Bucureștiului, 18 universități din țară care organizează anul pregătitor, dintre care două organizează suplimentar cursuri intensive de limba română.

³ Această cifră este însă una estimativă, cifra reală fiind posibil mai mare. Nu putem determina exact numărul de instituții deoarece puține inspectorate au răspuns sau au oferit date concrete.

Cursuri de cultură

Până la data redactării acestui raport, am identificat doar existența cursurilor de cultură română adresate străinilor care au dobândit o formă de protecție în cadrul programului de integrare (organizat conform OG 44/2002). Pentru celelalte categorii de imigranți, din informațiile convergente din interviuri cu MEN, nu am putut identifica existența disponibilității unor cursuri de cultură organizate la nivel național. În plus, există percepția conform căreia obiectivele cursurilor de cultură sunt atinse implicit în cadrul cursurilor de inițiere în limba română. Cum IGI organizează aceste cursuri independent de cursurile de limbă, pe baza interviurilor cu persoane-cheie din MEN, observăm o diferență de viziune cu privire la modul cum ar trebui să beneficieze străinii de educație asupra culturii române.

(b) Cursurile se adresează și sunt construite pentru imigranți

Cursuri de limbă

În ceea ce privește măsura în care cursurile sunt construite pentru imigranți, pe baza documentelor care normează cursul se observă o înclinație către categoria imigranților care au dobândit o formă de protecție. Dintre materialele la care am avut acces și pe care le-am utilizat în analiză, amintim următoarele:

- materiale care se adresează tuturor categoriilor de străini
- metodologiile și procedurile (OMECI 5924 și OMECI 2925 cu anexe);
- manualul elaborat de IIT în parteneriat cu MEN.
- materiale care se adresează doar anumitor categorii
- programe școlare identificate (anexa la Ordinul de ministru 4041 / 16.06.2004 și anexa la Ordinul 5335 / 18.11.2004) adresate refugiaților;
- două manuale aprobate de MEN, comercializate ca atare (prin Ordinul nr. 4059/10.05.2005 referitor la licitația M006) adresate refugiaților.

Nu am obținut un răspuns oficial de la MEN care să clarifice ce materiale normative sunt aprobate și implicit utilizate la cursuri de inițiere în limba română organizate conform OMECTS 5924 și 5925⁵. În practică, inspectoratele au comunicat faptul că, pentru predarea cursului inclusiv, se utilizează manualul de limba română de la clasă sau manualul pentru anul pregătitor de la nivel universitar. La nivelul Bucureștiului se utilizează programele adresate refugiaților.

⁴ Ordinele care aprobă aceste anexe (programe școlare) nu au putut fi găsite, iar anexa la Ordinul 5335 a fost obținută de la un profesor care predă aceste cursuri. Aceasta nu poate fi găsită pe pagina de internet a MEN, unde ar fi trebui să fie publicată. Este neclar: 1). dacă acestea sunt singurele programe aprobate de minister, 2). unde sunt ordinele care aprobă aceste programe și 3.) unde pot fi acestea găsite.

⁵ Prin lege, la cursuri există obligația de a utiliza doar manuale aprobate.

În ceea ce privește cursurile organizate la nivel universitar și cele desfășurate de către organizațiile neguvernamentale, acestea sunt construite și desfășurate ținând cont de particularitățile beneficiarului imigrant.

Cursurile de cultură se limitează la străinii care fac parte din programul de integrare.

(c) Se asigură accesul nediferențiat pentru toate categoriile de imigranți

În baza legii, străinii care au dobândit drept de ședere sau o formă de protecție în România, cetățenii statelor membre UE și ai Spațiului Economic European, adulții și copiii acestora au accesul asigurat la cursurile de inițiere în limba română organizate de inspectoratele școlare județene, însă nu este clar dacă toate categoriile beneficiază gratuit de aceste cursuri. În OMECTS 5924 / 2009 se precizează faptul că adulții străini beneficiază în mod gratuit o singură dată de cursuri de inițiere în limba română. În OMECTS nr. 5925 / 2009 nu se menționează dacă copiii străinilor beneficiază sau nu de cursuri gratuite. În completarea acestor documente, în OG 44/2004 se specifică faptul că persoanele care au dobândit o formă de protecție beneficiază gratuit de cursuri de română. Astfel, informații cu referire la accesul gratuit pentru minorii RTT sunt omise. Din interviuri a reieșit faptul că în practică toate categoriile de imigranți, inclusiv minorii RTT, au acces gratuit la aceste cursuri.

Accesul la anul pregătitor în universități acreditate din România este oferit studenților străini care au fost acceptați la studii contra cost (taxele minime fiind stabilite conform Ordonanței 22 din 2009). Există și situații în care universitățile organizează anul pregătitor și percep pentru acesta o taxă sub cuantumul minim stabilit prin Ordonanță. Ca model de bune practici, Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași organizează gratuit cursuri pentru studenții care vor să învețe limba română.

Evaluare

Luând în calcul: 1). confuziile cu privire la gratuitatea cursului de limbă pentru toate categoriile de străini, 2). faptul că nu există cursuri de cultură pentru toate categoriile de imigranți la nivel național și 3). confuzia privind adresabilitatea cursurilor, așa cum reiese din materialele normative pentru cursul de inițiere în limba română, acest indicator este evaluat astfel: (parțial) *"Există cursuri de limbă și/sau cultură română adresate imigranților pentru care se asigură acces doar pentru anumite categorii de imigranți."*

Indicatorul 2: Imigranții participă la cursuri de limbă și cultură

Indicatorul 2 se referă la gradul de participare a imigranților la cursurile de limbă și la cursurile de cultură. În funcție de utilizarea acestor servicii, indicatorul va fi evaluat astfel:

Tabelul 23. Evaluarea indicatorului "Imigranții participă la cursurile de limbă și cultură"

Indicatorul 2	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
Imigranții participă la cursurile de limbă și cultură.	Cei mai mulți imigranți participă la cursuri de limbă și cultură română oferite de către	Doar o parte din imigranți participă la cursuri de limbă și cultură română oferite de către stat.	Foarte puțini imigranți participă la cursurile de limbă și cultură română oferite de

Indicatorul 2	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
	stat.		către stat.

Acest indicator va fi de asemenea abordat și dintr-o perspectivă calitativă, în încercarea de a trasa câteva aspecte care ar putea fi importante pentru participarea la cursuri.

(a) Motivații de a participa la cursuri

Cursurile organizate de inspectoratele școlare nu permit o încadrare a străinului la un curs de limba română în momentul venirii în țara gazdă, deoarece se organizează un singur curs pe an, care începe și se termină concomitent cu anul școlar (având durata de nouă luni).

În practică, în cazul cursurilor organizate de inspectorate, înscrieri se pot face oricând printr-o decizie specială a inspectorului responsabil. Pentru înscrierile târzii nu există prevăzute măsuri compensatorii, iar abordarea depinde de școală și de cursant. Măsuri sunt necesare. În practică aflăm de la un profesor care predă aceste cursuri că efectul înscrierilor târzii este următorul: materia trebuie reluată pentru a îndeplini obiectivele programei și se lucrează astfel diferențiat, ceea ce încetinește procesul de predare pentru ceilalți cursanți.

În concluzie, organizarea cursurilor este fixă și rigidă, iar atunci când au loc excepții, măsurile compensatorii de asigurare a calității procesului de învățare lipsesc.

Alte aspecte de organizare relevante

Procedurile de organizare

Deși procedurile de organizare sunt clare, în practică acestea sunt greu de implementat, iar persoanele implicate în proces nu cunosc procedurile⁶.

*"Ar trebui să existe niște proceduri ca atare: cine închiriază, cum face, cum gestionează problema, sălile să fie distincte. S-a procedat cumva așa la fața locului văzând și făcând. Totul a fost făcut pe capacitățile manageriale ale respectivului director de școală (...). Ar trebui gândit un centru de resurse."*⁷

Formarea grupelor

Grupele se formează cu un număr de minimum zece și maximum 20 de participanți, iar pentru copii se iau în considerare grupele de vârstă. Nu se menționează alte aspecte relevante, precum nivelul de educație, alte limbi vorbite sau aspecte culturale. În practică, datorită numărului scăzut de cereri, grupele nu se formează sau, dacă se formează, îi includ pe toți cei interesați.

⁶ Lipsa cunoașterii legislației este sugerată de răspunsurile oferite de inspectoratele din țară la solicitarea cercetătorului și de cazurile în care ISJ ne-a redirecționat către IGI pentru informații cu privire la școlarizarea străinilor.

⁷ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN 2013.

Informare/promovare

Autoritățile nu promovează activ cursurile adresate străinilor. Materiale informative există de obicei în format fizic la unitățile de învățământ sau la centrele de cazare. Din analiza de conținut a informațiilor conținute de paginile de internet ale instituțiilor relevante, a reieșit că aceste cursuri nu sunt promovate. În plus, din interviurile cu imigranți a reieșit că aceștia nu știau despre existența acestor cursuri, deși o parte dintre ei erau interesați de învățarea limbii române.

Aspecte relevante referitoare la motivația persoanelor implicate în proces*Motivația furnizorului*

Interviurile au relevat că nu există modalități sau pârghii legale pentru încurajarea unităților școlare să organizeze cursuri de limbă română pentru străini. Din contră, unitățile școlare sunt descurajate de faptul că aceste cursuri sunt finanțate din bugetul propriu. Nu se poate vorbi despre competiție între unități în vederea creșterii calității cursurilor, deoarece, în cel mai bun caz, există o singură unitate la nivel de județ unde se predă limba română pentru străini. Un inspector ne spune că aceste cursuri sunt mai degrabă tolerate și tratate ca atare. Există însă și beneficii indirecte pentru unitatea școlară care organizează cursurile:

*"Beneficii indirecte din perspectiva comunității în care se află, până la urmă niște oameni care cunosc mai bine limba română se racordează mai bine la valorile comunității. Altă motivație, datoria pur și simplă."*⁸

Motivația profesorilor care predau

Profesorii sunt plătiți cu ora, iar din analiza calitativă a reieșit că materialele utilizate pentru predare sunt achiziționate din fonduri proprii ale profesorului (cu excepția manualelor de curs), neexistând fonduri oficiale alocate pentru cursuri. Ca o paralelă la interviurile cu reprezentanți ai ONG-urilor, s-a menționat în repetate rânduri că punerea la dispoziție a materialelor și flexibilitatea organizatorului sunt factori importanți de motivare a profesorilor. Părerea unui profesor este că, în acest context, ceea ce îl motivează este în primul rând aspectul afectiv din interacțiunea cu cursanții.

Motivația cursanților

Nu avem date relevante despre motivația intrinsecă a cursanților, deoarece nu am avut oportunitatea de a vorbi cu ei. În ceea ce privește motivația extrinsecă, nu putem vorbi despre posibilitatea de avansare pe diverse niveluri de competență (există doar un singur curs, modular, pentru începători, insuficient chiar și pentru atingerea nivelului de comunicare de bază⁹), deoarece certificatele, deși recunoscute de MEN (singurele de acest fel), nu au o utilitate clar definită. În plus, se menționează lipsa motivației de a învăța limba, deoarece România nu este considerată o țară de destinație pentru migranți:

⁸ Dintr-un interviu cu un inspector responsabil cu organizarea și desfășurarea cursurilor, 2014.

⁹ Dintr-un interviu cu un profesor care predă aceste cursuri.

*"Pornești cu o situație, peste o săptămână ai alta...pentru că majoritatea migrantilor nu văd România ca o țara țintă, ci de tranzit și e o problemă de motivare. Câtă vreme nu ești convins că vei rămâne aici, nu vei învăța o limbă. E o limbă rară și poate că unii migranți nu știu engleză și pentru ei ar fi mai interesant să învețe engleză."*¹⁰

¹⁰Interviu cu un reprezentant al MEN, 2014.

(b) Participarea la cursuri

Cursurile organizate de inspectorate

Din informațiile obținute de la MEN, a rezultat că nu există date centralizate despre înscrierea, participarea și absolvirea cursurilor de inițiere în limba română organizate de inspectorate la nivel național. Informațiile sunt înregistrate și există doar la nivel județean.

Pentru a stabili gradul estimativ de participare a străinilor la cursuri, am trimis solicitări de informații către 11 inspectorate școlare județene unde se organizează cursuri și care au în teritoriu un număr semnificativ de imigranți¹¹. Independent de cercetător, un reprezentant al MEN solicită aceleași informații din partea tuturor inspectoratelor din țară.

Pe baza răspunsurilor primite de la inspectorate (via cercetător) este greu de stabilit nivelul de participare a străinilor la cursuri. Cu câteva excepții, răspunsurile inspectoratelor județene cu privire la numărul participanților și al absolvenților cursului au fost de tipul: nu au răspuns la întrebare (omisiune), nu deținem date sau redirecționează către centrul de cazare pentru imigranți. Prezumtiv, aceste date ar trebui să existe, deoarece unitățile care organizează cursurile înregistrează prezența. Aceasta este necesară în primul rând pentru eliberarea certificatului de absolvire a cursului, oferit doar în situația în care cursantul are o prezență de peste 70% din totalul orelor programate.

S-a încercat calcularea unor date estimative referitoare la numărul de înscrieri pentru a face o evaluare a cererii înregistrate pentru acest serviciu. Trebuie avut în vedere că numărul de înscrieri la curs nu reprezintă același lucru cu numărul de persoane care participă, deoarece nu se controlează și rata de abandon. Acest artificiu de calcul a fost făcut deoarece este cel mai bun substitut și cunoaștem faptul că, în conformitate cu metodologiile de organizare și desfășurare a cursului, inspectoratele școlare județene și ISMB centralizează cererile de înscriere la cursuri, indiferent unde au fost depuse acestea pe raza teritoriului.

Astfel, în tabelele 24 și 25 se prezintă informațiile obținute pe cele două căi menționate mai sus (cercetător din cadrul CDCI și reprezentant al MEN). Pe baza acestor date am putut face o estimare a numărului de înscrieri în cadrul județelor ale căror ISJ-uri au răspuns. Totalizând înscrierile din cele 17 județe care au dat curs cererii, în anul școlar 2013-2014 au fost înregistrați 308 cursanți¹² la nivel național.

Separat, datorită autonomiei universitare și organizațiilor neguvernamentale, am realizat un tabel cu scopul de a studia dinamica înscrierilor pe teritoriul României pe baza datelor obținute (vezi tabelul 26).

Atragem atenția asupra faptului că nu ne asumăm răspunderea pentru exactitatea acestor date. Spre exemplu, s-a observat faptul că datele obținute de la inspectorate nu sunt de încredere (vezi tabelul 24 cu date comparative). Informațiile de la aceeași sursă, obținute prin intermediul unui

¹¹ Informație obținută în urma unui interviu cu un reprezentant al MEN din 2013.

¹² Total calculat însumând totalul de înscrieri estimat în tabelele 24 și 25.

reprezentant al MEN, și cele obținute de cercetător nu corespund¹³. Acest lucru sugerează o capacitate limitată de gestionare a informațiilor în cadrul acestor instituții.

Tabelul 24. Cererea pentru cursurile de inițiere în limba română la nivel de inspectorate

Inspectoratul Școlar	Număr de înscrieri 2013-2014	
	via CDCDI	via MEN
ISJ Constanța	4	6*
ISJ Brașov	nu au răspuns	0*
ISM București	50	50*
ISJ Iași	32*	0
ISJ Maramureș	29*	7
ISJ Suceava	redirecționat	16*
ISJ Timiș	redirecționat	155*
ISJ Galați	12*	nu au răspuns
Total înscrieri* = 300		

Tabelul 25. Date estimative despre numărul de înscrieri furnizate de ISJ-uri pentru care nu avem date comparative

Inspectoratul Școlar	Număr de înscrieri 2013-2014	Sursa
ISJ Bihor	0	CDCDI
ISJ Cluj	4	CDCDI
ISM Ilfov	0	CDCDI
ISJ Brăila	0	MEN
ISJ Buzău	4	MEN
ISJ Caraș-Severin	0	MEN
ISJ Dolj	nu au răspuns	MEN
ISJ Giurgiu	0	MEN
ISJ Hunedoara	0	MEN
Total înscrieri = 8		

¹³ Datele sunt eronate și nu reflectă o schimbare în situația înscrierilor. Cronologic, mai întâi au fost solicitate datele de la inspectorate de către cercetător și, ulterior, de către reprezentantul MEN. În toate cazurile de neconcordanță, numărul de înscrieri raportate către MEN erau mai puține decât cele raportate cercetătorului. Dacă cifrele diferite ar fi fost rezultatul înscrierilor din ultima perioadă, era de așteptat ca numărul de înscrieri să crească și nu să scadă (cronologic), așa cum se observă din date.

Tabelul 26. Date estimative despre numărul de înscrieri pentru anul școlar 2013-2014 furnizate de universități care organizează un pregătitor și de ONG-uri din București care organizează cursuri pentru imigranți

Furnizor de cursuri	Număr de înscrieri 2013-2014	Sursa
Universități	300	CD CDI
ONG-uri	192	Interviuri

Pentru a ne crea o imagine despre măsura în care serviciile actuale de inițiere în limba română sunt utilizate de imigranți, am ales să raportăm aceste date la numărul de vize pentru studiu eliberate în anul 2013-2014. Conform IGI, au fost eliberate 4639 de vize în scop de studiu. Astfel, inspectoratele acoperă 6,6 % , iar universitățile 6,5% din nevoia grupului de străini veniți la studii. Menționăm că, cel mai probabil, procentele sunt supraevaluate (de exemplu, aceste cursuri nu sunt utile și nu se adresează doar persoanelor care au venit să studieze).

De asemenea, un alt element care sugerează utilizarea scăzută a cursurilor de inițiere în limba română este faptul că anumite inspectorate ne-au comunicat că, deși au avut înscrieri, numărul cursanților aspiranți nu a fost suficient pentru organizarea efectivă a cursului. În legislație se menționează un număr minim de zece participanți pentru desfășurarea efectivă a cursului.

Concluzie: în evaluarea acestui indicator trebuie să ținem cont de lipsa garanției referitoare la veridicitatea datelor înregistrate, lucru datorat surselor care, dând dovadă de un management defectuos al informațiilor înregistrate, au oferit informații contradictorii. De asemenea, trebuie să ținem cont de implementarea și de utilizarea unor estimări, datorată rațiunilor ce țin efectiv de cercetarea fenomenului. Adăugând la aceste elemente cererea insuficientă pentru organizarea cursurilor și lipsa de motivație a participanților și a organizatorilor, evaluăm acest indicator astfel: (Nu) "Foarte puțini imigranți participă la cursurile de limbă și cultură română oferite de către stat."

Indicatorul 3: Imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură

Indicatorul 3 a fost operaționalizat în următorul fel: (a) cursurile răspund nevoilor imigranților și (b) cursurile facilitează integrarea în țara gazdă. În funcție de gradul de satisfacere a condițiilor de mai jos, indicatorul va fi evaluat astfel:

Tabelul 27. Evaluarea indicatorului "Imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură"

Indicator	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
Imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură.	Cursurile se pliază bine pe nevoile majorității imigranților și facilitează integrarea persoanei în țara gazdă.	Cursurile nu răspund integral nevoilor imigranților și oferă un minimum necesar de cunoștințe cu un impact redus de integrare a persoanei în țara gazdă.	Cursurile sunt în general inadecvate și/sau nu răspund nevoilor de informare ale imigranților sau cerințelor pentru naturalizare.

(a) Cursurile răspund nevoilor imigranților, ceea ce facilitează procesul de integrare (b)

Așa cum a fost menționat și în secțiunea dedicată definirii indicatorilor, prin nevoile imigranților ne referim la nevoile acestora așa cum le definesc și cum le resimt ei. Cu alte cuvinte, ne referim la o abordare "centrată pe client", care presupune, pe de-o parte, flexibilitate în proceduri și, pe de altă parte, specializarea cadrelor didactice care interacționează direct cu străinul. Rezultatul final al acestui efort cumulat ar trebui să fie facilitarea integrării persoanei în țara gazdă prin intermediul acestor cursuri.

În ceea ce privește pregătirea cadrelor didactice, din analiză a reieșit că profesorii care predau în prezent cursurile de limbă română au beneficiat de formări în cadrul unor proiecte. Prin intermediul formărilor, aceștia au dobândit competențele necesare desfășurării lucrului cu imigranții. Cu toate acestea, se pun în discuție competențele acestor profesori. În opinia unui reprezentant al MEN și a unei persoane din sectorul ONG, profesorii care predau cursurile nu au în general competențele necesare pentru a preda limba română ca limbă străină, deoarece aceștia sunt de obicei profesori de limba română:

"De (cursurile de inițiere în limba română) se consideră că trebuie să se ocupe profesorul de română...(abordarea) este greșită pentru că ei au expertiză în domeniul limbii române pentru nativi, ar trebui să (se ocupe) profesorii de la limbi străine (...) momentul în care nu ai o pregătire didactică pentru predarea unei limbi străine atunci ești neprofesionist, chiar dacă tu ești (profesionist ca) profesor de română"¹⁴.

De asemenea, ne-am uitat și la gradul de flexibilitate permis de materialele normative. Din analiza programelor școlare identificate, a reieșit că la baza acestora stă individualizarea actului pedagogic.

¹⁴ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2014.

Spre exemplu, în programă se precizează că *"programa permite personalizarea programului de lucru"*.

Deși nu am avut ocazia de a discuta cu participanți la cursuri pentru a clarifica dacă acestea răspund nevoilor individuale de integrare, s-a observat o grijă pentru acest aspect. Mai exact, cursurile de inițiere în limba română au setat ca obiectiv facilitarea integrării. Din programele școlare amintim următoarele obiective, cu mențiunea că aceste materiale se adresează exclusiv refugiaților:

"Dezvoltarea competențelor elementare de comunicare orală și scrisă ale copiilor, familiarizarea cu principalele elemente de cultură și civilizație specifice spațiului de adopție și motivarea acestora în vederea integrării în noul mod de viață." (extras din programa pentru minori)

"Învățarea limbii române ca parte componentă a culturii române, pentru a înlesni procesele de adaptare și aculturare." (extras din programa pentru adulți)

În ceea ce privește facilitarea procesului de integrare, copiii au posibilitatea de a participa la orele de curs de la școală în vederea acomodării la mediul școlar, iar în cazul unor probleme de adaptare pot solicita colaborarea cu un consilier sau un psihopedagog.

În practică însă, este neclar cum se realizează integrarea străinului prin intermediul cursului, dincolo de învățarea efectivă a limbii române. În plus, cursul în sine este evaluat ca fiind insuficient chiar și pentru învățarea limbii de către străin:

*"Aș menționa că se simte necesitatea urmăririi a doi ani de curs, nu un an...nu e suficient un an. Dacă ar veni din septembrie până în iunie consecvent, eu consider (și având un nivel de inteligență spre mediu-avansat) că se pot descurca dacă lucrează și acasă suplimentar, ceea ce nu fac."*¹⁵

Concluzie

Cadrele didactice au beneficiat de pregătiri speciale, însă ca formare de bază aceștia nu sunt profesori de limbă străină. În ceea ce privește materialele normative, se observă o atenție pentru facilitarea integrării, însă, deoarece este neclar cum se realizează acest lucru sau dacă se realizează, evaluăm indicatorul astfel: (parțial) *"Cursurile nu răspund integral nevoilor imigranților și oferă un minimum necesar de cunoștințe cu un impact redus de integrare asupra integrării persoanei în țara gazdă"*.

Recomandări

Ținând cont de rezultatele demersului de cercetare pentru dimensiunea "Limba și cultura țării gazdă" propunem următoarele îmbunătățiri:

- Centralizarea datelor referitoare la participarea străinilor la cursurile de inițiere în limba română.

¹⁵ Dintr-un interviu cu un profesor care predă aceste cursuri, 2014.

- Revizuirea metodologiei de organizare și de desfășurare a cursului de inițiere în limba română pentru străini în conformitate cu necesitățile identificate.
- Crearea unui ghid care să asigure o mai bună implementare a metodologiei.
- Promovarea cursurilor și informarea imigranților cu privire la acest serviciu la momentul venirii în țara gazdă.
- Stabilirea unor măsuri compensatorii de recuperare a materiei pentru persoanele care se înscriu după începerea cursului.
- Creșterea motivației profesorilor care predau cursurile de inițiere în limba română prin servicii de formare continuă sau prin alte metode.
- Găsirea unor metode de încurajare a unităților școlare care desfășoară cursurile de limbă.

II.2.6. Educație (Marana Matei)

Prin dimensiunea "Educație" se evaluează aspecte practice ce țin de educația de care beneficiază străinii din state terțe UE în sistemul educațional de stat românesc.

Definirea indicatorilor

În primul rând este abordată problematica recunoașterii studiilor și/sau a calificărilor pe care persoana le-a obținut într-un stat străin. Este un aspect important deoarece accesul la educație și la muncă la un nivel corespunzător competențelor și cunoștințelor sale reale depinde de aceasta (*indicatorul 1: Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor*).

În al doilea rând, este evaluată educația de care beneficiază străinii. Astfel, sunt luate în considerare gradul de participare a străinilor în sistemul public de învățământ și gradul de preocupare a statului român cu privire la utilizarea efectivă a dreptului la educație de către străini (*indicatorul 2: Imigranții participă la sistemul public de educație*).

În situația străinilor înscriși în sistemul de educație românesc, sunt chestionate metodele și criteriile utilizate de sistem pentru încadrarea lor într-o anumită clasă și măsura în care, odată înscriși, străinii beneficiază de un parcurs de integrare și de adaptare la noul mediu școlar (*indicatorul 3: Încadrarea și integrarea în mediul educațional*).

Ultimul aspect discutat în cadrul dimensiunii "Educație" se referă la măsurile existente în mediul școlar pentru promovarea diversității culturale și pentru prevenirea segregării și a discriminării străinului (*indicatorul 4: Educație interculturală*).

Pentru realizarea evaluării au fost utilizate următoarele surse: 1.) interviuri cu imigranți; 2.) interviuri cu reprezentanți din instituții-cheie din domeniul educației și reprezentanți ai ONG-urilor care lucrează în domeniul migrației; 3.) informații obținute în urma trimerii solicitărilor de informații în baza Legii 544/2001 către instituțiile publice cu atribuții în integrarea educațională și lingvistică a imigranților; 4.) analiza primară a legislației din domeniu; 5.) analiza de conținut a informațiilor oferite pe paginile de internet ale instituțiilor relevante

Analiza situației

Indicatorul 1: Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor

Acest indicator este construit în jurul a două aspecte centrale: (a) măsura în care procedurile de recunoaștere sunt ușor de parcurs și (b) recunoașterea efectivă a diplomelor și a calificărilor obținute de străin în state terțe UE. Prin "parcurs de recunoaștere" ne referim la cumulul de pași care au loc începând cu prima acțiune pe care străinul o face în vederea obținerii recunoașterii (anume căutarea informațiilor) și până la obținerea actului de recunoaștere. Parcursul este considerat facil dacă străinul are acces la informații relevante, pașii sunt clar definiți și pot fi executați într-un timp rezonabil.

În funcție de gradul de satisfacere a condițiilor enumerate mai sus, indicatorul va fi evaluat astfel:

Tabelul 28. Evaluarea indicatorului "Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor"

Indicator 1	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor	Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe sunt recunoscute și demersul este facil.	Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe sunt recunoscute, dar procedurile sunt dificile.	Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe nu sunt recunoscute sau sunt recunoscute doar pentru anumite categorii de imigranți și procedurile sunt dificile.

(a) Parcursul de recunoaștere a diplomelor și a calificărilor

Procedurile de recunoaștere a diplomelor de studii (recunoașterea academică) și de recunoaștere a calificărilor (recunoașterea calificărilor profesionale) sunt două procese distincte, cu scopuri separate, drept urmare acestea vor fi tratate pe rând.

Recunoașterea calificărilor profesionale

Procedura de recunoaștere a calificărilor în cazul imigranților este necesară în vederea exercitării dreptului de practică al unei profesii pe teritoriul României, obținut într-un stat terț UE. Procesul presupune evaluarea nivelului de calificare conferit de diplomă și a experienței profesionale a străinului.¹⁶

CNRED (Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor) este instituția desemnată ca punct național de contact pentru recunoașterea calificărilor profesionale. Cu toate acestea, cu precădere informațiile oficiale relevante și cuprinzătoare sunt comunicate în mare parte în limba română, limba oficială a țării gazdă. Doar o parte din aceste informații sunt disponibile și în engleză¹⁷, ceea ce înseamnă că parcursul de recunoaștere se blochează în acest punct, la etapa de informare. Informații parțiale necesare străinilor se pot găsi pe pagina de internet a IGI într-o limbă de circulație internațională. Pentru profesiile reglementate, străinul este redirectionat de IGI către o serie de legi speciale care ar trebui să clarifice dacă străinul are sau nu dreptul de a profesa anumite meserii în România și, implicit, dacă recunoașterea calificării mai este un subiect relevant în acest context¹⁸. Astfel, pe pagina de internet a IGI se fac trimiteri către legislația din domeniu pentru 43 de categorii de profesii reglementate¹⁹. În urma analizei materialelor recomandate de IGI, am ajuns

¹⁶ <http://www.cnred.edu.ro/#Recunoastere-calificari-profesionale>

¹⁷ <http://cnred.edu.ro/en/#Recognition-of-Professional-Qualifications>, accesat la ora 12.00 în data de 11.04.2014.

¹⁸ <http://ori.mai.gov.ro/detalii/pagina/ro/Activitati-profesionale/72>, accesat la ora 12.10 în data 11.04.2014.

¹⁹ Se presupune că lista oferită de IGI este completă. Profesii reglementate prin legi speciale sunt: arhitect, asistent medical, moașă, auditor financiar, avocat, biochimist, biolog și chimist, cadru didactic, comisar, consilier în proprietate industrială, consultant fiscal, controlor delegat, delegat, consilier juridic, detectiv

la concluziile enumerate în continuare. Limbajul în care aceste documente sunt redactate este unul inaccesibil: limbajul este de specialitate (limbaj legal) și este într-o limbă rară, limba română. Ar fi de preferat ca străinul să beneficieze de informații explicite și într-o limbă accesibilă.

Calitatea informațiilor din cadrul trimiterilor a dictat următoarele tipuri de trimiteri²⁰:

- trimiteri satisfăcătoare (cinci trimiteri)
 - ✓ două trimiteri complete (documente care vorbesc explicit despre accesul RTT la profesie); o profesie unde accesul este condiționat de respectarea unor cerințe, o profesie la care persoana are acces;
 - ✓ trei trimiteri adecvate (documente care deserveșc scopului și vorbesc parțial despre accesul RTT la profesie); trei profesii unde accesul este condiționat de acorduri bilaterale;
- trimiteri nesatisfăcătoare (38 de trimiteri)
 - ✓ 19 trimiteri inadecvate (documente care nu abordează problema accesului străinilor la profesie);
 - ✓ cinci trimiteri inexistente (documente care nu au putut fi găsite);
 - ✓ 14 trimiteri nule (documentele legale sunt abrogate în prezent).

Ca și în cazul instituției CNRED, informațiile oferite de IGI despre profesiile reglementate sunt insuficiente și întrerup parcursul de recunoaștere încă din etapa de informare.

În ceea ce privește procedura de recunoașterea a calificărilor, s-au identificat două situații care blochează procesul de recunoaștere.

Situația I

Dacă străinul posedă acte de studii care să ateste nivelul minim de instruire necesar exercitării profesiei, acesta poate solicita evaluarea competențelor pe cale nonformală în centre de evaluare acreditate de Autoritatea Națională pentru Calificări²¹, însă doar pentru 103 profesii. Mai exact, centrele dețin acreditări pentru anumite profesii și evaluarea se poate face exclusiv și în limita acestor acreditări.

particular, director de agenție de turism, detailist, director de agenție de turism tour-operatoare, director hotel, executor judecătoresc, expert contabil, expert criminalist, expert tehnic judiciar, expert tehnic, expert vamal, farmacist, ingineri din domeniile cadastrului, geodeziei și cartografiei, instructor de conducere auto, profesor de legislație rutieră, insitutor, medic, medic dentist, medic veterinar, notar public, personal aeronautic, pilot de avion, pilot de balon liber, pilot de elicopter, pilot planor, pilot fluvial, pilot maritim, polițist, pompier, practician în reorganizare și lichidar, psiholog cu drept de liberă practică, urbanist, restaurator, traducător autorizat.

²⁰ http://ori.mai.gov.ro/api/media/userfiles/Lista_legi_nonUE.pdf, accesat la ora 12.20 în data 11.04.2014.

²¹ http://www.anc.edu.ro/uploads/images/RNCECCP_31_03_2014.pdf, accesat la ora 13.00 în data de 11.04.2014.

Situația II

Dacă străinul nu are documente de studii nu există nicio variantă prin care acestuia să i se evalueze competențe și să i se elibereze un certificat de competențe. Amintim că, în conformitate cu articolul 11(1) din OG nr. 44/2004, Ministerul Educației are obligația legală de a elabora o metodologie care să soluționeze această îngrădire a drepturilor străinilor la muncă. Dintr-un interviu pe această temă cu un reprezentat al MEN a reieșit că elaborarea metodologiei de atestare nonformală pentru străinii fără acte nu face parte din agenda MEN :

*"Din teamă unor posibile abuzuri, blocăm drepturile unor oameni care nu au nicio vină (...) în această situație (străinul fără acte de studii) trebuie să se înscrie în programul A doua șansă."*²²

Recunoașterea academică se realizează în vederea continuării studiilor în România. Procesul presupune compararea diplomei obținute în străinătate cu sistemul românesc de învățământ.²³

Procedura depinde în primul rând de originea instituției emitente a documentului de studiu. Originea instituției emitente este relevantă din următoarele puncte de vedere: acreditarea instituției și dacă există acorduri/convenții semnate cu România. Astfel, se pot diferenția următoarele situații:

- dacă diploma obținută nu este eliberată de o instituție de învățământ acreditată, recunoașterea nu poate avea loc;
- toate actele de studii emise de state care au semnat Convenția privind Apostila de la Haga trebuie să fie vizate cu Apostilă de la Haga;
- pentru statele care nu sunt semnatare este necesar supralegalizarea sau prezentarea unei adeverințe de autenticitate emisă de autoritatea competentă din acea țară;
- dacă instituția acreditată care eliberează documentul este dintr-un stat care a încheiat o convenție bilaterală cu România, atunci procedura este simplificată.

Cu privire la procedurile și actele necesare pentru recunoaștere și/sau echivalare, CNRED nu dispune de informații în limba engleză²⁴, ceea ce înseamnă, ca și în celelalte cazuri, că parcursul de recunoaștere al străinului este îngreunat.

(b) Recunoașterea diplomelor și a calificărilor obținute de străin în state terțe UE

Pentru a evalua concret dacă străinii beneficiază sau nu de recunoașterea diplomelor și a calificărilor, am solicitat informații din partea instituției cu atribuții în domeniu - CNRED. Deoarece instituția nu a răspuns, în ciuda obligației legale de a ne oferi informații în termen de 30 de zile, indicatorul nu poate fi susținut cu date cantitative, rămânând ca în următoarea etapă a Barometrului să analizăm acest aspect prin alte metode.

Concluzie: recunoașterea diplomelor și a actelor de studii obținute de către cetățeni ai statelor terțe este un proces dificil, cu multe variabile și necunoscute care pot afecta durata și efortul solicitat din partea străinului care necesită recunoașterea. Instituțiile cu atribuții în acest domeniu nu oferă

²² Intervi cu un reprezentant al MEN, 2014.

²³ <http://www.cnred.edu.ro/#Recunoastere-academica>, accesat la ora 13.20 în data 11.04.2014.

²⁴ <http://cnred.edu.ro/en/#Procedures>, accesat la ora 14.00 în data 11.04.2014.

străinilor informații suficiente pentru a parcurge procesul de reunoaștere. De asemenea, am identificat situații unde mecanisme de echivalare nu există. Luând toate aceste aspecte în calcul, indicatorul 1 este evaluat ca fiind: *(Nu) "Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe nu sunt recunoscute sau sunt recunoscute doar pentru anumite categorii de imigranți și procedurile sunt dificile"*.

Indicatorul 2: Imigranții participă la sistemul public de educație

Indicatorul 2 a fost conceptualizat în jurul următoarelor criterii: (a) străinii au acces la educație în aceleași condiții ca cetățenii români, (b) statul încurajează participarea străinilor la educație. Un alt aspect vizat indirect în cadrul acestui indicator este (c) măsura în care străinii se înscriu și participă la educația de stat. Participarea efectivă a străinilor este în primul rând văzută ca rezultatul măsurilor luate de stat și a eficienței instituțiilor.

În funcție de evaluarea acestor condiții, indicatorul este evaluat în următorul fel:

Tabelul 29. Evaluarea indicatorului "Imigranții participă la sistemul public de educație"

Indicator 2	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
Imigranții participă la sistemul public de educație.	Toate categoriile de imigranți au asigurat accesul în sistemul public de educație în aceleași condiții ca cetățenii români, iar statul încurajează utilizarea acestui serviciu.	Doar anumite categorii de imigranți au accesul asigurat în sistemul public de educație, însă statul are o preocupare pentru utilizarea acestui serviciu.	Accesul imigranților în sistemul public de educație este restricționat și/sau statul nu are o preocupare pentru utilizarea acestui serviciu.

(a) Străinii au acces la educație în aceleași condiții ca cetățenii români

Dreptul la educație este asigurat inclusiv străinilor în baza Constituției României. Accesul în învățământul de stat și particular acreditat în România este reglementat prin Ordinul 6000/2012, OMECTS 5925/2009 și Legea Educației Naționale nr. 1/2011. În aceste documente se precizează criteriile/condițiile pe care persoanele din state terțe UE trebuie să le îndeplinească pentru a accede la sistemul național de învățământ.

Din interviuri cu reprezentanți ai MEN, am identificat un "punct orb" în procedurile cu privire la acces. Este vorba despre situația minorilor străini fără acte de studii. Aceștia sunt înscriși la școală în baza drepturilor de care beneficiază, însă nu pot da examene de final de ciclu în absența unei foi matricole complete. Astfel, există situații în care un elev este înscris la liceu, dar nu poate susține bacalaureatul în lipsa foii matricole complete din ciclul inferior:

"Soluția în aceste situații este examinarea copiilor din materia din clasele care îi lipsesc și refacerea foii matricole. Se face o comisie cu aprobarea secretarului de stat la nivelul inspectoratului care îl

examinează și din clasele lipsă. Știu că pentru cineva din afara sistemului (situația) este într-adevăr aberantă, dar ține de sistemul nostru care nu este în totalitate axat pe competențe."²⁵

În ceea ce privește școlarizarea adulților fără acte de studii, nu există o soluție. Ceea ce se recomandă în cazul lor este înscrierea în programul "A doua șansă", aceeași soluție care există și pentru străinii analfabeți.

Aceste situații sunt rezolvate de la caz la caz, neexistând o procedură de școlarizare a străinilor care să prevadă astfel de situații. În practică, dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, aflăm că la nivel de procedură de înscriere la școală există disesiuni:

*"Nu sunt corelate procedurile IGI cu procedurile din sistemul educațional, adică ei au niște proceduri interne (...). E un viciu. Nu! O carență! Directorul se trezește cu unul, doi (elevi) la poarta școlii și ce face cu ei? Unde îi duce? Cine îi integrează?"*²⁶

Această lipsă de proceduri clare și armonizate poate să conducă la situații de abuz, așa cum ne-a semnalat unul dintre participanți în cadrul interviurilor aprofundate cu imigranți. Acesta ne-a declarat că i-a fost percepută taxă de școlarizare inclusiv pentru învățământul obligatoriu. Aceeași situație o întâlneau și ceilalți imigranți înscriși la unitatea de învățământ din București în cauză.

Recent, în mediul universitar, în baza adresei nr. 37759/CMJ/25.03.2013, s-au pus restricții de acces: "Pentru cetățenii din Republica Camerun și Republica Islamică Pakistan vor fi eliberate avize de acceptare la studii numai pentru cei care vor fi nominalizați ca bursieri ai statului român.", "Pentru cetățenii proveniți din Republica Democratică Congo, Republica Populară Bangladesh și Somalia nu se acordă avize." Pentru a valida această informație, disponibilă pe paginile de internet ale mai multor universități, am contactat instituția emitentă a adresei, Direcția Generală Relații Internațională din MEN. Aceasta nu ne-a răspuns.

(b) Statul încurajează participarea străinilor la educație

La momentul redactării acestui raport, nu am identificat măsuri care să încurajeze participarea străinilor la sistemul public de învățământ.

În ceea ce privește gradul de preocupare al instituției MEN față de situația străinilor, am selectat următoarele citate reprezentative. Aceste citate sugerează o lipsă de preocupare pentru situația imigranților, îndeosebi datorită lipsei de eficiență generală specifică sistemului educațional:

"(Copiii imigranți) merg în privat. E mai degrabă un avantaj că e o degrevare a sistemului public, dar nu știu dacă e sustenabilă varianta asta pentru familii. Statul dacă preia cheltuielile pentru educație este evident că e perdant...în loc să aloc un buget pe care îl acordă pentru copii lui."²⁷

*"Nu cred că problemele sunt datorate unei lipse de interes specifice față de acest domeniu și sunt datorate nivelului de ineficiență generală din sistem."*²⁸

²⁵ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2014.

²⁶ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2013.

²⁷ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2013.

Un alt motiv invocat pentru lipsa de preocupare este acela că fenomenul migrației nu este de impact în România.

*"Sistemul public nu este în situația actuală de a-și pune problema referitoare la acești copii. Nu sunt nici foarte mulți și sistemul public este copleșit de ceea ce are de făcut pentru grupul țintă intern."*²⁹

(c) Măsura în care străinii se înscriu și participă la educația de stat

Date referitoare la numărul elevilor străini înscriși în sistemul de învățământ la nivel național nu există. MEN nu centralizează date, informații existând doar la nivel de județ.

Pentru a calcula un număr estimativ al elevilor străini din unitățile de stat, am colectat date de la nivel de județ din toată țara³⁰. În tabelul de mai jos sunt prezentate datele furnizate de către instituțiile care, în primul rând, au răspuns și, în al doilea rând, dețin astfel de date.

Tabelul 30. Numărul elevilor înscriși în sistemul de învățământ public, conform datelor furnizate de IGI, ISJ, universități și MEN

Anul școlar 2013-2014	Vize de studiu (IGI)	Elevi din sistemul preuniversitar (ISJ)	Studenti din sistemul universitar (universități)	Număr total (MEN)
	4639	290	2394	nu dețin date

Deoarece ne-au răspuns puține inspectorate, este greu de estimat numărul de străini în sistemul de învățământ de stat.

Concluzie: în cadrul acestei analize au fost tratate aspecte cu privire la accesul străinilor și aspecte ce țin de preocuparea statului pentru utilizarea acestui serviciu (drept). Deoarece în practică există restricții referitoare la accesul la educație, în mod particular pentru străinii majori, și statul nu are o preocupare pentru acest serviciu, evaluăm indicatorul: (Nu) "Accesul imigranților în sistemul public de educație este restricționat și/sau statul nu are o preocupare pentru utilizarea acestui serviciu."

Indicatorul 3: Încadrarea și integrarea corespunzătoare în mediul educațional

Punctele centrale urmărite în cadrul acestui indicator sunt următoarele: (a) elevul este încadrat corespunzător în sistemul de învățământ și (b) străinul beneficiază de un parcurs de integrare și acomodare la mediul școlar.

²⁸ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2014.

²⁹ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2014.

³⁰ S-au corelat informații de la inspectorate, obținute prin două cai: 1). transmiterea unor solicitări de informații de interes public și 2). informații intermediare de un reprezentant al MEN.

Tabelul 31. Evaluarea indicatorului "Încadrarea și integrarea corespunzătoare în mediul educațional"

Indicator 3	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
Încadrarea și integrarea corespunzătoare în mediul educațional	Elevul imigrant este încadrat în sistemul public de învățământ pe o treaptă adecvată și este susținut corespunzător pe parcurs în vederea integrării și acomodării la noul mediu.	Elevul imigrant este încadrat în sistemul de învățământ pe baza unor criterii generale și beneficiază de măsuri minime în vederea integrării și acomodării la mediul nou.	Elevul imigrant este încadrat în sistemul de învățământ pe baza unor criterii ad hoc, și/sau elevul nu beneficiază de un parcurs de acomodare și integrare la noul mediu.

(a) Elevul este încadrat corespunzător în sistemul de învățământ

În baza metodologiei de școlarizare a elevului OMECTS 5925/2009, încadrarea minorului în sistemul de învățământ românesc se face la sfârșitul cursului de inițiere în limba română de către o comisie formată din: un profesor de limba română, un psihopedagog școlar și, după caz, un învățător/institutor, respectiv doi profesori de matematică. Nu se menționează în mod expres dacă aceste cadre didactice au beneficiat anterior de o pregătire sau o specializare în domeniul evaluării imigranților. Cu alte cuvinte, este neclar dacă persoanele care realizează aceste evaluări au competențe specifice pentru această sarcină.

Conform legii, se iau în calcul competențele lingvistice, vârsta, studiile anterioare echivalente sau cele declarate pe propria răspundere (atunci când nu există acte) și rezultatele la testele de română și de matematică (pentru cei care nu au acte). Din documentele legale reiese că doar testele de matematică urmează un proces mai atent de elaborare și standardizare.

Recomandarea comisiei poate fi respinsă de către părinți (sau susținători legali), copilul putând fi înscris în orice clasă doresc aceștia, cu asumarea integrală a "*responsabilităților ce decurg din neacceptarea recomandării comisiei de evaluare*" (articolul 18(5) din anexa 1 la OMECI 5925).

(b) Străinul beneficiază de un parcurs de integrare și acomodare la mediul școlar

În situația în care copilul este înscris la treapta recomandată, statul asumându-și răspunderea pentru elev, măsurile prevăzute pentru acomodarea la noul mediu sunt strict de tip "tratament", mai degrabă decât preventive. Acțiunile prevăzute pentru momentul când elevul demonstrează o "evidență inadaptare școlară" sunt: 1). mutarea într-o clasă inferioară; 2). trimiterea la cursuri de limbă; 3). trecerea sub asistența unui consilier psihopedagog din cadrul CJRAE sau CMBRAE.

Măsurile de integrare țin de fiecare unitate școlară și depind de disponibilitatea și bunăvoința acestora. Până în prezent, nu am identificat vreun material utilizat în susținerea și orientarea profesorului în interacțiunea cu elevul/studentul imigrant.

Din interviuri a reieșit că în practică există și situații în care copiii sunt înscriși la școală fără să cunoască limba română. Singura soluție pentru aceștia este să participe în paralel la cursurile de română (anul pregătitor de limba română). În aceste situații, evaluarea și abordarea profesorilor țin de flexibilitate și tact didactic, deoarece nu există o procedură sau un material de sprijin în acest sens. Dacă integrarea și adaptarea la mediu a elevului depind de abilitățile profesorilor, atunci se ridică problema pregătirii cadrelor didactice din școlile de stat. Pregătirea profesorilor este percepută, în general, ca fiind slabă.

*"Nu este un domeniu în care să lucrezi după o procedură, pentru că un caz nu seamănă cu altul (...). Ar fi de dorit să avem profesori suficient de bine pregătiți și competenți ca să se adapteze situațiilor. Avem și astfel de profesori."*³¹

În plus, un reprezentant al MEN atrage atenția asupra faptului că sistemul educațional este gândit pentru grupuri și, implicit, este neadaptat pentru clasele mixte cu imigranți:

*"E dificil de integrat un asemenea copil într-un sistem care își are regulile lui destul de stricte. Nu prea ai libertate de mișcare (...). Nu am o bază legală care să îmi spună să organizez program simultan cu trei copii străini și șapte români (...), stăm prost pe partea individualizată. Nu îl pot băga într-un pat al lui Procust. Și orientarea lui culturală mă împiedică să spun că așa fac de sus până jos (...). Sigur că trebuie să ai o abordare diferențiată."*³²

Monitorizarea progresului persoanelor odată integrate în sistem nu se face într-un mod sistematic. Inspectoratele în general nu au date minimale despre rata abandonului școlar sau despre persoanele care finalizează un ciclu de învățământ. Odată intrați în sistem, minorii imigranți se pierd. Pe baza datelor colectate și în lipsa unor informații mai concrete, putem spune doar că nu există o preocupare pentru integrarea acestor copii.

Concluzie: ținând cont de lipsa unor criterii standardizate și validate care să orienteze încadrarea corespunzătoare a străinilor în mediul școlar, lipsa unor măsuri preventive de integrare și o orientare către măsuri de "tratament", evaluăm acest indicator ca: *(parțial)* "Elevul imigrant este încadrat în sistemul de învățământ pe baza unor criterii generale și beneficiază de măsuri minime în vederea integrării și acomodării la mediul nou."

Indicatorul 4: Educație interculturală

Acest criteriu este evaluat în funcție de măsurile implementate în mediul școlar, cu impact pozitiv în promovarea diversității culturale și pentru prevenirea segregării și a discriminării. Indicatorul este evaluat astfel:

³¹ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2014.

³² Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2013.

Tabelul 32. Evaluarea indicatorului "Educație interculturală"

Indicator 4	Evaluarea ipotezelor		
	DA	PARȚIAL	NU
Educație interculturală	Există măsuri eficiente pentru promovarea diversității culturale și pentru prevenirea segregării și a discriminării în sistemul de învățământ public.	Există o preocupare pentru promovarea diversității și pentru prevenirea segregării și a discriminării în sistemul de învățământ public, însă măsurile luate sunt ineficiente.	Nu există o preocupare și/sau măsuri pentru promovarea diversității și pentru prevenirea segregării și a discriminării în sistemul de învățământ public.

Din analiză a reieșit că există măsuri pentru promovarea multiculturalității și pentru încurajarea unui mediu școlar primitor și securizant, însă acestea nu se adresează în mod specific imigranților. Astfel, pe tema interculturalității, în opinia unui inspector care se ocupă de imigranți, există multe programe și interes pentru acest subiect. În ceea ce privește măsurile de prevenire a segregării și a discriminării, există programe implementate în școli, însă acesta sunt mai degrabă măsuri luate pentru minorități etnice.

*"De regulă, în școli există programe pentru a preveni discriminarea (...). Nu sunt măsuri speciale pentru imigranți. Profesorii și învățătorii care au în clasă asemenea elevi discută cu ei, cu părinții lor la ședințe privitor la modul de abordare și relaționare. Organizează activități extrașcolare prin care pot relaționa mai bine."*³³

Deși pe acest domeniu există preocupare, aceasta nu este adresată străinilor. În general, lipsa de preocupare pentru acest grup este justificată prin faptul că migrația este un fenomen cu impact redus. Cu toate acestea, așa cum s-a punctat pe parcursul acestui raport, instituțiile cu atribuții în școlarizarea imigranților nu dețin date cu privire la numărul și parcursul acestora odată intrați în sistem. Considerăm că acest argument nu este fondat, deoarece nu există date care să infirme sau să afirme această ipoteză a impactului redus al migrației pentru sistemul educațional. Drept urmare, lipsa de elaborare a unor mecanisme eficiente dedicate imigranților face din stat un sistem mai degrabă reactiv decât proactiv.

În baza informațiilor deținute în prezent, conchidem că: *"Există o preocupare pentru promovarea diversității și pentru prevenirea segregării și a discriminării în sistemul de învățământ public, însă măsurile luate sunt ineficiente."*

Într-o notă pesimistă, încheiem cu următorul citat prin care se sugerează că, la ora actuală, sistemul nu este pregătit să primească acești copii și să gestioneze dificultățile ce pot apărea ca urmare a curențelor de integrare:

*"Este dificil să integrezi un copil în sistemul public pentru că sunt diferențe culturale până la diferențele lingvistice. Să spunem că un copil depășește relativ repede bariera lingvistică și interacționează cu ceilalți. Poate pașii aceștia ar trebui pregătiți."*³⁴

³³ Dintr-un interviu cu un reprezentat al unui Inspectorat școlar, 2014.

³⁴ Dintr-un interviu cu un reprezentant al MEN, 2013.

Recomandări

Ținând cont de rezultatele demersului de cercetare pentru dimensiunea "Educație", propunem următoarele îmbunătățiri:

- centralizarea informațiilor cu referire la școlarizarea străinilor;
- creșterea numărului de informații adresate străinilor într-o limbă de circulație internațională;
- elaborarea unei metodologii speciale de atestare a studiilor preuniversitare pentru străinii care au obținut o protecție internațională în România și care nu au documente doveditoare ale studiilor sau care, din motive obiective, nu se încadrează în actualele prevederi legale în domeniul recunoașterii și al atestării studiilor străinilor în România;
- realizarea unor instrumente standardizate care să îndrume încadrarea străinului pe o treaptă de învățământ adecvată;
- stabilirea unor măsuri de tip preventiv pentru integrarea și adaptarea la mediu școlar al elevului străin.

II.2.7. Reîntregirea familiei (Victoria Cojocariu)

În ediția de față a Barometrului, am decis să urmărim dacă procedura de reîntregire a familiei este accesibilă tuturor categoriilor de imigranți, în special celor aflați într-o situație vulnerabilă. Am decis includerea acestui indicator deoarece legislația care reglementează procedura reunificării familiale nu a suferit modificări majore în ultimul an (vezi analiza legislativă mai jos), astfel că am considerat mai relevantă aprofundarea modului în care procedura reunificării familiale este aplicată tuturor categoriile de imigranți, în special a celor aflați în situații vulnerabile.

Tabelul 33. Evaluarea indicatorului "Procedura de reîntregire a familiei" (ipoteze)

Indicator	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Procedura de reîntregire a familiei este accesibilă pentru imigranții aflați în situațiile vulnerabile.	Procedura de reîntregire a familiei se aplică în aceleași condiții indiferent de specificul situației de vulnerabilitate al membrului familiei pentru care se solicită.	Procedura de reîntregire a familiei se aplică în condiții diferite în dependență de specificul situației de vulnerabilitate al membrului familiei pentru care se solicită.	Procedura de reîntregire a familiei nu se aplică în cazul membrilor de familie care sunt într-o situație vulnerabilă.

Aspecte legislative

După cum spuneam mai sus, singura modificare în ceea ce privește legislația referitoare la procedura reîntregirii familiei față de analiza legislativă realizată în BII 2013 este cea adusă de articolul 11 din Legea 376/2013. Acesta definește mai specific accesul membrului de familie al beneficiarilor protecției internaționale readmis pe teritoriul României și introduce dreptul de ședere temporară de 90 de zile în România pentru acești membri ai familiei. Astfel, este asigurat dreptul beneficiarului protecției internaționale și al membrilor familiei sale de a fi readmiși în România. Această modificare contribuie la facilitarea accesului membrilor familiei care se află într-o situație vulnerabilă, fiind vorba despre beneficiarii protecției internaționale.

Pe lângă acest aspect, menționăm următoarele prevederi legislative ca fiind relevante pentru indicatorul urmărit în această ediție:

- Este îmbucurător că, în legislația românească referitoare la străini, definiția familiei include și membrii familiei extinse și partenerii, dat fiind faptul că, la nivel european, aceasta este definită ca fiind formată din soț/soție și copii minori (conform Directivei 2003/86/CE). De asemenea, în cazul României nu există condiționări referitoare la vârsta soților, la achitarea unor taxe mari sau la existența veniturilor peste medie, cum este cazul altor state.
- Un alt aspect mai degrabă pozitiv pentru categoriile vulnerabile îl reprezintă faptul că nu există niciun fel de obligativitate privind cunoașterea limbii înainte de intrarea în România în

calitate de membru al familiei. Totuși acest lucru poate reprezenta mai degrabă o consecință a faptului că statul român nu are capacitatea de a furniza aceste servicii în acest moment, decât o deschidere necondiționată către categoriile vulnerabile ale familiilor imigranților.

- Menționăm și faptul că cetățeanul român care solicită reîntregirea familiei nu este obligat să prezinte seria de documente care demonstrează că deține legal suficient spațiu pentru membrii săi străini, asigurare medicală și surse de întreținere. Acesta reprezintă un dezavantaj pentru cetățeanul străin, în special în cazul în care procedura de reîntregirea a familiei se solicită pentru un membru dintr-o categorie vulnerabilă.

Analiza datelor

Conform datelor statistice oferite de Inspectoratul General pentru Imigrări, la data de 31 decembrie 2013 existau aproximativ³⁵ 23.900 de străini în România veniți pentru reîntregirea familiei, acesta rămânând primul motiv pentru care resortisanții țărilor terțe aleg România ca țară de destinație. După cum menționam și mai sus, în acest capitol ne vom concentra asupra accesului la această procedură a imigranților aflați într-o situație vulnerabilă.

Definiția operațională a imigranților aflați în situații vulnerabile utilizată în acest raport pornește de la definiția³⁶ MMFPSPV din Memorandumul comun în domeniul incluziunii sociale (2005, secțiunea 2) și de la cea descrisă în articolul 9 al OG 1/2014³⁷ și include următoarele categorii: persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă, femeile însărcinate, părinții singuri însoțiți de copiii lor minori, victimele traficului de persoane, persoanele cu boli cronice, persoanele cu tulburări psihice, persoanele analfabete ori aflate în alte situații speciale similare.

Din datele furnizate de IGI, aflăm că procedura privind reunificarea familiei se aplică unitar tuturor solicitanților atât timp cât aceștia întrunesc condițiile de prelungire pentru acest scop. Dacă nu sunt întrunite condițiile generale și speciale de prelungire în scopul reîntregirii familiei, în cazurile în care persoanele solicitante suferă de dizabilități psihice/fizice, li se poate acorda un drept de ședere în alte scopuri ce nu contravin legilor române. Prin urmare, există deschidere din partea instituțiilor publice în abordarea individuală a fiecărui caz în parte, atunci când procedura se solicită pentru o persoană dintr-o categorie vulnerabilă. Totuși, nu au fost furnizate exemple care să ilustreze aceste tipuri de mecanisme.

În cadrul interviurilor pe care le-am realizat atât cu imigranți, cât și cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, nu au fost semnalate situații în care să fie limitat accesul persoanelor din

³⁵ Precizăm că datele sunt aproximative deoarece, în momentul redactării raportului, datele statistice furnizate de IGI aveau un caracter provizoriu, aflându-se în proces de verificare a calității.

³⁶ "Grupurile vulnerabile includ: copilul în situație de risc ridicat: sărăcie, vulnerabilitate la procesele de dezagregare socială, delincvența juvenilă; tinerii de peste 18 ani care nu mai sunt cuprinși în sistemul de ocrotire a copiilor fără familie; persoanele cu handicap; persoanele aparținând populației de etnie romă aflate în situații de risc ridicat; vârstnicii în situație de risc ridicat și persoanele fără adăpost."

³⁷ "Categorii persoane vulnerabile sau cu nevoi speciale include: minorii, minorii neînsoțiți, persoane cu dizabilități, persoanele în vârstă, femeile însărcinate, părinții singuri însoțiți de copiii lor minori, victimele traficului de persoane, persoanele cu tulburări psihice, persoanele care au fost supuse torturii, violului sau altor forme grave de violență psihologică, psihică sau sexuală, ori aflate în alte situații speciale, similare."

categorii vulnerabile dacă cerințele referitoare la prezentarea actelor și a dovezilor de spații, venituri etc. erau satisfăcute.

Din datele culese în cadrul sondajului național, rezultă că măsurile de sprijin pentru procedura de reîntregire a familiei, mai ales cele gratuite, sunt susținute de populație. Comparativ cu anul trecut, aici observăm o creștere a numărului susținătorilor măsurilor gratuite față de cele contra cost (figura 8). În ediția viitoare a BII ne propunem să investigăm această schimbare de percepție prin indicatori cu un grad mai mare de specificitate.

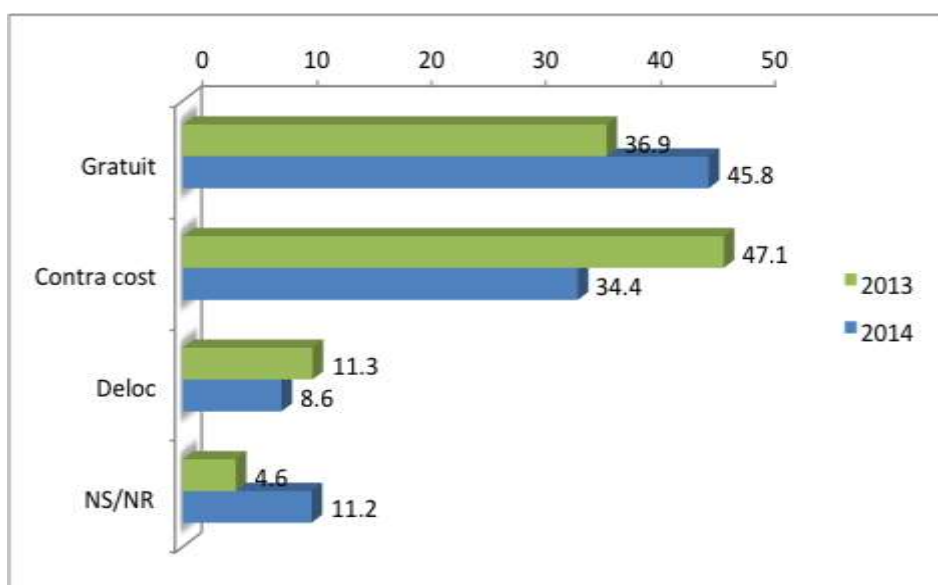

Figura 8. Credeți că sprijinul pentru reîntregirea familiei ar trebui oferit de autoritățile române ... ? (%)

Concluzii

În urma analizei efectuate în această etapă, putem afirma că imigranții aflați în situații vulnerabile au asigurate prin lege aceleași oportunități de accesare a procedurii de reîntregire a familiei. Cu toate acestea, faptul că nu am reușit să identificăm cazuri care să ilustreze aceste prevederi legale ne permite să includem acest indicator pe lista celor care urmează a fi aprofundați în următoarea ediție a BII.

Tabelul 34. Evaluarea finală a indicatorului "Procedura de reîntregire a familiei"

Indicator	Evaluare finală
Procedura de reîntregire a familiei este accesibilă pentru imigranții aflați în situațiile vulnerabile.	DA [2] Procedura de reîntregire a familiei se aplică în aceleași condiții indiferent de specificul situației de vulnerabilitate a membrului familiei pentru care se solicită. (indicator nou inclus în BII 2014)

II.2.8. Bunăstare (Luciana Lăzărescu)

Considerații generale

Capitolul "Bunăstare" grupează patru domenii esențiale pentru integrarea imigranților, tratate în literatura de specialitate uneori separat, alteori împreună, dar care reflectă condițiile de bază pentru participarea acestora la viața economică, socială și politică a țării de reședință. Acestea sunt: accesul la locuințe, la sistemul de protecție socială, accesul la servicii de sănătate și la asigurări sociale.

În scopul evaluării accesului imigranților la sistemele componente ale bunăstării sociale, a flexibilității și a adaptabilității serviciilor la nevoile grupurilor țintă, au fost formulați o serie de indicatori, evaluați ulterior pe baza informațiilor obținute de la o parte din actorii implicați în sistem.

Definirea și analiza indicatorilor

Dincolo de prevederile legale, în acest capitolul am urmărit practica legată de accesul imigranților la locuințe, la asistență socială și servicii de îngrijire a sănătății, precum și la asigurările sociale.

Deși, din rațiuni legate de concizie, am ales indicatori mai generali pentru domeniile locuință, asistență socială și servicii de îngrijire a sănătății și asigurări sociale, în analiza acestora sunt luate în considerare diversele posibilități pe care un imigrant le are pe piața serviciilor din România. Serviciile de sănătate și asigurările sociale au fost tratate împreună deoarece se bazează pe un sistem contributiv din partea populației, beneficiile fiind condiționate de multe ori de perioada de cotizare. Mai mult, asigurările medicale, respectiv sociale, se bazează în general pe contribuțiile salariaților, deci sunt legate de capitolul referitor la muncă și integrare economică.

De asemenea, suntem interesați de modul de reglare a cererii și a ofertei de servicii pentru imigranți și de preocuparea pentru creșterea calității acestor servicii, atât din partea sectorului public, cât și a furnizorilor privați, prin cooperare interinstituțională și monitorizare.

Accesul facil, neîngrădit, la domeniile amintite se traduce prin lipsa obstacolelor instituționale, culturale și sociale în calea exercitării de către imigranți a drepturilor în România. Acest lucru presupune cunoașterea legilor, respectiv a drepturilor și a obligațiilor diferitelor categorii de imigranți de către toți actorii implicați și disponibilitatea de a acorda tratament egal, în special din partea autorităților și a instituțiilor publice, a tuturor categoriilor de populație.

Am stabilit, așa cum am menționat deja, câte un indicator general pentru fiecare dintre domeniile locuință, asistență socială, servicii medicale sau asigurări de sănătate și asigurări sociale. Ultimii doi indicatori sunt comuni pentru toate aspectele bunăstării. Pentru fiecare indicator au fost definite câte trei ipoteze de lucru, cărora le-au fost alocate scoruri de la 0 la 2, cifra 2 corespunzând situației celei mai favorabile pentru indicatorul dat.

Tabelul 35. Evaluarea indicatorilor pentru dimensiunea "Bunăstare" (ipoteze)

Indicatori	Evaluare (Ipoteze)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
1. Acces facil la locuință/cazare	Există mecanisme la nivel local prin care este asigurat accesul imigranților în nevoie la locuințe /cazare.	Accesul la locuință/cazare este asigurat diferențiat pe categorii de imigranți.	Accesul imigranților la locuințe/cazare nu reprezintă o preocupare la nivel local.
2. Acces facil la asistență socială	Serviciile și beneficiile de asistență socială sunt accesibile tuturor imigranților în nevoie.	Există restricții legate de accesul imigranților la unele servicii și beneficii sociale.	Imigranții nu au acces la serviciile și/sau beneficiile de asistență socială.
3. Acces facil la servicii de îngrijire a sănătății și la asigurări sociale	Accesul imigranților la servicii medicale și asigurări sociale se face pe bază contributivă, cu excepția asistenței medicale de urgență.	Accesul imigranților la servicii medicale și asigurări sociale se face diferențiat, indiferent de plata contribuției.	Există dificultăți majore în accesul imigranților la servicii medicale și plata asigurărilor sociale.
4. Cooperare benefică între sectoarele public și privat în furnizarea de servicii sociale, medicale și de cazare (locuințe) pentru imigranți	Există o tradiție a colaborării între instituțiile publice și mediul privat, inclusiv societatea civilă, în furnizarea serviciilor sociale, medicale și de cazare pentru imigranți.	Parteneriatul este sporadic și reglementat exclusiv prin acorduri formale.	Există dificultăți majore în colaborarea între instituțiile publice și furnizorii privați de servicii sociale, medicale și de cazare.
5. Monitorizarea și evaluarea periodică a impactului programelor, a beneficiilor și a serviciilor din sfera bunăstării asupra grupului țintă	Există strategii și/sau programe de monitorizare /evaluare a impactului serviciilor, aplicate regulat de către MMFPSPV, respectiv MS, iar rezultatele stau la baza actualizării programelor.	Monitorizarea și evaluarea impactului se realizează neregulat, pentru anumite tipuri de beneficii/servicii.	Nu există preocupare pentru monitorizarea impactului programelor, a beneficiilor și a serviciilor din sfera bunăstării asupra grupului țintă.

Surse de informații și metode: cereri de informații trimise caselor de asigurări de sănătate, direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului, spitalelor, casei naționale de pensii, agențiilor pentru ocuparea forței de muncă; interviuri cu organizațiile neguvernamentale care asistă imigranți, cu organizații internaționale și imigranți; analiza documentelor produse de instituțiile publice și organizațiile de interes pentru cercetare în domeniile accesului la locuințe, la beneficii și servicii de asistență socială, la servicii medicale și asigurări sociale.

1. Locuință

Legea nr. 114/1996 cu modificările și completările ulterioare, stabilește cadrul general pentru accesul la locuințe, reglementarea condițiilor specifice de acces fiind în sarcina autorităților locale.

Am abordat accesul imigranților la cazare, respectiv locuințe, ținând cont de situațiile în care diferite categorii de imigranți s-ar putea afla la un moment dat și de perioada de ședere legală în România.

Deși nu fac obiectul cercetării noastre, pentru o imagine completă și pentru evitarea confuziilor, vom aminti numai străinii pentru care a fost dispusă măsura returnării sau a expulzării, aflați în custodie publică, care se află în centrele închise ale Inspectoratului General pentru Imigrări din București sau Arad. Acestea două sunt centre de detenție, diferite de celelalte centre în care IGI oferă cazare unor categorii bine definite de imigranți (solicitanții de azil și persoanele cu o formă de protecție internațională).

Cazarea străinilor cu o formă de protecție internațională în centrele de primire de stat

O altă categorie de străini care poate beneficia de cazare, dar în altfel de centre ale Inspectoratului General pentru Imigrări - centre de primire - sunt solicitanții de azil care nu au resurse materiale pentru a-și închiria o locuință în oraș. Centrele de primire și proceduri pentru solicitanții de azil sunt centre deschise, administrate de personalul IGI, localizate în șase orașe din țară: București, Galați, Timișoara, Rădăuți, Șomcuta Mare și Giurgiu.

Străinii care au obținut o formă de protecție internațională în România și s-au înscris în programul guvernamental de integrare beneficiază de cazare în centrele de primire administrate de IGI pe perioada programului de integrare (șase luni), cu posibilitate de prelungire până la un an. După finalizarea programului de integrare, acești străini pot închiria o locuință pe piața privată, iar IGI poate subvenționa chiria, la cerere, cu până la 50% din valoarea scrisă în contractul de închiriere, pentru o perioadă de maximum un an de zile. În realitate, sunt destul de puțini străini cu o formă de protecție care au beneficiat de subvenționarea chiriei, din cauza mai multor dificultăți comune cu ale celorlalte categorii de imigranți care vor să închirieze locuințe pe piața privată: evitarea încheierii de către proprietari a contractelor de închiriere; rezistența proprietarilor de a trece sumele reale pe contractele de închiriere datorită impozitului pe care l-ar datora statului. Din aceste motive, se ajunge deseori la decontarea unor sume mai mici pentru chirie decât cele plătite în realitate de persoanele cu o formă de protecție internațională.

Accesul imigranților la locuințe sociale

Puținele răspunsuri primite de la consiliile locale legate de accesul imigranților la locuințe sociale au invocat: tratamentul egal cu cel al cetățenilor români în cazul străinilor cu domiciliul în România (o autoritate locală care nu a avut solicitări de locuințe sociale); interdicția de a beneficia de locuințe sociale pentru cetățenii străini, bazată pe hotărâri ale consiliilor locale, care stabilesc criteriile de eligibilitate pentru obținerea de locuințe sociale; și, în cea de-a treia variantă de răspuns, declinarea competențelor autorităților locale legate de *“problemele locative ale imigranților”* către alte structuri, în speță către Ministerul de Interne. La rândul lor, organizațiile neguvernamentale nu cunosc situații în care imigranții să fi avut acces la locuințe sociale. Din interviurile cu imigranții a reieșit că aceștia nu au solicitat autorităților locale locuințe din fondul de stat.

Deși menționată în lege ca alternativă de locuire pentru persoanele care au obținut o formă de protecție internațională, locuința socială s-a dovedit în practică inaccesibilă acestora. Datorită restricțiilor impuse de cele mai multe consilii locale, prin hotărâri care stabilesc categoriile de persoane ce pot solicita și criteriile de acces la locuințe sociale numai pentru cetățenii români, considerăm că, la nivel local, nu există o preocupare pentru accesul imigranților la locuințe sociale.

Accesul la locuințe pe piața privată

Din interviurile cu imigranții pentru această etapă a cercetării, a reieșit că majoritatea dintre ei au beneficiat de sprijinul rudelor aflate de mai mult timp în România, al prietenilor, al colegilor (în cazul celor veniți pentru studii) și al cunoștințelor – uneori români – pentru a-și găsi o locuință. Majoritatea străinilor intervievați locuiesc cu chirie, un foarte mic procent dintre aceștia deținând în proprietate o locuință³⁸.

Dificultățile raportate de reprezentanții organizațiilor neguvernamentale cu care am discutat, referitoare la accesul imigranților la închirierea de locuințe pe piața privată sunt: evitarea încheierii contractelor de închiriere de către proprietari sau a înregistrării acestora la administrațiile financiare; sumele mult mai mici decât cele plătite în realitate care apar pe contractele de închiriere, ca mod de reducere a impozitului către stat; garanțiile reprezentând chiria în avans pentru aproximativ două luni, cerute de proprietari; lipsa reglementărilor și, din această cauză, imposibilitatea de a proteja atât chiriașii, cât și proprietarii pe piața privată de locuințe.

Soluții alternative de cazare pentru categoriile vulnerabile de imigranți

Conform informațiilor furnizate de IGI, prin proiectele finanțate prin Fondul european de integrare a resortisanților țărilor terțe și prin Fondul european pentru refugiați, instituția a urmărit acoperirea temporară a nevoii de cazare pentru imigranții vulnerabili, respectiv pentru persoanele cu o formă de protecție internațională, având în vedere că locuințele sociale nu sunt accesibile străinilor. Cele două categorii de finanțări au acoperit, prin proiectele derulate de organizații neguvernamentale, cheltuieli de închiriere și întreținere pentru cazurile cu risc de excluziune socială. Aceleași organizații neguvernamentale au oferit imigranților sprijin pentru găsirea unei locuințe și medierea relației cu proprietarii.

Organizațiile neguvernamentale intervievate sunt în general de acord că problema locuinței este una spinoasă pentru imigranți, în special pentru cazurile vulnerabile. Una din organizațiile cu experiență în asistența imigranților dispune de un centru propriu de cazare în afara Bucureștiului, pentru solicitanții de azil cu nevoi speciale, pentru o perioadă de trei până la șase luni. Cu toate acestea, este îngrijorător faptul că rămân descoperite persoanele cele mai vulnerabile din punctul de vedere al locuinței, adică tocmai cele care nu pot aduce niciun contract de închiriere sau ale căror contracte, în cazul în care există, sunt încheiate pe sume modice:

“Chiar dacă în extremis o soluție se găsește pentru persoanele care ajung fără adăpost, prin trimiterea către alte ONG-uri sau autorități locale care au adăposturi, problema majoră

³⁸ Pentru creditele pentru locuințe acordate imigranților, vezi subcapitolul “Muncă și integrare economică”.

rămâne (...): prin proiect nu putem asista persoanele cu risc de a deveni homeless. E foarte greu să vorbești de integrare în condițiile în care o persoană nu are unde să locuiască.”³⁹

Colaborarea între instituțiile publice, sectorul privat și cel al ONG-urilor în domeniul locuințelor este vizibilă mai ales în oferirea de servicii alternative de cazare și se limitează la parteneriatele formalizate între IGI și organizațiile neguvernamentale care implementează proiecte cu finanțare europeană. Foarte rar, așa cum a precizat reprezentantul unei organizații neguvernamentale, s-a apelat la alte organizații - care în mod obișnuit nu asistă imigranți - sau la autoritățile locale care administrează adăposturi, pentru cazarea de urgență a unor imigranți cu risc de a rămâne pe stradă. De asemenea, organizațiile au menționat în câteva ocazii colaborarea neformalizată prin înțelegeri scrise cu agențiile imobiliare pentru găsirea de locuințe pentru imigranți. Ultimele două situații sunt însă excepții de la modul obișnuit de lucru. Trebuie de asemenea să avem în vedere că mulți imigranți ajunși într-o situație de risc din punct de vedere locativ găsesc sprijin prin rețeaua de relații personale, fiind cazați pe perioade mai lungi sau mai scurte la rude, prieteni sau fiind sprijiniți prin comunitățile etnice sau religioase.

Monitorizarea și evaluarea serviciilor de asistență acordate imigranților pentru locuință se face de către IGI, ca autoritate contractantă, numai în cazul organizațiilor care beneficiază de finanțare din fonduri europene și are în vedere indicatorii (în genere cantitativi) menționați în propunerile de finanțare. Nu s-au urmărit evaluarea impactului real asupra grupului țintă și centralizarea asistenței, cu excepția situației a trei organizații neguvernamentale din București, care au constituit o bază de date internă în care au înregistrat serviciile și asistența financiară acordate imigranților, pentru evitarea suprapunerii.

2. Asistență socială

Ordonanța de Urgență nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, cu modificările și completările ulterioare, prevede, la articolul 3, că străinii cu reședința sau domiciliul în România beneficiază de protecție socială din partea statului, în aceleași condiții ca cetățenii români.

Dintre categoriile de imigranți cu ședere legală, cei care au obținut dreptul de ședere pentru reunificare familială și persoanele care au obținut o formă de protecție internațională în România sunt în mai mare măsură potențiali beneficiari ai sistemului de asistență socială – înțelegând aici servicii și prestații sociale financiare și în natură - decât celelalte categorii de imigranți, veniți pentru studii, în scop de muncă sau afaceri. Acest lucru se datorează temerii justificate a străinilor din ultimele categorii că și-ar putea pierde dreptul de ședere în cazul în care ar deveni beneficiari ai sistemului de asistență socială.

Din informațiile primite de la direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului (DGASPC), majoritatea cazurilor cu care au lucrat autoritățile au fost minori neînsoțiți (solicitanți de azil sau care au obținut o formă de protecție internațională), care au fost asistați prin numirea unui reprezentant legal, consiliere și eventual instituirea măsurii de plasament în centrele din subordine. Au fost de asemenea cazuri de minori străini din familii pentru care s-a solicitat și s-a acordat alocația de stat pentru copii. Însă în evidențele DGASPC incluse în cercetare nu apar adulți care să fi beneficiat de servicii sau prestații financiare în 2013. Unele autorități au menționat că nu păstrează o

³⁹ Reprezentant al unei organizații neguvernamentale.

evidență separată a cazurilor de imigranți, deci există posibilitatea să nu fi înregistrat cereri din partea imigranților sau aceștia să nu poată fi extrași din statistici. De asemenea, nu ni s-a oferit un număr de copii străini beneficiari ai alocației de stat pentru copii.

De remarcat este apariția în structurile subordonate unor DGASPC (de exemplu, cele din sectoarele 2 și 4 din București) a Serviciului Intervenției în situații de abuz, neglijare, trafic, migrație și repatriere, care preia cazurile de minori migranți și caută soluții la problemele acestora, conform principiului interesului superior al copilului.

Din interviurile cu angajații organizațiilor neguvernamentale, a reieșit că au existat și cazuri de străini beneficiari ai indemnizației de handicap care, la fel ca alocația de stat pentru copii, face parte din categoria prestațiilor sociale ce se obțin relativ ușor. Nu avem informații despre alte tipuri de prestații sociale care au fost solicitate și nu au fost obținute nici din partea autorităților, nici din partea organizațiilor neguvernamentale, cu excepția unui caz de refuz al ajutorului pentru încălzirea locuinței, semnalat de o organizație neguvernamentală, dar insuficient documentat.

Asistența socială este, prin urmare, centrată pe minori, în special pe minorii neînsoțiți solicitanți de azil sau care au obținut o formă de protecție internațională în România. În continuare, dintre categoriile de imigranți (cetățeni ai statelor terțe), persoanele cu o formă de protecție sunt cel mai vizibile pentru autorități.

Colaborarea între autoritățile locale și organizațiile neguvernamentale în domeniul asistenței sociale a fost amintită de toate organizațiile intervievate, dar, surprinzător, de doar câteva DGASPC-uri, oricum în mai mică măsură decât anul trecut. De asemenea, direcțiile de asistență socială, în special cea a sectorului 2, au menționat colaborarea cu mai multe instituții ale statului în legătură cu cazurile de minori neînsoțiți asistate, printre care IGI, Ministerul Educației, Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Ultima dintre acestea nu a dat curs solicitării noastre de informații pentru ediția din 2014 a BII.

Ca și în cazul subcapitolului referitor la locuințe pentru imigranți, monitorizarea accesului la asistență socială se face de către IGI doar pentru proiectele cu finanțare europeană. Organizațiile neguvernamentale au recunoscut că nu au capacitatea și resursele necesare pentru a monitoriza cazurile referitoare la diversele servicii de asistență socială decât dacă imigranții le oferă ei înșiși feedback. În privința minorilor neînsoțiți aflați în centrele de plasament ale DGASPC, autoritatea locală asigură managementul de caz și păstrează evidența serviciilor, chiar dacă acestea sunt neadaptate cultural acestei categorii de beneficiari.

În absența unui sistem comun de asistență și monitorizare a cazurilor din partea organizațiilor neguvernamentale, dar mai ales în lipsa unor indicatori statistici clari care să fie colectați de către autoritățile locale și raportați periodic ministerului de resort și IGI, opiniile privind imigranții ca povară sau contributory ai sistemului de protecție socială în România sunt hazardate și nefondate. Una dintre organizațiile intervievate a menționat existența unei baze de date comune a câtorva organizații neguvernamentale care oferă asistență pentru integrare imigranților în București, în special asistență financiară. Această inițiativă ar putea fi preluată de toate organizațiile care beneficiază de finanțări din fonduri europene, pentru eficientizarea asistenței acordate imigranților.

3. Servicii medicale și asigurări sociale

Servicii medicale și asigurări de sănătate

Serviciile de îngrijire a sănătății acordate unei persoane, inclusiv unui imigrant cu ședere legală, depind de calitatea de asigurat în sistemul de sănătate a persoanei respective. În afara celor care se asigură cu plata contribuției, cum este cazul majorității imigranților, a celor cărora contribuția le este acoperită din alte surse (de exemplu, beneficiarii ajutorului social, șomerii indemnizați etc.) și a celor asigurați fără plata contribuției (de exemplu, copiii), există și categoria coasiguraților, deci a persoanelor fără venituri proprii aflate în întreținerea unui asigurat.

În România, contribuția la sistemul asigurărilor de sănătate pentru o persoană care nu a fost asigurată, dar avea obligația să se asigure, se percepe retroactiv, respectiv pe ultimii cinci ani (sau pe perioada când a avut obligația să se asigure). Problema este că legea prevede plata contribuției și în situația în care persoana care solicită servicii medicale nu a avut venituri - dar, dintr-un motiv sau altul, nu a putut beneficia de venitul minim garantat (ajutorul social) - la cota de 5,5% aplicată salariului minim brut, dar pentru o perioadă de șase luni, după care persoana are obligația să plătească lunar.

Sumele de plată sunt semnificative în unele cazuri și din păcate, conform opiniei organizațiilor neguvernamentale intervievate, majoritatea imigranților ajung să apeleze la serviciile medicale târziu, când afecțiunea respectivă s-a agravat.

Conform părerii organizațiilor neguvernamentale și informațiilor obținute de la un spital, nu au fost probleme în acordarea asistenței medicale de urgență gratuite pentru imigranți. Dintre furnizorii publici de servicii medicale incluși în cercetare, un singur spital a răspuns solicitărilor noastre (din cinci), precizând că *“acordarea asistenței medicale se face nediscriminatoriu, indiferent de etnie, în funcție de patologie”, managementul spitalului neconsiderând că ar fi nevoie de adaptarea serviciilor medicale “(...) deoarece pacienții străini beneficiază de aceleași drepturi și obligații ca cei români”*. Același spital consideră că înregistrările pacienților în funcție de etnie și naționalitate ar fi discriminatorii. Este interesant atât modul în care personalul de conducere al spitalului percepe nevoile pacienților, cât și înțelesul acordat termenului de discriminare, deși, în condițiile în care pentru decontarea serviciilor medicale casele de asigurări nu solicită înregistrările în funcție de cetățenie, nu era necesară o justificare a imposibilității de a furniza aceste statistici.

Datorită dificultăților cu care se confruntă cazurile medicale care nu au posibilitatea să se asigure, organizațiile neguvernamentale derulează programe de asistență financiară pentru plata asigurărilor de sănătate, a medicamentelor și a investigațiilor pentru imigranții fără resurse materiale, cu probleme medicale. Asigurările de sănătate pot fi acoperite numai pentru o perioadă limitată (cheltuielile eligibile, conform proiectului aflat în derulare), iar în cazurile în care sumele nu sunt suficiente pentru plata asigurărilor, se colaborează cu centre medicale sau organizații neguvernamentale furnizoare de servicii medicale. Ni s-a semnalat și cazul unei organizații care a dezvoltat servicii stomatologice pentru imigranți, asigurând cu resurse limitate profilaxie și asistență primară pentru o parte dintre aceștia.

Am fost curioși să aflăm care sunt statisticile străinilor asigurați în sistemul de stat, conform evidențelor caselor de asigurări de sănătate. În răspunsurile primite de la casele județene, respectiv

de la Casa Națională, ni s-a comunicat că evidențele sunt pe categorii de asigurați și *“Legea 95/2006 nu prevede categoria de asigurat imigrant”*. O singură casă județeană de asigurări ne-a furnizat situația asiguraților imigranți din țări terțe și cetățeni ai UE/SEE la sfârșitul lui 2013, cele două categorii neputând fi separate în funcție de CNP.

Numai două case de asigurări județene – din Cluj și Constanța - au raportat o colaborare cu organizațiile neguvernamentale. În privința monitorizării proiectelor și serviciilor, apare aceeași situație, comună pentru capitolul *“Bunăstare”*: sunt monitorizate proiectele care includ componente de asistență pentru accesul la servicii medicale, medicamente etc. în măsura în care sunt finanțate prin IGI, fără o evaluare a impactului real asupra populației de imigranți. Nu avem informații despre monitorizarea serviciilor medicale acordate imigranților direct de foarte puținele organizații neguvernamentale care au personal medical și a impactului acestora asupra beneficiarilor.

Insuficiența serviciilor de prevenție în avantajul celor curative, costisitoare, este o problemă cunoscută a sistemului de sănătate din România. În cazul imigranților, accesul la serviciile medicale este întârziat de o serie de alți factori culturali, de limbă și, mai ales, legați de sistemul instituțional birocratic, incomprehensibil și extrem de greoi. Câte persoane înțeleg cum funcționează asigurările de sănătate, care sunt drepturile pacienților și care sunt pachetele de servicii de care pot beneficia ca asigurați și neasigurați? Departe de a fi o circumstanță atenuantă, această lipsă de transparență a sistemului trebuie rezolvată odată pentru totdeauna prin efortul comun al instituțiilor responsabile, al furnizorilor de servicii medicale și al societății civile.

Asigurări sociale

Beneficiile de asigurări sociale relevante pentru imigranți sunt indemnizația de șomaj și pensiile.

Pensii

Atât indemnizația de șomaj, cât și pensiile se bazează pe un sistem contributiv, din care pensiile sunt cele mai restrictive, necesitând un stagiul minim de cotizare de aproape 15 ani. Până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, referitoare la sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, în legislație au existat bariere legate de accesul străinilor la aceste drepturi, datorate condițiilor ce țin de deținerea cetățeniei române și a domiciliului pe teritoriul României. Noua lege a transpus reglementările europene în domeniul pensiilor și al asigurărilor sociale, precizând că *“asigurații pot fi cetățeni români, cetățeni ai altor state sau apatrizi, pe perioada în care au (...) domiciliul sau reședința în România”*⁴⁰, iar *“stagiul de cotizare este constituit din perioada în care persoanele au plătit contribuții de asigurări sociale în sistemul public din România, precum și în alte țări, în condițiile stabilite prin acordurile sau convențiile la care România este parte”*⁴¹. România a încheiat acorduri bilaterale în domeniul securității sociale care sunt în vigoare, cu mai multe țări terțe: Canada, Coreea, Macedonia, Republica Moldova, Turcia, Armenia, Federația Rusă, Ucraina, Belarus.

Contrar părerilor organizațiilor neguvernamentale intervievate, care consideră beneficiile de asigurări sociale cel mai greu de obținut de către imigranți, datele furnizate de Casa Națională de Pensii și alte

⁴⁰ Legea nr. 19/2000, privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, articolul 4 – <http://www.cnpas.org>

⁴¹ Idem, articolul 8 – <http://www.cnpas.org>

Drepturi de Asigurări Sociale (CNPAS) au relevat că, în 2013, 338 de străini din țări terțe au beneficiat de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, astfel: 181 de imigranți au beneficiat de pensie pentru limită de vârstă; patru persoane de pensie anticipată; 23 de persoane de pensie anticipată parțială; 31 de pensie de invaliditate; opt persoane de pensie de urmaș; o persoană de pensie pentru limită de vârstă și indemnizație acordată în baza unei legi speciale; 90 de imigranți au primit indemnizații acordate în baza unor legi speciale. O parte dintre aceștia sunt produsul acordurilor bilaterale menționate mai sus, alții sunt imigranți stabiliți în România de mulți ani.

Nu au fost invocate situații de colaborare între CNPAS sau structurile subordonate acestora și instituțiile sau organizațiile neguvernamentale care asistă imigranți. Pe pagina de internet a CNPAS (<http://www.cnpas.org>) apar în mod specific drepturile de asigurări sociale de care pot beneficia cetățenii străini și condițiile în care aceste drepturi pot fi obținute. Acestea sunt: pensii pentru limită de vârstă, pensii anticipate și anticipate parțiale, pensii de invaliditate, pensii de urmaș, ajutor de deces și bilete de tratament. Cazurile aflate în plată sunt monitorizate prin casele teritoriale de pensii.

Șomaj și măsuri active pentru ocupare

Din raportul privind Programul de Ocupare pentru 2013⁴² al Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM), în 2013 au beneficiat de măsuri active 71 de cetățeni străini și 25 de refugiați. În plus apar doi imigranți, dar nu cunoaștem care sunt criteriile în funcție de care ANOFM operează cu aceste categorii. Dintre aceștia, nu cunoaștem numărul de șomeri indemnizați. Agențiile județene de ocupare a forței de muncă care au răspuns solicitărilor de informații (Cluj și Ilfov) au raportat cazuri de șomeri în plată, dar aceste date sunt de departe incomplete pentru a ne forma o imagine globală.

Măsurile active cuprind informare și consiliere, medierea muncii, consultanță pentru deschiderea unei afaceri, formare profesională etc. și au ca obiective principale: prevenirea șomajului, asigurarea egalității de șanse pe piața muncii, creșterea ratei de ocupare a persoanelor provenind din grupuri defavorizate ale populației.

Agențiile județene respondente nu au menționat colaborarea cu alte instituții sau organizații care asistă imigranți. În schimb, majoritatea organizațiilor neguvernamentale intervievate au amintit colaborarea cu agențiile județene pentru găsirea unui loc de muncă (s-a organizat chiar o bursă a locurilor de muncă în Constanța) și oferirea de servicii de mediere a muncii pentru imigranți.

Agențiile județene de ocupare a forței de muncă au precizat de asemenea că numai șomerii indemnizați sunt monitorizați de AJOFM. Parcursul celorlalți și șansele lor de angajare depind în cea mai mare măsură de perseverența și eforturile lor personale.

Recomandăm ANOFM și structurilor teritoriale subordonate clarificarea categoriilor de imigranți pe care le înregistrează și detalierea serviciilor oferite acestor categorii. Este oricum un fapt pozitiv că se raportează statistici pe categorii de beneficiari, dar este nevoie de simplificarea acestora pentru a evita înregistrările duble.

⁴² www.anofm.ro

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tabelul 36. Dimensiunea "Bunăstare" – evaluare finală BII 2014

Evaluare BII 2014	
Indicatori	Evaluare finală
1. Acces facil la locuință/cazare	Evaluare: PARȚIAL Accesul imigranților la locuințe și cazare la nivel local este asigurat fie pe cont propriu, fie cu sprijinul oferit de organizațiile neguvernamentale, individual și fără să existe un mecanism de rezolvare a acestor cazuri, dar nu reprezintă o preocupare pentru autoritățile locale. Imigranții nu au acces la locuințele sociale alocate de primării. Ministerul de Interne asigură, pentru perioade limitate, cazarea în centrele IGI doar pentru solicitanții de azil și persoanele cu o formă de protecție internațională. Nu se înregistrează schimbări majore față de anul anterior.
2. Acces facil la asistență socială	Evaluare: DA Serviciile și beneficiile de asistență socială sunt accesibile tuturor imigranților în nevoie. Majoritatea serviciilor solicitate autorităților locale se referă la asistența minorilor neînsoțiți și există încă dificultăți legate de limbă, diferențe culturale și lipsa de informare atât a potențialilor beneficiari, cât și a personalului direcțiilor de asistență socială și protecția copilului. Indicatorul nu a fost evaluat separat în cadrul BII 2013, fiind inclus la dimensiunea "Bunăstare".
3. Acces facil la servicii de îngrijire a sănătății și asigurări sociale	Evaluare: DA Accesul imigranților la servicii medicale de stat și asigurări sociale se face pe bază contributivă. Excepția pentru serviciile medicale este asistența medicală de urgență, acordată gratuit, până la încetarea situației care pune în pericol pacientul. Nu au fost înregistrate cazuri de refuz al acordării asistenței medicale. Nu s-au semnalat, de asemenea, cazuri de refuz al acordării drepturilor și beneficiilor de asigurări sociale. Indicatorul este compus din dimensiunea "Sănătate", evaluată separat la ediția BII 2013, la care nu s-au evidențiat schimbări semnificative față de anul trecut și "Asigurări sociale" (inclus la secțiunea "Bunăstare" în 2013), unde apare o îmbunătățire față de anul trecut, care poate fi cauzată de diversificarea actorilor sociali care au furnizat informații pentru cercetare în domeniul asigurărilor sociale.
4. Cooperare benefică între sectoarele public și privat în furnizarea de servicii sociale, medicale și de cazare pentru imigranți	Evaluare: PARȚIAL Colaborarea între instituțiile publice și mediul privat în furnizarea serviciilor de cazare, medicale și sociale pentru imigranți este aproape inexistentă, poate cu excepția unor firme care oferă alimente ocazional persoanelor cazate în centrele IGI. Parteneriatul cu societatea civilă este dezvoltat neuniform, în sensul că numai anumite instituții lucrează cu organizațiile neguvernamentale și acest lucru se întâmplă ocazional, în afara acordurilor formale. Instituția care colaborează cel mai strâns cu organizațiile neguvernamentale este IGI, urmată de direcțiile de asistență socială și casele de asigurări de sănătate, uneori agenții locale pentru ocuparea forței de muncă. Nu există o cutumă a colaborării între instituțiile publice, societatea civilă și mediul privat în furnizarea serviciilor sociale, medicale și de cazare pentru imigranți. Indicatorul nu a fost evaluat în ediția BII din 2013.
5. Monitorizarea și evaluarea periodică a impactului programelor, a beneficiilor și a serviciilor din sfera bunăstării asupra grupului țintă	Evaluare: NU Deși există o monitorizare din partea IGI a serviciilor din sfera bunăstării acordate imigranților prin proiectele finanțate din fonduri europene, această monitorizare nu vizează impactul global asupra grupului țintă, nu există o strategie în acest sens, iar rezultatele sunt limitate la aria proiectelor evaluate. Din partea autorităților centrale cu responsabilități în sfera bunăstării (MMFPSPV, MS) nu există o preocupare pentru monitorizarea impactului programelor, a beneficiilor și a serviciilor din sfera bunăstării asupra grupului țintă. Indicatorul nu a fost evaluat în ediția BII din 2013.

Concluzii

Accesul imigranților la componentele sistemului de bunăstare socială este în general bun, fără a fi lipsit de dificultăți. Organizațiile neguvernamentale, prin finanțările în Fondul european pentru integrare și Fondul european pentru refugiați, și-au asumat o parte din responsabilitățile autorităților locale din sfera bunăstării. Acestea din urmă trebuie responsabilizate, dar în afara unor întâlniri de informare organizate de organizații interguvernamentale, la care sunt invitate și unele instituții publice, nu există o preocupare susținută pentru informarea acestora și atragerea lor în parteneriate cu societatea civilă. În sectorul prestațiilor sociale și al beneficiilor de asigurări sociale, date fiind natura lor pecuniară și monopolul statului, organizațiile neguvernamentale au preluat rolul care prin lege revine autorităților publice în mai mică măsură decât în domeniul serviciilor sociale și al locuinței. Acceptând nevoia de complementaritate a serviciilor oferite de furnizorii publici și privați în sfera bunăstării, trebuie să remarcăm că este absolut necesară monitorizarea impactului acestor servicii și beneficii acordate de instituțiile publice și de organizațiile neguvernamentale asupra populației de imigranți, iar acest lucru nu se poate face fără stabilirea unor indicatori și colectarea datelor într-un sistem comun, în funcție de aceștia.

Recomandări

- Standardizarea indicatorilor pe care instituțiile publice care activează în domeniul bunăstării îi colectează referitor la imigranți, astfel încât aceștia să furnizeze date relevante pentru cercetare și politici publice.
- Stabilirea unui sistem de monitorizare a impactului acestor servicii și beneficii asupra populației de imigranți, raportat la nevoi.
- Crearea unor parteneriate reale și pe termen lung între instituțiile publice locale și organizațiile neguvernamentale care furnizează servicii sociale și medicale.
- Elaborarea și aplicarea unei strategii comune de informare la nivel național și local (în orașele cu număr semnificativ de imigranți) a structurilor IGI și a organizațiilor neguvernamentale, care să țintească autoritățile și populația locală.
- Creșterea cooperării interministeriale în domeniul integrării imigranților (MAI, MEN, MJ, MMFPSPV etc.)

II.2.9. Muncă și integrare economică (Victoria Cojocariu)

În cadrul acestei ediții a BII, am decis să îmbunătățim indicatorii utilizați pentru a măsura integrarea pe piața muncii a străinilor și ne-am concentrat analiza asupra practicilor de accesare a pieței muncii de către resortisanții țărilor terțe în România. Astfel, am elaborat patru indicatori, iar pentru fiecare indicator au fost definite câte trei ipoteze de lucru, cărora le-au fost alocate scoruri de la 0 la 2, cifra 2 corespunzând situației celei mai favorabile pentru indicatorul dat.

Context

Pornind de la cifrele oficiale oferite de Inspectoratul General pentru Imigrări, la data de 31 martie 2014, 5307 cetățeni străini provenind din state terțe UE se aflau pe teritoriul României cu un permis de ședere în scop de muncă (acesta include următoarele activități: cercetare științifică, angajare, detașare, formare profesională și înalt calificată), cifră similară cu cea din 2013⁴³.

În cadrul etapei de culegere a datelor, am inclus în cercetare 23 de instituții publice cu responsabilități în domeniul integrării imigranților pe piața muncii, dintre care trei instituții publice naționale (Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Agenția Națională a Ocupării Forței de Muncă și Inspekția Muncii), 19 filiale locale ale acestor instituții din județe cu populație semnificativă de resortisanți ai țărilor terțe sau județe incluse în indicatorii Planului Național de Ocupare 2013, precum și Agenția privată de relocare. În acest sens, am folosit cereri de informații de interes public prin care am solicitat atât date statistice, cât și opinii și exemple de practici în ceea ce privește situația imigranților din România și accesul acestora la piața muncii.

În cele ce urmează vom analiza fiecare dintre cei patru **indicatori**.

1. Accesul la piața muncii

Tabelul 37. Evaluarea indicatorului "Accesul la piața muncii"

Indicator 1	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Accesul la piața muncii este liber pentru imigranți.	Accesul legal al imigranților la piața muncii se face în condiții rezonabile, indiferent de segment, iar condițiile accesării sunt definite clar și respectate în practică.	Accesul legal al imigranților la piața muncii este greoi și diferă de la un segment la altul, iar condițiile accesării sunt rareori respectate în practică.	Imigranții nu pot accesa piața muncii în România.

În ultimul an nu au fost operate modificări majore în legislația care reglementează accesul resortisanților țărilor terțe pe piața muncii, astfel că, în această ediție, reluăm analiza legislației

⁴³ Pornind de la cifrele oficiale oferite de Inspectoratul General pentru Imigrări, Direcția Migrație, la sfârșitul anului 2012, 5213 cetățeni străini se aflau pe teritoriul țării în scop de angajare în muncă.

specifice accesului imigranților la piața muncii realizată în prima ediție a BII, cu mențiunea că modificările aduse legislației din domeniu operate la sfârșitul anului 2013⁴⁴ și cele de la începutul anului 2014⁴⁵ nu au inclus referiri la accesul la piața muncii și au venit să armonizeze legislația cu privire la terminologia din domeniu⁴⁶.

Condițiile și procedurile accesării pieței muncii de către cetățeni străini

Accesul cetățenilor străini la piața muncii din România este reglementat de OUG 56/2007 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României, cu modificările și completările ulterioare, și de Legea 157/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor din România. Față de ediția 2013 a BII, nu au fost operate modificări la nivel legislativ legate de accesarea pieței muncii de către imigranții din țări terțe UE.

Conform legislației în vigoare, numărul autorizațiilor de muncă ce pot fi eliberate străinilor se stabilește anual prin hotărâre de guvern. Legislația face deosebirea între: *lucrătorul permanent* (străinul încadrat în muncă pe teritoriul României în baza unui contract individual de muncă), *lucrătorul stagiar* (străinul încadrat în muncă pe teritoriul României pe o perioadă determinată în scopul îmbunătățirii cunoștințelor profesionale, lingvistice sau culturale), *lucrătorul sezonier* (străinul încadrat într-un loc de muncă bine definit pe teritoriul României, într-un sector de activitate cu desfășurare în funcție de succesiunea anotimpurilor, în baza unui contract individual de muncă încheiat pe o perioadă determinată ce nu poate fi mai mare de șase luni într-un interval de 12 luni), *lucrătorul transfrontalier* (străinul încadrat în muncă în localitățile de frontieră de pe teritoriul României care se întoarce în fiecare zi sau cel puțin o dată pe săptămână în zona de frontieră comună cu România unde își are domiciliul), *lucrătorul detașat* (străinul calificat, angajat al unei persoane juridice străine, care își desfășoară activitatea în România în anumite situații), *personal cu calificare specială* (profesorii universitari, cercetătorii și personalul științific care desfășoară o activitate academică sau o activitate de cercetare în cadrul universităților, al instituțiilor de educație și de cercetare și al autorităților din sistemul administrației publice centrale în România) *lucrătorul înalt calificat*.

Este necesară îndeplinirea cumulativă a mai multor condiții pentru ca străinii să poată fi încadrați în muncă pe teritoriul României, astfel:

- locurile de muncă vacante nu pot fi ocupate de cetățeni români, cetățeni ai altor state membre UE sau ai statelor semnatare ale Acordului privind Spațiul Economic European. Această condiție nu se aplică străinilor care îndeplinesc funcția de administrator într-o societate comercială sau care sunt sportivi profesioniști, lucrătorilor sezonieri, lucrătorilor transfrontalieri și străinilor posesori ai unui permis de ședere în scop de studii;
- îndeplinesc condițiile speciale de pregătire profesională, experiență în activitate și autorizare solicitate de angajator potrivit legislației în vigoare;

⁴⁴ Legea 376/2013 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul migrației și azilului.

⁴⁵ OG 2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 122/2014 privind azilul în România și a OG 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre UE și statelor Spațiului Economic European.

⁴⁶ Mai multe detalii referitoare la aceste modificări se regăsesc în subcapitolul care tratează dreptul la liberă circulație.

- fac dovada că sunt apți din punct de vedere medical pentru a îndeplini respectiva activitate și că nu au antecedente penale;
- se încadrează în contingentul anual aprobat prin hotărâre de guvern;
- angajatorul a achitat la zi contribuțiile la bugetul de stat;
- angajatorul desfășoară efectiv activitatea pentru care s-a solicitat autorizația de muncă;
- angajatorul nu a fost sancționat anterior pentru muncă nedeclarată.

Autorizația de muncă se eliberează de către Inspectoratul General pentru Imigrări la cererea angajatorului dacă acesta prezintă documentele ce atestă că: au fost achitate contribuțiile pe ultimul trimestru, desfășoară o activitate legală în România și a făcut o selecție legală, precum și că străinul îndeplinește condițiile precizate mai sus.

Autorizația de muncă se eliberează pentru admiterea străinului pe teritoriul României și pentru prelungirea dreptului de ședere pe perioade de cel mult un an. Aceasta se poate elibera și pentru străinii care beneficiază de drept de ședere temporară pentru reîntregirea familiei, pentru străinii detașați pe teritoriul României, pentru străinii care au un drept de ședere temporară în scop de studii, în anumite limite, dar și pentru străinii care provin din state cu care România a încheiat acorduri și care nu au nevoie de viză pentru trecerea frontierei.

Tipul autorizației de muncă este diferit în funcție de scopul și tipul muncii. Astfel, în vederea obținerii autorizației de muncă pentru lucrători permanenți, angajatorul persoană juridică trebuie să depună la IGI o cerere motivată privind necesitatea încadrării străinului în muncă, împreună cu: actul constitutiv al societății comerciale sau actul de înființare a persoanei juridice; certificatul constatator emis de registrul comerțului; scrisoare eliberată de banca la care angajatorul și-a deschis cont; certificatul de atestare fiscală; adeverință eliberată de ANOFM; fișa postului; dovada publicării anunțului de angajare; curriculum vitae al străinului și declarația pe proprie răspundere a acestuia; atestatul de recunoaștere a studiilor necesare ocupării funcției de către străin; copiile documentelor care atestă pregătirea profesională a străinului; copia documentului de trecere a frontierei; două fotografii și cazierul judiciar.

Aplicarea legislației și a procedurilor

Analizând datele obținute prin intermediul cercetării calitative realizate în această etapă, am identificat cazuri în care instituții publice din România au încălcat dreptul resortisanților din țări terțe de a profesa în anumite domenii. În acest sens, exemplificăm situația unui cetățean irakian care, după absolvirea unei facultăți de farmacie în România, avea conform legii⁴⁷ dreptul de a deveni membru al Colegiului Farmaciștilor pentru a putea profesa în domeniul de specialitate⁴⁸. Totuși, din cauza statului de refugiat pe care îl avea la acea data, i-a fost refuzat acest drept de către Colegiul Farmaciștilor, în baza argumentului că nu este cetățean român.

⁴⁷ Ne referim la informația disponibilă pe pagina de internet a IGI (http://ori.mai.gov.ro/api/media/userfiles/Lista_legi_nonUE.pdf) privitoare la legislația din domeniu pentru 43 de categorii de profesii reglementate, în care este inclusă și cea de farmacist.

⁴⁸ Pentru detalii recomandăm parcurgerea poveștilor de viață prezentate în Raportul Cercetării Calitative.

Prin urmare, deși cadrul legal asigură cetățenilor din state terțe dreptul de a accesa în condiții rezonabile piața muncii, accesul acestora este greoi și diferă de la un segment la altul, iar condițiile accesării sunt rareori respectate în practică.

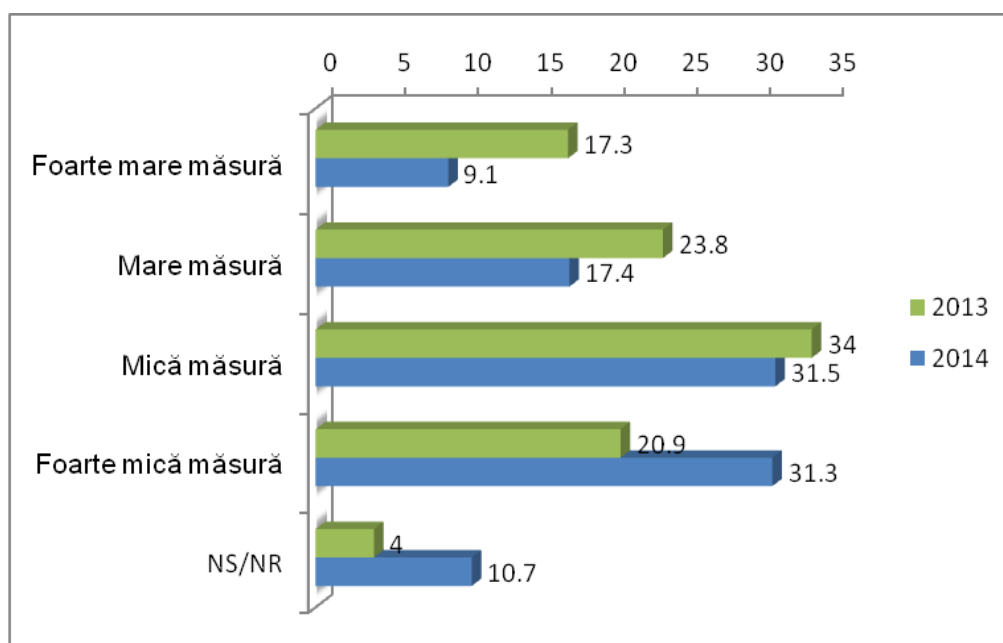

Figura 9. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: "Imigranții iau din locurile de muncă ale celor născuți la noi în țară."? (%)

Pentru a completa imaginea asupra accesului imigranților la piața muncii din România, am analizat, prin intermediul sondajului național, percepția românilor despre accesul imigranților la piața muncii din România (figura 9). Observăm că, în acest moment, imigranții nu sunt percepuți ca fiind o amenințare la adresa cetățenilor români din perspectiva locurilor de muncă, puțin peste un sfert din populație fiind îngrijorată în legătură cu acest risc. O posibilă explicație pentru această susținere manifestată față de imigranți este faptul că numărul acestora este încă destul de mic și nu sunt vizibili.

Concluzia indicatorului 1: *Accesul legal al imigranților la piața muncii este greoi și diferă de la un segment la altul, iar condițiile accesării sunt rareori respectate în practică / PARȚIAL.*

2. Practici ale angajatorilor

Tabelul 38. Evaluarea indicatorului "Practici ale angajatorului în angajarea imigranților"

Indicator 2	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Practici ale angajatorului în angajarea imigranților	Imigranții sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională în cele mai multe cazuri.	Imigranții sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională cu anumite limitări.	Imigranții nu sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională

Deoarece nu am reușit să identificăm niciun angajator care să prefere cetățenii străini în calitate de angajați cu care să discutăm despre avantajele și dezavantajele acestei decizii, am discutat cu

imigranții angajați. Din datele culese în cadrul cercetării calitative, rezultă că cei mai mulți dintre cetățenii străini au întâmpinat probleme la angajare în primul rând din cauza barierelor lingvistice și apoi a nerecunoașterii calificărilor și a pregătirii profesionale. Totuși, nerespectarea prevederilor legislației în ceea ce privește recunoașterea calificărilor imigranților a fost semnalată în mai multe situații descrise în subcapitolul care tratează accesul la educație în cadrul acestui raport.

Tot referitor la practicile la angajare, conform poziției exprimate de IGI în cadrul etapei culegerii de date de la actorii instituționali, există posibilitatea ca în politicile viitoare să fie uniformizat tratamentul cetățenilor țărilor terțe cu cel al cetățenilor UE în materie de accesare a pieței muncii, fapt care va contribui la creșterea probabilității ca în viitor angajarea imigranților să se realizeze în dependență de pregătirea lor profesională.

Concluzia indicatorului 2: *Imigranții sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională cu anumite limitări / PARȚIAL.*

3. Accesarea unui credit bancar

Tabelul 39. Evaluarea indicatorului "Accesarea unui credit bancar"

Indicator 3	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Accesarea unui credit bancar ⁴⁹ se face în condiții rezonabile.	Imigranții pot accesa un credit bancar în condiții definite clar de legislație și practicate de bănci.	Imigranții pot accesa un credit bancar, dar condițiile nu sunt clar definite de legislație și nu există practici în rândul băncilor.	Nu există prevederi legale care să-i permită unui imigrant să acceseze un credit bancar.

Pentru a evalua acest indicator am recurs la analiza legislației de creditare din România, am solicitat date referitoare la condițiile și practicile de acordare a creditelor de la cinci bănci comerciale din România⁵⁰, precum și la metoda de cercetare calitativă *mystery shopping* sau „clientul misterios”, care a permis observarea și evaluarea directă a serviciilor pe care băncile comerciale din România le oferă cetățenilor din state terțe UE.

Conform legislației în vigoare referitoare la creditare, cetățenia solicitanților de contractare de credite nu este menționată în lista criteriilor de eligibilitate, astfel că am solicitat aceste informații băncilor comerciale pentru a vedea cum a fost transpusă această lacună legislativă în regulamentele interne ale băncilor.

Dintre cele patru bănci către care au fost trimise solicitări scrise, doar una a răspuns, menționând că, în conformitate cu prevederile în vigoare ale reglementărilor interne privind creditare persoanelor fizice, respectiva bancă nu acordă credite cetățenilor statelor terțe UE cu ședere legală în România. Componenta de *mystery shopping* a confirmat acest lucru în cazul respectivei bănci, în timp ce în cazul altor trei bănci care nu au răspuns solicitărilor scrise, dar au fost incluse în culegerea de date prin metoda *mystery shopping*, a ilustrat situații diferite. Astfel, din cele trei bănci comerciale incluse în cercetare, două au răspuns pozitiv solicitării cercetătorului care solicita un credit prin programul

⁴⁹ În această analiză ne referim la accesarea unor credite bancare de către RTT în calitate de persoane fizice, posibilitatea de accesare a creditelor în calitate de reprezentanți ai persoanelor juridice fiind exclusă.

⁵⁰ Cele patru bănci au fost selectate pe baza cifrei anuale de creditare pentru anul 2013.

național „Prima Casă” în calitate de cetățean străin angajat în România, dar și un credit de nevoi personale. A treia bancă comercială a răspuns pozitiv solicitării de la ghișeu de contractare a creditului de nevoi personale, dar nu și a celui prin programul național „Prima Casă”. Niciunul dintre funcționarii celor trei bănci nu se mai confruntase cu solicitări de creditare din partea cetățenilor străini din afara UE.

În ceea ce privește imigranții cu care am discutat prin intermediul interviurilor aprofundate, am aflat că aceștia sunt în general reticenți față de ideea de a contracta credite în primul rând din cauza neîncrederii față de sistemul bancar din România, precum și din cauza nesiguranței locului de muncă pe care îl au în calitate de cetățeni străini.

Putem conchide că incoerența prevederilor legale referitoare la creditare în România, precum și confuziile determinate de aceasta, împiedică deocamdată integrarea economică deplină a imigranților.

Concluzia indicatorului 3: *Accesarea unui credit bancar se face în condiții neclar definite de legislație și nu există practici în rândul băncilor / PARȚIAL.*

4. Dreptul la proprietate

Tabelul 40. Evaluarea indicatorului „Recunoașterea dreptului de a dobândi proprietate”

Indicator 4	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Recunoașterea dreptului de a dobândi proprietate asupra clădirilor și terenurilor în România	Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile în condiții rezonabile în România.	Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile, cu anumite limitări.	Un imigrant nu poate cumpăra terenuri și imobile în România.

Pentru a evalua acest indicator, am recurs la analiza legislației din domeniu (articolul 553 din Codul Civil și Legea 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii 268/2001, precum și articolul 44 din Constituție, dublat de articolul 6 al Legii 312/2005) și la analiza datelor obținute prin intermediul interviurilor aprofundate cu imigranți realizate în cadrul componentei calitative.

Conform legii, imigranții au dreptul să dobândească și să dețină imobile pe teritoriul statului român, iar imigranții cu care am discutat ne-au confirmat că au reușit să achiziționeze imobile în România fără a întâmpina dificultăți majore în ceea ce privește procedurile legale. Totuși, este important de menționat că cei mai mulți dintre cei cu care am discutat locuiesc în imobile ai căror coproprietari sunt alături de membri ai familiei care sunt cetățeni români sau au dobândit imobilele după ce au devenit ei cetățeni români.

Cu privire la dreptul de a dobândi terenuri, există anumite limite pentru cetățenii străini. Astfel, articolul 44 din Constituție prevede că cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, în condițiile prevăzute prin lege organică, precum și prin moștenire legală. Acest articol este dublat de

prevederea articolului 6 al Legii 312/2005, care stabilește că cetățenii străini nu pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în condiții mai favorabile decât cele aplicabile cetățeanului unui stat membru.

Concluzia indicatorului 4: *Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile, cu anumite limitări / PARȚIAL.*

Analiza eficienței instituțiilor responsabile cu integrarea imigranților pe piața muncii

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra procesului de integrare a imigranților pe piața muncii din România, am recurs la analiza datelor colectate de la actorii instituționali în cadrul cercetării calitative. Din aceste date, deducem că o parte importantă a instituțiilor publice nu au capacitatea de a colecta și a stoca date referitoare la cetățenii străini din state terțe Uniunii Europene și/sau nu își cunosc sarcinile prevăzute de legislația în vigoare și pasează responsabilitatea de a se implica în procesul de integrare a străinilor către alte instituții. Astfel, deși legislația în vigoare prevede că Inspekția Muncii (și filialele locale ale acesteia) are obligativitatea de a colecta date referitoare la numărul angajaților care dețin cetățenia unui stat din afara UE, niciuna dintre cele cinci filiale locale contactate⁵¹ nu a furnizat statistici referitoare la această categorie de angajați. Printre motivele invocate de reprezentanții autorităților s-au numărat: limitările tehnice impuse de baza națională de date, care nu permit interogarea datelor în dependență de cetățenia angajaților, și dreptul la confidențialitate al cetățenilor străini, deși nu au fost solicitate date cu caracter personal (vezi instrumentele din anexă). De asemenea, din răspunsurile oferite de Inspectoratul General pentru Imigrări rezultă că implicarea Inspekției Muncii în procesul de integrare a imigranților din țări terțe se limitează la colaborarea pe linia combaterii muncii ilegale a străinilor din România, informație care nu a fost furnizată și de Inspekția Muncii în răspunsul oferit.

De asemenea, indicatorii numerici referitori la imigranți prevăzuți în Planul Național de Ocupare pentru 2013 pentru Agențiile Județene de Ocupare a Forței de Muncă nu coincid cu indicatorii care se regăsesc în planurile agențiilor locale.

Un element pe care nu l-am surprins în indicatorii elaborați, dar care a reieșit din răspunsurile primite de la autoritățile publice (în speță AJOFM-urile incluse în cercetare), este acela că în statisticile rudimentare pe care aceste instituții le dețin referitor la imigranții din România apar și cetățeni ai statelor UE, care sunt considerați a fi străini din afara Uniunii Europene⁵².

⁵¹ Selecția filialelor locale a fost făcută pornind de la județele cu cel mai mare număr de RTT conform datelor oficiale și, în acest caz, analiza a inclus Inspectoratele Teritoriale de Muncă din municipiul București, din județele Constanța, Cluj, Iași și Timiș.

⁵² Cetățeni originari din Franța și Lituania au fost menționați în evidența AJOFM Argeș ca fiind străini din afara UE, iar AMOFM București menționează Danemarca printre țările de origine a străinilor din afara UE.

Concluzii

Tabelul 41. Evaluarea finală a indicatorilor pentru dimensiunea "Muncă și integrare economică"

Indicatori	Evaluare finală
1. Accesul la piața muncii este liber pentru imigranți.	PARȚIAL [1] Accesul legal al imigranților la piața muncii este greoi și diferă de la un segment la altul, iar condițiile accesării sunt rareori respectate în practică. Față de ediția 2013 a BII, nu am înregistrat modificări semnificative în acest sens, accesul imigranților fiind în continuare limitat de implementarea deficitară a prevederilor legale în vigoare.
2. Practici ale angajatorului în angajarea imigranților	PARȚIAL [1] Imigranții sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională cu anumite limitări. (indicator nou inclus în BII 2014)
3. Accesarea unui credit bancar se face în condiții rezonabile.	PARȚIAL [1] Imigranții pot accesa un credit bancar, dar condițiile nu sunt clar definite de legislație și nu există practici în rândul băncilor. (indicator nou inclus în BII 2014)
4. Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile, cu anumite limitări.	PARȚIAL [1] Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile, cu anumite limitări. (indicator nou inclus în BII 2014)

În ceea ce privește accesul imigranților la piața muncii, menționăm că situația rămâne una deficitară din punct de vedere al respectării drepturilor imigranților asigurate de legislația românească în domeniu. Această situație este determinată în primul rând de slaba cunoaștere a prevederilor legale și a sarcinilor pe care instituțiile publice le au în domeniul integrării imigranților.

O altă concluzie este că, din păcate, continuă responsabilizarea excesivă a IGI și a structurilor locale ale acestuia în chestiunile legate de accesarea pieței muncii, în pofida obligațiilor legale pe care le au instituțiile subordonate MMFPSPV.

Ca și anul trecut, semnalăm problema lipsei de colaborare interinstituțională între autoritățile responsabile de integrarea resortisanților din țări terțe, precum și incapacitatea sau lipsa de interes cu privire la colectarea mai eficientă a datelor despre domeniile preferate de străinii care vin să muncească în România.

Recomandări

- Colaborarea interinstituțională este esențială între autoritățile responsabile cu accesarea pieței muncii de către imigranți. ANOFM filialele locale ale acesteia și Inspekția Muncii trebuie să fie implicate mai mult în procesul de integrare a imigranților, nu doar în depistarea angajărilor ilegale.

- Un prim pas pentru a veni în întâmpinarea nevoilor imigranților care muncesc în România ar fi să se colecteze date standardizate referitoare la aceștia, care să se centralizeze la nivel interinstituțional pentru a permite implementarea măsurilor de integrare.

II.2.10. Implicarea societății civile (Luciana Lăzărescu)

Considerații generale

În acest capitol am urmărit implicarea societății civile în sprijinirea imigranților, luând în calcul nu numai organizațiile neguvernamentale ci și alte structuri ale societății civile, cum sunt organizațiile de migranți, organizațiile religioase și grupurile informale. Am încercat, de asemenea, să identificăm bune practici în domeniul integrării din partea societății civile, precum și finanțările disponibile. Am evaluat apoi cei trei indicatori, în funcție de informațiile colectate și am comparat situația cu cea reieșită din ediția 2013 a BII, pentru a măsura progresul, acolo unde există.

Definirea și analiza indicatorilor

Tabelul 42. Indicatorii dimensiunii „Implicarea societății civile”

Indicatori	Evaluare (Ipoteze)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
1. Existența rețelelor private de sprijin (inclusiv organizații de migranți și grupuri informale)	Există suficiente structuri ale societății civile în principalele localități cu număr mare de imigranți, care îi sprijină pe aceștia în toate domeniile integrării: muncă, educație, servicii sociale etc.	Distribuția teritorială a structurilor societății civile și domeniile de activitate acoperă parțial numărul de imigranți și nevoile acestora.	Există prea puțin sprijin din partea societății civile pe domeniile specifice integrării.
2. Bune practici ale societății civile	Este identificat un număr semnificativ de bune practici ale societății civile în toate domeniile integrării, cu impact pozitiv asupra grupului țintă.	Practicile pozitive ale societății civile sunt izolate, se limitează la anumite domenii ale integrării și impactul acestora este limitat.	Nu au fost identificate bune practici ale societății civile.
3. Accesul organizațiilor societății civile la finanțări din diverse surse (publice, private și donații individuale) pentru programe destinate imigranților	Organizațiile neguvernamentale au acces neîngrădit la schemele de finanțare pentru imigranți.	Accesul la finanțare este restricționat de anumite criterii, altele decât calitatea propunerii de finanțare.	Accesul organizațiilor neguvernamentale la finanțare pentru programele destinate imigranților este extrem de dificil.

Surse de informații și metode: interviuri cu organizații neguvernamentale, IGI, organizații interguvernamentale, imigranți, sondaj de opinie cu populație generală.

1. Rețele private de sprijin

Înainte de a analiza rețelele de sprijin ale imigranților, ne vom referi în câteva cuvinte la climatul social general, care înlesnește sau îngreunează procesul integrării imigranților. În primul rând, românii au o atitudine în general pozitivă față de imigranți, deși sau poate tocmai pentru că, conform datelor furnizate de sondajul de opinie, imigranții continuă să fie aproape invizibili pentru populația generală - o tendință ușor accentuată în comparație cu anul trecut. În condițiile în care „responsabilitatea socială” sau angajamentul social al cetățenilor români este în general la nivelul vizibilității imigranților pentru populație, adică foarte scăzut (aproximativ 10% din populație este implicată în activități nonprofit și neremunerate), nu ar trebui să ne așteptăm la o implicare a populației în eforturile imigranților pentru integrare. Cu toate astea, există semnale pozitive, în sensul că sprijinul declarat al populației față de integrarea imigranților a crescut comparativ cu anul trecut, deși opinia generală că ajutoarele financiare ar trebui să fie ultimul resort din sfera programelor pentru integrarea imigranților se menține: totul până la bani!

Rețelele private de sprijin constau în organizațiile neguvernamentale clasice care asistă imigranți în virtutea misiunii pe care și-au asumat-o și oferă anumite tipuri de servicii ce facilitează integrarea imigranților, dar și în alte tipuri de structuri, cum ar fi organizațiile de migranți și grupurile informale.

Organizațiile de migranți, în accepțiunea din această cercetare, sunt grupuri constituite formal, care desfășoară activități pentru migranți și sunt constituite majoritar din membri migranți sau provenind din familii de migranți. Majoritatea acestora și-au început activitatea ca structuri informale de sprijin, ca reprezentanți ai comunităților pe lângă autorități sau, în termenii folosiți în prezent în proiectele destinate imigranților, ca mediatori culturali. Rolul lor principal este de a oferi informații, orientare și servicii de interpretare nou-veniților, dar și de a contribui la conservarea tradițiilor, a culturii și a practicilor religioase din comunitățile de origine.⁵³ În această etapă informală, participarea civică a imigranților în aceste activități și dorința de a-și ajuta semenii joacă un rol esențial în asigurarea vizibilității comunităților. În România, cu câteva excepții (de exemplu, turcii, basarabenii, sirienii etc.), nu există asociații de migranți care să ofere servicii destinate unui grup etnic sau național specific, ci mai degrabă asociații culturale sau religioase care se adresează unei categorii mai largi de beneficiari, ce împărtășesc aceeași religie, eventual vin din același spațiu geografic. „Sunt puține organizații de migranți și ar trebui să contribuim la crearea lor”, era de părere reprezentantul unei organizații neguvernamentale din București.

Din interviurile cu imigranții a reieșit faptul că, în funcție de scopul șederii acestora în România, contactele sunt diverse, pentru unii principalul sprijin fiind familia sau rudele stabilite mai demult în România, pentru alții - conaționali, instituțiile religioase sau cetățenii români (este în special cazul studenților sprijiniți de colegii români în diverse circumstanțe). De asemenea, mai multe organizații neguvernamentale și chiar IGI au amintit despre colaborarea cu organizațiile de migranți (de exemplu, Centrul Cultural Turc, Fundația Taiba, Casa Shalom etc.), cu grupuri informale sau persoane din comunitățile de migranți care au preluat ad hoc rolul de a primi, a sprijini migranții nou-veniți și a-i orienta, în special în relația cu instituțiile publice și cu angajatorii. În acest din urmă caz, rețelele din comunitate funcționează în mod special, o parte dintre imigranți preferând un angajator la rândul lui imigrant, deși acest lucru nu îi scutește de abuzuri. În plus, mai multe organizații lucrează

⁵³ Lukes, S., Jones, V., & San Juan, Y., "The potential of migrant and refugee community organisations to influence policy", <http://www.jrf.org.uk/sites/files/jrf/migrant-refugee-community-organisations.pdf>

cu mediatori culturali, care s-au dovedit extrem de utili în sprijinirea imigranților nou-veniți și a celor cu dificultăți de integrare.

Totuși, cu câteva excepții, activitatea organizațiilor de migranți este prea puțin vizibilă și cunoscută. De asemenea, nu este încurajată formarea acestor organizații și nu este suficient promovat parteneriatul între ele și organizațiile neguvernamentale românești, clasice. Din datele obținute de la organizațiile neguvernamentale, am fost informați de un singur caz recent în care un ONG a sprijinit formarea unei asociații a studenților străini mediciști în Constanța. Dacă sintetizăm literatura de specialitate recentă, formarea organizațiilor de migranți este influențată de structura de oportunități dintr-o țară, în principiu de permisivitatea politicilor de imigrare, de structurile instituționale și de accesul la surse de finanțare⁵⁴.

2. Bune practici ale societății civile

Organizațiile neguvernamentale intervievate au fost reținute în a oferi exemple de bune practici, mai ales că bunele practici nu au fost definite în prealabil. În schimb, IGI a trecut în revistă mai multe proiecte pe care le consideră bune practici datorită caracterului inovator, a posibilităților de replicare și a faptului că s-au desfășurat în orașe până atunci rămase descoperite din punctul de vedere al asistenței imigranților pentru integrare. O parte dintre aceste proiecte au fost menționate deja în ediția din 2013 a BII. Un exemplu a fost dezvoltarea rețelei de centre de informare și consiliere pentru imigranți de către Organizația Internațională pentru Migrație în 15 orașe din țară (2010 – 2015) prin care *“a fost promovat accesul resortisanților țărilor terțe la sistemul educațional, medical, înscrierea acestora la cursuri vocaționale, asigurarea de asistență materială, juridică și a altor măsuri de integrare pentru resortisanții țărilor terțe cu nevoi speciale”*⁵⁵, apoi proiectul Institutului Intercultural Timișoara (2010 – 2015) prin care s-a elaborat un manual de limbă română pentru începători și avansați, s-au format profesori, au fost organizate cursuri pentru jurnaliști și a fost formată o rețea a mediatorilor interculturali. Ca exemplu de bună practică din partea unei comunități de imigranți, aceeași instituție amintea despre implicarea comunității sirienilor din România, prin resurse proprii, în asistența conaționalilor veniți în ultima perioadă, în urma conflictului, și colaborarea cu IGI pentru furnizarea de informații asupra drepturilor și obligațiilor diferitelor categorii de străini în România.

Considerăm că o promovare a bunelor practici din partea societății civile și nu numai este extrem de utilă și necesară în condițiile în care nu există încă standarde clare de calitate pentru serviciile oferite imigranților și nici obligația acreditării acestor servicii, fie că sunt sociale sau urmăresc angajarea în muncă.

3. Accesul la finanțări

Conform IGI, finanțările din cele două fonduri europene existente pentru străini (Fondul european pentru refugiați - FER și Fondul european pentru integrarea resortisanților țărilor terțe - FEI) au urmărit activități care să *“completeze asistența acordată de stat prin programul guvernamental de integrare”*⁵⁶. Au fost finanțate cursuri de limba română și activități culturale, care să contribuie la

⁵⁴ Dirk Halm & Zeinep Sezgin (editori), *“Migration and Organised Civil Society – Rethinking National Policy”*, Routledge, 2013.

⁵⁵ IGI

⁵⁶ IGI

integrarea imigranților pe piața muncii, la accesul la educație, la servicii de sănătate și asigurări sociale. Începând cu ciclul financiar următor, bugetele celor două finanțări europene se vor comasa în Fondul Migrație și Azil.

Organizațiile care derulează în prezent proiecte finanțate din fonduri europene (FEI și FER) sunt: Organizația Internațională pentru Migrație (OIM); ARCA - Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA); Asociația pentru dezvoltarea organizației (ADO Sah Rom); Asociația Română pentru Promovarea Sănătății (ARPS); Institutul Intercultural Timișoara (IIT); Asociația pentru Apărarea Drepturilor și Integrare Socială (ADIS); Fundația ICAR; Serviciul Iezuit Român pentru Refugiați; Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRR); Asociația Ecumenică a Bisericilor din România (AIDRom) și partenerii acestora. De remarcat că majoritatea acestor organizații au sediul și își desfășoară activitatea în București. O parte lucrează în cele șase centre de cazare ale IGI din teritoriu și/sau desfășoară activități în alte orașe ale țării prin partenerii locali. Niciuna dintre ele nu intră în categoria organizațiilor de migranți.

Opinia organizațiilor neguvernamentale intervievate este că accesul la fondurile europene pentru imigranți este mai ușor decât în cazul altor fonduri europene, dar că există criterii legate de experiență, de capacitatea de implementare, de rulaj financiar etc. care restrâng accesul organizațiilor mici și mai ales al celor nou-înființate. În plus, persistă confuzii legate, de exemplu, de eligibilitatea cursurilor vocaționale pentru fondul pentru migrație și azil, respectiv pentru POSDRU – Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane⁵⁷. De asemenea, proiectele cu finanțare prin fondurile europene sunt excesiv de birocratice, o mare parte a timpului care ar fi trebuit alocat activităților fiind consumat de aranjarea hârtiilor și a dosarelor justificative. De asemenea, datorită întârzierii în semnarea contractelor subsecvente se produc întreruperi în asistență, care, în ultimă instanță, afectează imigranții cei mai vulnerabili. Au fost semnalate și insuficienta promovare a apelurilor de proiecte din fonduri europene pentru imigranți, precum și nevoia de mai multă transparență în procesul de selecție.

Este îngrijorător faptul că sunt puține organizații care au și alte surse de finanțare în afara fondurilor europene administrate de IGI, deci care ar putea să-și asigure independența financiară în lipsa acestor fonduri. O foarte mică parte din fondurile organizațiilor neguvernamentale provine din donații și alte surse private. Nu este clar dacă această situație este consecința lipsei de preocupare constantă de a accesa și a diversifica sursele de finanțare, datorită specializării excesive sau lipsei de experiență în scrierea de proiecte.

⁵⁷ Reprezentant al unei organizații neguvernamentale din București.

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tablelul 43. Măsurarea progresului pentru dimensiunea "Implicarea societății civile"

Evaluare BII 2014	
Indicatori	Evaluare finală
1. Existența rețelor private de sprijin (inclusiv organizații de migranți și grupuri informale)	Evaluare: PARȚIAL Există structuri ale societății civile în zonele urbane cu număr mare de imigranți, care au fost dezvoltate după 2010; acestea sunt organizații neguvernamentale clasice, care îi sprijină pe imigranți în domeniile integrării: muncă, educație, servicii sociale etc. Ele nu ajung însă la toate categoriile de imigranți. Remarcăm, pe de altă parte, numărul mic de organizații de migranți (câteva organizații studentești, culturale și religioase) și/sau insuficienta promovare a acestora ca puncte de contact între imigranți și societatea românească. De asemenea, colaborarea între aceste organizații ale societății civile nu este o obișnuință în orașele din țară, ele neformând o rețea de asistență a imigranților. Nu sunt schimbări semnificative față de BII 2013, unde același indicator era inclus în dimensiunea "Sprijin social".
2. Bune practici ale societății civile	Evaluare: PARȚIAL Lipsește o înțelegere comună asupra termenului "bune practici". Practicile pozitive ale societății civile se limitează la anumite servicii menite să faciliteze integrarea (de exemplu, limba română, informare și consiliere, activități de conștientizare a autorităților etc.), aceste servicii fiind evaluate în cadrul proiectelor. Există o promovare insuficientă a exemplelor pozitive, iar validarea și transferul acestora către alte arii geografice nu sunt încurajate. Nu sunt schimbări semnificative față de BII 2013, unde indicatorul a fost evaluat la dimensiunea "Planificare strategică".
3. Accesul organizațiilor societății civile la finanțări din diverse surse (publice, private și donații individuale) pentru programe destinate imigranților	Evaluare: PARȚIAL Accesul la finanțările destinate programelor pentru imigranți din fondurile europene (FER și FEI) este rezonabil, deși există condiții restrictive legate de experiența organizației în derularea de proiecte, de bugetul rulat și de capacitatea de implementare. Nu la fel stau lucrurile în cazul altor surse. Fondurile private sunt extrem de puține și greu de accesat și, din păcate, acestea sunt sursele la care pot aplica organizațiile mici. Ocazional există apeluri din mediul corporatist (de exemplu, Raiffeissen, Fundația Vodafone), dar acestea sunt destinate serviciilor directe, iar imigranții nu sunt în general printre priorități. Indicatorul nu a fost evaluat în ediția din 2013 a BII.

Concluzii

Deși majoritatea structurilor societății civile sunt grupate în zonele urbane, în general imigranții primesc sprijin atunci când au nevoie, fie din partea unor persoane sau grupuri informale, fie din partea organizațiilor comunitare (religioase sau culturale) sau a organizațiilor neguvernamentale cu experiență în domeniul integrării. În ediția din acest an a BII, organizațiile neguvernamentale au menționat în mai mare măsură colaborarea cu alte organizații și în special cu cele comunitare ale migranților și, de asemenea, cel puțin pentru București, percepția generală este că există o rețea de asistență și de sprijin a imigranților. Acesta poate fi un semn al creșterii încrederii în organizațiile

comunitare și al conștientizării nevoii societății civile de a lucra împreună. Rămâne de văzut cum va evolua relația dintre organizațiile neguvernamentale naționale și cele comunitare de migranți, mai ales în condițiile în care până acum nu s-au încheiat parteneriate formale între ele, care ar fi putut duce la accesarea de fonduri europene de către cele din urmă.

Recomandări

- Promovarea și implicarea organizațiilor de migranți și a celor comunitare ca parteneri egali în activitățile de informare adresate grupurilor de migranți și în evaluarea nevoilor acestora.
- Definirea și promovarea bunelor practici în activitatea organizațiilor neguvernamentale, a organizațiilor de migranți și a celor comunitare.
- Crearea unui catalog online al organizațiilor furnizoare de servicii pentru imigranți, pe domenii de activitate.
- Dezvoltarea capacității organizațiilor comunitare și a organizațiilor de migranți de a obține finanțări publice, prin parteneriate cu ceilalți actori ai societății civile.

II.2.11. Drepturi culturale (Ovidiu Voicu)

Privire de ansamblu

România se dovedește în continuare o societate tolerantă față de diferențele culturale aduse de imigranți. Doar o minoritate restrânsă exprimă sentimente de respingere a culturii străine.

Dreptul la cultură al tuturor persoanelor, inclusiv al imigranților, este recunoscut și nu există restricții legale pentru exprimarea lui. Nu există însă nici sprijin activ prin programe publice, ceea ce face ca în practică o parte a imigranților să nu aibă oportunități reale de a participa la programe dedicate păstrării limbii și culturii materne.

Definirea indicatorilor

Sub denumirea de *drepturi culturale*, Barometrul Integrării Imigranților încearcă să surprindă mai mult decât afirmarea acestor drepturi prin acte normative. Ne interesează de asemenea posibilitățile reale de a uza de aceste drepturi, precum și atitudinea cetățenilor cu privire la influența culturală a imigranților în societatea gazdă. Cu aceste obiective am construit doi indicatori. Primul se referă la percepții ale populației majoritare. Cel de-al doilea indicator are în vedere drepturile propriu-zise, iar prin scală combină afirmarea drepturilor cu existența unui cadru favorabil exercitării lor. Indicatorii sunt explicați în tabelul următor.

Tabelul 44. Evaluarea indicatorilor pentru dimensiunea "Drepturi culturale"

Construirea indicatorilor			
Indicatori	Evaluare		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
1. Percepții pozitive ale populației în ceea ce privește influența culturală a imigrației	Majoritatea populației consideră că imigrația are o influență pozitivă asupra culturii dominante și valorizează diversitatea.	Majoritatea populației acceptă coexistența culturii dominante cu cele ale imigrației, dar păstrează unele rezerve.	Majoritatea populației consideră că imigrația influențează negativ cultura dominantă și este necesară o politică de asimilare.
2. Posibilitatea păstrării limbii și culturii imigranților	Există un sprijin activ din partea autorităților și a cetățenilor pentru păstrarea culturii imigranților, iar imigranții au posibilități reale de a face acest lucru.	Imigranții au dreptul legal la păstrarea propriei culturi și majoritatea populației acceptă acest lucru, dar posibilitățile de a face acest lucru sunt limitate.	Legislația impune imigranților să adopte cultura dominantă și/sau există o presiune publică semnificativă în acest sens.

Pentru măsurare am folosit următoarele surse de informații:

- sondaj de opinie;
- interviuri cu imigranți;

- analiză secundară pe rapoartele și studiile publicate de alte organizații;
- analiza documentelor privind programele de finanțare ale Ministerului Culturii.

Analiza situației

1. Percepțiile populației

Pentru a măsura percepțiile cetățenilor cu privire la influența culturală a imigranților, am folosit sondajul de opinie. În chestionarul cercetării BII am introdus două întrebări care privesc acest subiect. Respondenții au fost rugați să spună în ce măsură sunt de acord cu două afirmații: *"Imigranții degradează viața culturală a unei țări"* și *"Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții"*. Răspunsurile au fost înregistrate pe o scală cu patru trepte (foarte mare măsură, mare măsură, mică măsură, foarte mică măsură). Pentru scopurile acestei analize, am grupat răspunsurile în trei categorii: *acord* (foarte mare măsură și mare măsură); *dezacord* (mică măsură și foarte mică măsură); și *fără o opinie* (nu au răspuns sau nu au o opinie).

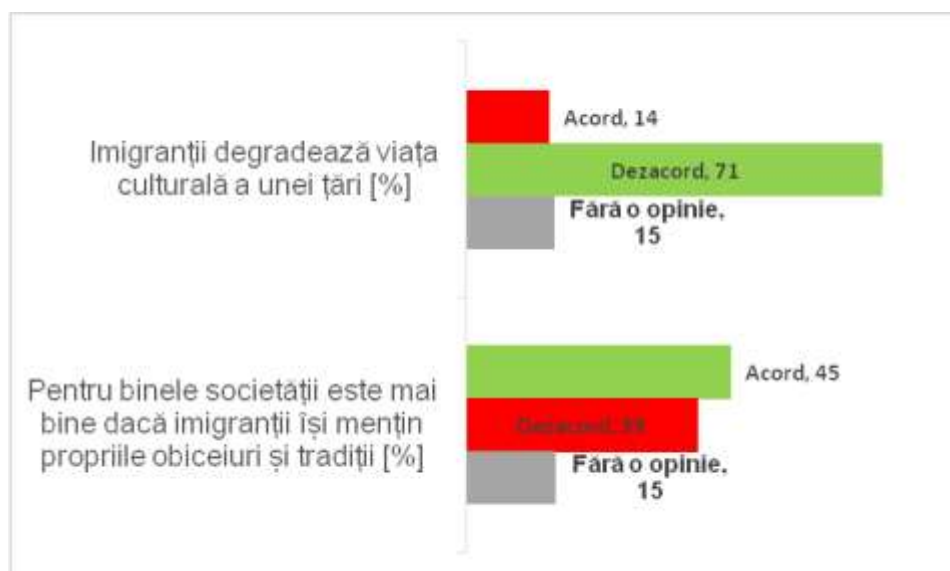

Figura 10. În ce măsură sunteți de acord cu afirmațiile: *"Imigranții degradează viața culturală a unei țări"* și *"Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții."*?

Așa cum se poate remarca și în figura de mai sus, doar 14% dintre români indică o respingere puternică a culturii imigranților. În același timp, o proporție însemnată a românilor (45%) manifestă deschidere pentru acceptarea diferențelor culturale. Aceste observații indică un grad ridicat de toleranță la nivelul societății față de acceptarea diferențelor culturale.

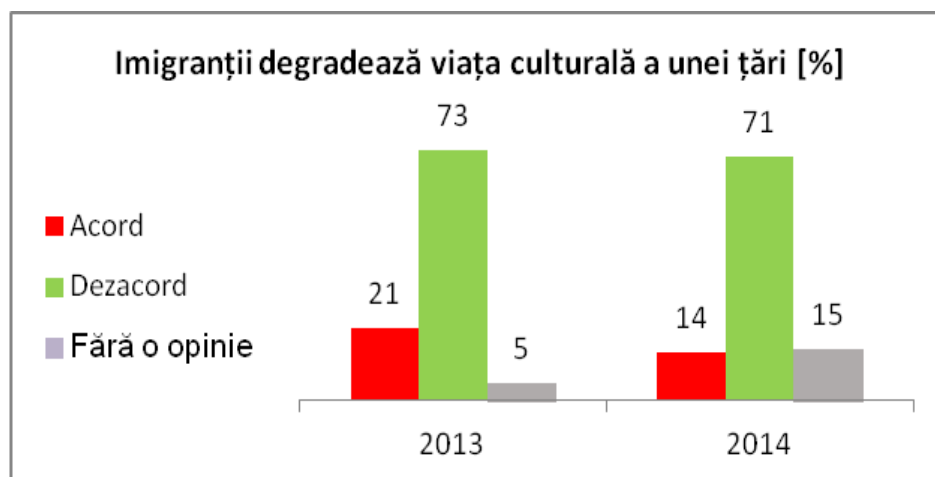

Figura 11. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația: "Imigranții degradează viața culturală a unei țări."?

Comparativ cu anul precedent, observăm că situația rămâne constantă, dacă nu este vorba chiar de o îmbunătățire, în sensul creșterii toleranței. Mai ales în ceea ce privește primul indicator, respingerea dură, procentul celor ce se arată intoleranți a scăzut de la 21% la 14%. Totuși, trebuie subliniat că diferența se reflectă într-un număr mai mare de nonrăspunsuri (persoane care nu au o opinie). Considerăm mai puțin plauzibilă ipoteza că în perioada de aproximativ 11 luni dintre cele două sondaje un număr însemnat de cetățeni au ajuns la o opinie cu privire la imigranți; probabil este vorba de diferențe metodologice determinate de comportamentul diferit al rețelelor de operatori ce au cules datele. O observație similară se poate face și în legătură cu al doilea indicator. Și aici constatăm o creștere a toleranței, dar de asemenea asociată cu un număr crescut de nonrăspunsuri. Dar, pe ansamblu, cu siguranță nu este vorba de o societate intolerantă.

Concluziile sondajului sunt confirmate de componenta calitativă a cercetării. Am constatat atât în interviurile cu imigranți realizate în cadrul BII, cât și în rapoarte de cercetare ale altor organizații că străinii din România percep mediul ca deschis la diferențe culturale. Principalul atribut asociat românilor de către imigranți, atunci când vorbim de interacțiuni culturale, este *curiozitate*, nu respingere. Românii sunt interesați să afle mai multe despre cultura celorlalți și interacțiunile sunt în general pozitive.

2. Drepturi culturale

În legislația românească se face mențiune fie la drepturile persoanei, fie la drepturile diferitelor categorii de străini care au o formă de ședere legală, fie la drepturile cetățeanului. Legea fundamentală a statului român include în prevederile sale drepturile fundamentale ale persoanei, indiferent de calitatea de cetățean sau de forma de ședere. Aceasta este situația și în ceea ce privește accesul la cultură și dreptul de a-și păstra propria cultură. Cu alte cuvinte, drepturile culturale sunt pe deplin afirmate.

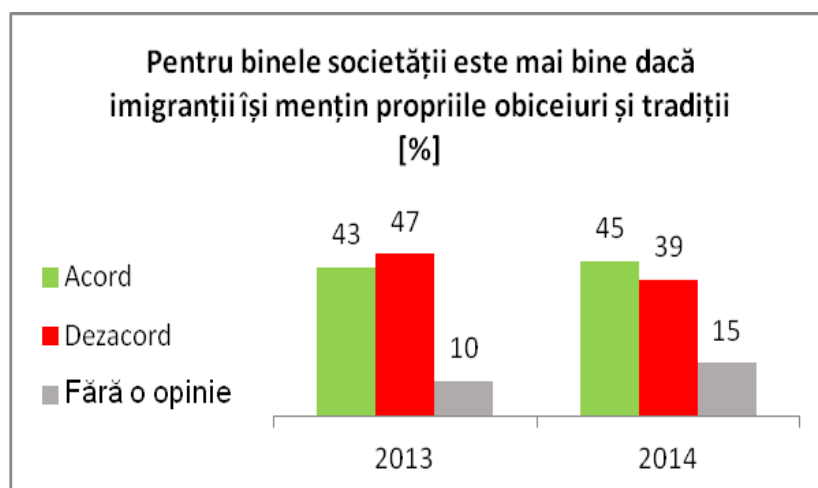

Figura 12. În ce măsură sunteți de acord cu afirmația: "Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții.,,"?

Pe de altă parte, legislația care se referă în mod expres la migranți vorbește în principal despre categoriile de străini care beneficiază de o formă de ședere legală, aceștia având acces diferit la drepturi și servicii publice, în funcție de statutul pe care îl au. Astfel, străinii cu formă legală de ședere au în general acces la drepturi în aceleași condiții ca cetățenii români, în afara drepturilor politice sau a altor drepturi specifice calității de cetățean. Situația imigranților ilegali este diferită, fiind determinată în principal de statutul lor legal.

Un exemplu concludent pentru limitările pe care le aduce lipsa cetățeniei este accesul la finanțare pentru minoritățile naționale. Doar minoritățile naționale recunoscute primesc sprijin din bugetele publice, chiar dacă, în unele cazuri, numărul persoanelor din minoritatea respectivă rămase în România poate să fie mai mic decât numărul imigranților de o anumită minoritate.

Astfel, organizațiile imigranților trebuie să găsească surse private de finanțare pentru activitățile lor culturale. În unele cazuri, activitățile care vizează păstrarea culturii sunt sprijinite de ambasade sau institute culturale ale țării de origine. În majoritatea situațiilor, contribuțiile membrilor rămân principala sursă de finanțare. Există și exemple pozitive de campanii de strângere de fonduri. Chiar și în această situație, înregistrăm o viață culturală destul de activă, cu numeroase întâlniri, festivaluri, evenimente etc.

O problemă importantă este cuprinderea acestor activități. Există grupuri de imigranți care nu au acces la activitățile corespunzătoare propriei culturi, mai ales din cauză că se desfășoară în alte localități decât în cele de domiciliu. De asemenea, sunt imigranți care provin din țări ce nu își permit susținerea diasporei sau sunt prea puțini din grupul cultural respectiv pentru a reuși să se organizeze și să-și genereze propriile acțiuni care să conducă la oportunități reale de conservare a limbii și culturii materne.

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tabelul 45. Măsurarea progresului pentru dimensiunea "Drepturi culturale"

Evaluare BII 2014	
Indicatori	Evaluare finală
1. Percepții pozitive ale populației în ceea ce privește influența culturală a imigrației	Evaluare: DA Mediul social este deschis și tolerant la diferențele culturale. Românii acceptă contribuțiile pozitive ale imigrației și doar o minoritate exprimă sentimente de respingere. Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.
2. Posibilitatea păstrării limbii și culturii imigranților	Evaluare: PARȚIAL Drepturile culturale ale imigranților sunt afirmate și respectate. Nu există programe de sprijin activ al organizațiilor de imigranți, spre deosebire, de exemplu, de organizațiilor minorităților naționale recunoscute. Acest lucru face ca o parte dintre imigranți să nu aibă acces la programe care să transpună în practică drepturile afirmate. Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.

II.2.12. Participare civică și politică (Daniela Tarnovschi)

Definirea indicatorilor

În versiunea din acest an a Barometrul Integrării Imigranților am construit o nouă dimensiune pe care am denumit-o ”participare civică și politică a imigranților la societatea gazdă”. Am măsurat această dimensiune, parte importantă a procesului de integrare în societate, luând în considerare doi indicatori: drepturile și libertățile pentru participarea civică a imigranților - care își propune să surprindă dacă imigranții participă direct și activ în societate - și drepturile și libertățile pentru participarea politică. Indicatorii au fost apoi măsurați folosind o scală cu trei trepte, după cum se poate vedea în tabelul de mai jos.

Pentru cercetarea de față, dar mai ales pentru a putea măsura participarea civică și politică, am folosit următoarele definiții:

- *participarea civică*: presupune drepturile de a participa activ în societatea civilă (dreptul de asociere, dreptul de voluntariat, dreptul de a participa în grupurile consultative);
- *participarea politică*: presupune drepturi de întrunire, dreptul de petiționare, dreptul de a vota și a fi votat, dreptul de a lua parte direct la decizie, dreptul de a fi membru al unui partid politic și de a înființa un partid politic, dreptul de a participa direct la luarea deciziilor).

Tabelul 46. Evaluarea indicatorilor pentru dimensiunea ”Participare civică și politică”

Dim.	Indicatori	DA (2)	PARȚIAL (1)	NU (0)	Surse și metode
Participare civică și politică	1. Drepturi și libertăți pentru participare civică - imigranții participă direct și activ în societate (rețelele și organizațiile imigranților, mediul asociativ – ONG-uri, sindicate etc.).	Imigranții beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și se implică activ în societate: în activitățile unor organizații ale societății civile, fac voluntariat, sunt membrii de sindicat, au rețele și/sau organizații ale lor (oferă sprijin pentru imigranți, alte activități).	Imigranții beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și se pot implica în societate (în organizații ale societății civile, pot face voluntariat, pot fi membri de sindicat, pot avea rețele și organizații), dar nu fac acest lucru.	Imigranții nu beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și nu se pot implica activ în societate.	Analiza documentelor - legislație Interviuri cu imigranți Interviuri cu ONG-uri de imigranți
	2. Drepturi și libertăți pentru participare politică	Imigranții beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, politice și de exprimare) și exercită aceste drepturi.	Imigranții beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, politice și de exprimare), dar nu exercită aceste drepturi.	Imigranții nu beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, de exprimare și politice).	Analiză de documente - legislație Interviuri cu imigranți

Analiza situației

Legea fundamentală a statului român include în prevederile sale drepturile fundamentale ale persoanei, indiferent de calitatea de cetățean sau de forma de ședere. Pe de altă parte, legislația care se referă în mod expres la migranți, vorbește în principal despre categoriile de străini care beneficiază de o formă de ședere legală, aceștia având acces diferit la drepturi și servicii publice, în funcție de statutul pe care îl au. Astfel, beneficiarii unei forme de protecție au acces la drepturi în aceleași condiții ca cetățenii români, în afara drepturilor politice sau a altor drepturi specifice calității de cetățean. De asemenea, minorii beneficiază de toate drepturile acordate minorilor cetățeni români, odată ce vârsta a fost stabilită.

Constituția României prevede respectarea drepturilor fundamentale ale persoanei, indiferent dacă respectiva persoană este cetățean sau nu. Există și legislație care se referă expres la migranți, în special la categoriile de străini care beneficiază de o formă de ședere legală, drepturile și serviciile de care aceștia pot beneficia fiind în funcție de statutul pe care îl au. În analiza legislativă din cadrul Barometrului Integrării Imigranților 2013 se precizează foarte clar că *"beneficiarii unei forme de protecție au acces la drepturi în aceleași condiții cu cetățenii români, în afara drepturilor politice sau a altor drepturi specifice calității de cetățean"*. În plus, *"minorii beneficiază de toate drepturile acordate minorilor cetățeni români, odată ce vârsta a fost stabilită"* (2013: 95).

Așa cum se precizează în Barometrului Integrării Imigranților (2013: 96), *"dispozițiile Constituției fac referire și la străini și apatrizi în ceea ce privește protecția persoanei și a averilor, extrădarea doar în condiții de reciprocitate sau în baza convențiilor internaționale, dreptul de a folosi interpreți în justiție și dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor în condiții de reciprocitate"*.

De asemenea, indiferent de calitatea de cetățean, sunt garantate persoanei: accesul la justiție, dreptul la libera exprimare, la ocrotirea sănătății, la viață și integritate fizică, la informații, la învățătură, la apărare și viață intimă, accesul la cultură, dreptul la grevă.

Conform Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public *"orice persoană are dreptul să solicite și să obțină de la autoritățile și instituțiile publice, în condițiile prezentei legi, informațiile de interes public"*. De asemenea, Legea dialogului social 62/2011 permite imigranților să facă parte din sindicate, să înființeze sindicate sau organizații patronale și să beneficieze de prevederile acestei legi (reprezentare în conflictele colective de muncă, participare la greve, reprezentare în diferite poziții din partea organizațiilor sindicale sau patronale, soluționarea conflictelor de muncă prin apel la tribunal). Totodată, Legea 29/1990 a contenciosului administrativ vizează toate persoanelor fizice sau juridice care se pot adresa instanței judecătorești în cazul în care se consideră vătămate în drepturile lor, recunoscute de lege, printr-un act administrativ sau prin refuzul nejustificat al unei autorități administrative de a-i rezolva cererea referitoare la un drept recunoscut de lege.

Noua lege a voluntariatului reglementează participarea persoanelor fizice neremunerată și bazată pe decizia liber consimțită a acestora la activități de voluntariat organizate în România de persoane juridice de drept public sau de drept privat fără scop lucrativ. Legea 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice are prevederi interpretabile, menționând că cetățenii au libertatea, garantată prin lege, de a-și exprima opiniile politice, sociale sau de altă natură, de a organiza mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri și de a participa la acestea. Dar

legea nu prevede sancțiuni în cazul în care migranții ar participa la întruniri publice, atât timp cât acestea nu aduc atingere ordinii publice sau siguranței naționale (conform prevederilor OUG 194/2002 privind regimul străinilor în România). Acest drept de a participa la manifestații publice este prevăzut la articolul 39 (Libertatea întrunirilor) și articolul 30 (Libertatea de exprimare) din Constituția României.

Legea 14/2003 a partidelor politice și OUG 194/2002 privind regimul străinilor în România precizează clar că partidele politice și asociațiile cu caracter politic aparțin cetățenilor, doar aceștia având dreptul de a înființa, a organiza și a participa în acest gen de activități.

Dreptul de a vota și de a fi ales, dreptul la petiționare sunt însă garantate doar cetățenilor, atât la nivel central, cât și la nivel local. Totuși, Ordonanța 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor precizează că acestea pot fi formulate și de către organizații legal constituite, deci și organizațiile legal constituite ale imigranților (înregistrate conform Ordonanței 26/2000 cu privire la asociații și fundații) pot înainta petiții. Mai departe, conform Legii 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, cetățenii și asociațiile legal constituite pot participa la consultări în procesul de elaborare a actelor normative cu propuneri, sugestii sau opinii. Este adevărat că, în cazul ambelor drepturi (petiționare și participare la consultare), imigranții nu pot participa decât prin intermediul organizațiilor pe care le-au înființat, organizații înregistrate conform legislației. Dar doar cetățenii pot participa activ la luarea deciziilor administrative și în procesul de elaborare a proiectelor de acte normative.

Din interviurile cu imigranți realizate în 2014, dar și în 2013, am aflat că există imigranți care au participat și participă în cadrul unor ONG-uri care funcționează în România, care sunt membri de sindicat și își exprimă părerile (petiții, propuneri pentru elaborarea de acte normative etc.) prin intermediul organizațiilor pe care le-au format. Forma de culegere a datelor (interviuri cu imigranți) nu ne permite să ne pronunțăm în ceea ce privește dimensiunea fenomenului – numărul imigranților care au participat sau participă la aceste activități. Oricum, contextul general al societății românești, în care participarea civică este redusă, nu reprezintă o încurajare pentru cei cu statut de "musafiri".

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tabelul 47. Evaluarea progresului pentru dimensiunea "Participare civică și politică"

Evaluare BII 2014	
Indicatori	Evaluare finală
1. Drepturi și libertăți pentru participare civică Imigranții participă direct și activ în societate (rețelele și organizațiile imigranților, mediul asociativ – ONG-uri, sindicate etc.)	Evaluare: DA Imigranții beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și se implică activ în societate: în activitățile unor organizații ale societății civile, fac voluntariat, sunt membri de sindicat, au rețele și/sau organizații ale lor (oferă sprijin pentru imigranți, alte activități). Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.
2. Drepturi și libertăți pentru participare politică	Evaluare: NU Imigranții nu beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, de exprimare și politice). Nu se înregistrează schimbări semnificative față de anul anterior.

Concluzii

Conform cadrului legislativ românesc, imigranții beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și au posibilitatea de a se implica activ în societate. Există organizații ale imigranților administrate de aceștia. Unele dintre aceste organizații sunt implicate activ în procesele de consultare publică organizate de instituțiile statului în vederea elaborării legislației și a politicilor publice, solicită informații de interes public și se implică activ în societatea românească prin desfășurarea unor activități de care nu beneficiază doar imigranții. În același timp, sunt imigranți care participă, în regim de voluntariat sau plătiți, în activitățile unor organizații ale societății civile, care fac voluntariat, sunt membri de sindicat, au rețele și/sau organizații ale lor (oferă sprijin pentru imigranți, alte activități).

Dreptul de participare politică în România este foarte limitat pentru un imigrant. Acesta se poate exprima liber și poate participa la manifestații publice (atât timp cât acestea nu aduc prejudicii siguranței naționale), dar nu are dreptul de a participa la viața politică - nu are dreptul de a înființa partide, de a participa la întruniri ale acestora, de a fi membru, de a vota și a fi votat, nu poate participa direct la procesul de luare a deciziilor și poate înainta petiții doar prin terți (organizații legal constituite). Procesul de integrare în societatea românească nu poate avea rezultatele scontate dacă imigranții nu sunt considerați membri activi și din punct de vedere politic: dreptul de petiționare directă și de participare directă la procesul de luare a deciziilor. Aceștia sunt doar câțiva pași mici înspre constituirea unei societăți incluzive care privește migrantul ca pe o resursă, dându-i posibilitatea de a se manifesta activ în societate.

Recomandări

- Stimularea participării civice a imigranților printr-o mai bună informare a acestora asupra drepturilor și libertăților de care beneficiază în România, inclusiv asupra prevederilor noii legi a voluntariatului.
- Revizuirea cadrului legislativ în ceea ce privește participarea politică a imigranților, urmând modelul altor țări europene.

II.2.13. Măsuri afirmative (Victoria Cojocariu)

Tabelul 48. Evaluarea dimensiunii "Măsuri afirmative"

Indicator	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Există și se aplică instrumentul Cartea Albastră a UE (Blue Card) pentru imigranții înalt calificați.	Instrumentul Cartea Albastră este implementat la nivel național și contribuie la integrarea armonioasă a imigranților în România.	Instrumentul Cartea Albastră este adoptat la nivelul legislației naționale, dar nu este implementat eficient pentru o integrare a armonioasă a imigranților în România.	Instrumentul Cartea Albastră nu a fost adoptat la nivel național.

Analiza situației

În cadrul BII 2013 ne-am concentrat atenția asupra identificării măsurilor afirmative dedicate unor categorii de imigranți și singurul exemplu identificat la acea dată în cercetare a fost cel al burselor de studiu oferite cetățenilor străini de etnie română. Majoritatea beneficiarilor acestei politici sunt elevii și studenții din Republica Moldova și, într-o proporție ceva mai mică, cei originari din Ucraina și Serbia. Deoarece în ceea ce privește legislația care reglementează această politică (HG 689/1994, Legea 229/2007 și OUG 10/2008 aprobată prin Legea 190/2008 și Legea 270/2011) nu au apărut modificări față de perioada în care a fost realizată cercetarea pentru BII 2013 și nu au fost semnalate schimbări ale procedurilor și metodologiile de acordare a acestor burse, am decis să ne concentrăm atenția asupra unei alte politici care ar putea fi definită ca măsură afirmativă – *Cartea Albastră a UE*. Argumentul din spatele acestei decizii este faptul că acest instrument de migrare a fost elaborat pentru a facilita accesul resortisanților țărilor terțe cu calificare înaltă în interiorul statelor membre UE. Astfel, pentru indicatorul analizat, am elaborat câte trei ipoteze de lucru, cărora le-au fost alocate scoruri de la 0 la 2, cifra 2 corespunzând situației celei mai favorabile pentru indicatorul dat.

Conform articolului 7 al Legii 157/2011, care transpune Directiva 2009/50/CE a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților din statele terțe pentru ocuparea unor locuri de muncă înalt calificate, Cartea Albastră a UE este *“permisul de ședere în scop de muncă (...), care conferă posesorului acestuia dreptul de ședere și de muncă pe teritoriul României în calitate de angajat pe un loc de muncă înalt calificat”*. Practic, ne referim la un permis de ședere care conferă drept de ședere și de muncă pe teritoriul unui stat membru UE cetățenilor statelor terțe care fac dovada unei calificări profesionale superioare (de exemplu, diplomă de studii superioare, o diplomă care să ateste finalizarea unor cursuri de calificare etc.). În România, acest permis de ședere este disponibil începând cu 1 august 2011, conform legii menționate mai sus, deci de peste doi ani. Cu toate acestea, în urma analizei legislative pe care am realizat-o, dublată de analiza documentelor informative puse la dispoziție pe pagina de internet a Inspectoratului General pentru Imigrări, nu am identificat nicio referire direct la procedura națională de eliberare a Cartei Albastre a UE de către

autoritățile române ca prim stat membru⁵⁸.

Din analiza legislativă realizată, constatăm că, în acest moment, un potențial solicitant al Cartei Albastre a UE în România ar trebui să fie deja în posesia autorizației de muncă pentru persoane cu calificare înaltă⁵⁹, adică să fie angajat pe o perioadă de cel puțin un an și să demonstreze în plus că va fi remunerat cu un salariu lunar care să atingă plafonul minim stabilit prin Legea 157/2011 ca fiind de patru ori salariul mediu brut pe economie. Conform legii mai sus citate se pot face derogări de la acest plafon în cazul ocupațiilor pentru care se înregistrează deficit de personal calificat. Aceste derogări trebuie comunicate anual Comisiei Europene. Până la această oră, echipa de cercetare nu a identificat nicio astfel de derogare transmisă Comisiei Europene de către autoritățile române.

Pentru următoarea ediția a BII, ne propunem să aprofundăm analiza asupra utilizării Cartei Albastre a UE ca instrument de facilitare a migrației pentru categorii specifice de imigranți în România.

Concluzii

Tabelul 49. Evaluarea indicatorului "Există și se aplică instrumentul Cartea Albastră a UE pentru imigranții înalt calificați."

Indicator	Evaluare finală
Există și se aplică instrumentul Cartea Albastră a UE (Blue Card) pentru imigranții înalt calificați.	Evaluare: PARȚIAL [1] Instrumentul Cartea Albastră este adoptat la nivelul legislației naționale, dar nu este implementat eficient pentru o integrare armonioasă a imigranților în România.

Autoritățile române nu au o abordare strategică în ceea ce privește măsurile afirmative destinate imigranților. Cartea Albastră a UE, instrumentul destinat să faciliteze integrarea unei categorii specifice de imigranți pe care l-am analizat în acest an, este adoptată la nivelul legislației naționale, dar nu am identificat proceduri și mecanisme clare de implementare, fapt confirmat de Inspectoratul General pentru Imigrări. Acest fapt ne permite să afirmăm că, de facto, nu există măsuri specifice dedicate imigranților pentru a le facilita o integrare armonioasă în România.

Recomandare

- Elaborarea și implementarea unei metodologii specifice de acordare a Cărții Albastre a UE la nivel național și promovarea acesteia la sediile reprezentanțelor diplomatice ale României.

⁵⁸ Conform articolului 7 al Legii 157/2011, "primul stat membru" este definit ca fiind statul membru care acordă primul Cartea Albastră a UE.

⁵⁹ Detalii referitoare la modul de obținerea a acestei autorizații se regăsesc în subcapitolul dedicat accesului la piața muncii și integrării economice din acest raport.

II.2.14. Obținerea cetățeniei și integrarea politică (Victoria Cojocariu)

În această ediție a BII, am decis să actualizăm analiza legislativă referitoare la procedura obținerii cetățeniei române de către imigranți și să vedem cum anume se traduce obținerea cetățeniei române la nivelul exercitării drepturilor politice în România. Astfel, am elaborat doi indicatori. Pentru fiecare indicator au fost definite câte trei ipoteze de lucru, cărora le-au fost alocate scoruri de la 0 la 2, cifra 2 corespunzând situației celei mai favorabile pentru indicatorul dat.

Pentru a evalua acești indicatori, am recurs la actualizarea analizei legislative referitoare la imigrație, am contactat, prin intermediul solicitărilor de informații publice, instituțiile cu atribuții în domeniu (Autoritatea Națională pentru Cetățenie, Ministerul Apărării Naționale și Inspectoratul General al Jandarmeriei Române) și am discutat cu imigranții care se pregătesc sau care au susținut deja examenul de cetățenie.

Tabelul 50. Evaluarea indicatorului "Obținerea cetățeniei urmează un traseu inteligibil și rezonabil."

Indicator 1	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Obținerea cetățeniei urmează un traseu inteligibil și rezonabil.	Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu inteligibil, ușor de parcurs și rezonabil ca timp.	Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu inteligibil, dar greu de parcurs și îndelungat ca timp.	Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu neinteligibil, greu de parcurs și nu este rezonabil ca timp.

Analiza situației

Privitor la prevederile legislative pentru obținerea cetățeniei române, situația rămâne rezonabilă. Legislația românească reglementează procesul de obținere a cetățeniei prin Legea cetățeniei nr. 21/1991 modificată și completată. Trebuie să precizăm că, la data redactării prezentului raport, în cele două camere ale Parlamentului României și în comisiile de specialitate urmează să fie dezbătute și supuse votului camerelor și/sau comisiilor patru propuneri de modificare a Legii 21/1991, inițiate după publicarea BII 2013 (vezi caseta de mai jos, cu propunerile de modificare a Legii 21/1991). Ne propunem să urmărim dacă modificările propuse vor influența accesul imigranților la cetățenia română și vom reveni în următoarele ediții ale BII cu analiza aferentă. Cu toate că, în contextul studiului de față, redobândirea cetățeniei române în baza articolului 11 nu este relevantă pentru analiza de față, deoarece se referă la foștii cetățeni români și la descendenții acestora până la gradul III care au pierdut cetățenia împotriva voinței lor, menționăm că două dintre propunerile de mai sus vizează acest articol.

Casetă cu **propunerile de modificare a Legii 21/1991**, cu modificările și completările ulterioare, republicată, inițiate în intervalul 30 iunie 2013 – 1 mai 2014:

- 667/2013 Propunere legislativă privind completarea articolului 8 din Legea cetățeniei române nr.21/1991, care propune eliminarea unor condiții pentru acordarea cetățeniei române etnicilor români din afara granițelor (disponibilă la http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?cam=2&idp=13892)
- 799/2013 Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii cetățeniei române nr.21/1991, care propune reducerea sumei investiției necesare pentru reducerea duratei șederii legale necesare obținerii cetățeniei (disponibilă la http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?cam=2&idp=14155)
- 142/2014 Propunere legislativă pentru modificarea articolului 11 din Legea cetățeniei române nr.21/19, care propune facilitarea procedurilor de transcriere a actelor de stare civilă pentru etnicii români care dobândesc cetățenia română (disponibilă la http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?cam=2&idp=14016)
- Propunerea legislativă pentru modificarea Legii 21/1991 a cetățeniei române adoptată tacit de Senat în 30.04.2014. La data redactării prezentului raport am identificat articolul din presă: http://adevarul.ro/moldova/politica/senatul-bucuresti-adoptat-tacit-modificari-acordarea-cetateniei-romane-1_5360c6590d133766a83a36a7/index.html

Primul aspect pozitiv al legislației românești pentru accesarea cetățeniei române de către străinii de pe teritoriul său este faptul că România acceptă dubla cetățenie. Condițiile ca imigranții să poată depune o cerere pentru obținerea cetățeniei române nu au fost modificate și rămân următoarele: demonstrarea șederii legale neîntrerupte mai mult de șase luni pe teritoriul României de-a lungul a opt ani pentru străini (termenul este redus la cinci ani pentru cei căsătoriți cu un cetățean român); dovada veniturilor pentru o existență decentă (termen care a rămas în continuare definit ambiguu); dovada loialității față de statul român și lipsa antecedentelor penale atât în România, cât și în țara gazdă; cunoașterea limbii și a civilizației române și a prevederilor constituționale.

Singurele cazuri în care termenele menționate mai sus pot fi reduse sunt pentru:

- personalitățile recunoscute pe plan internațional;
- cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene;
- persoanele care au dobândit statutul de refugiat potrivit prevederilor legale în vigoare;
- persoanele care au investit în România sume care depășesc 1 milion de euro.

Deși nu este prevăzut niciun termen pentru evaluarea aplicației solicitantului de cetățenie, în cadrul cercetării calitative am confirmat termenul de aproximativ doi ani ca fiind necesar avizării pozitive sau negative a dosarului. În cazul unui aviz pozitiv, solicitantul susține un interviu în fața

“În considerarea gradului de generalitate avut în vedere de legiuitor, (...), membrii Comisiei pentru Cetățenie apreciază cunoștințele solicitanților în ansamblu, prin raportarea diferențiată la posibilitățile intelectuale și gradul de educație ale fiecăruia dintre ei, nefiind stabilit un număr fix de întrebări la care solicitantul trebuie să răspundă corect pentru a fi declarat admis la interviu.”

Vicepreședinte ANC

Comisiei pentru Cetățenie a ANC, în cadrul căruia demonstrează cunoștințele de limbă română, elementele de cultură și civilizație românească cunoscute, dar și cunoașterea prevederilor Constituției și a imnului național. În cadrul interviurilor aprofundate pe care le-am realizat cu imigranți care au trecut prin acest interviu am semnalat probleme legate de modul de desfășurare a interviului și de imposibilitatea de a contesta decizia Comisiei pentru Cetățenie atât timp cât interviul este oral și nu există probe în susținerea deciziei comisiei. Acest fapt este confirmat de răspunsul oficial primit din partea Autorității Naționale pentru Cetățenie, care subliniază faptul că deciziile Comisiei pentru Cetățenie se iau în dependență de profilul fiecărui solicitant.

În cazul în care solicitantul susține interviul, președintele ANC emite ordinul de acordare a cetățeniei, care i se face cunoscut solicitantului prin scrisoare de recomandare cu dovadă de primire. În termen de trei luni de la notificare, solicitantul depune jurământul de credință la sediul ANC din București sau la sediile misiunilor diplomatice ale României din țara în care se află în acel moment și devine cetățean român cu drepturi depline.

Spre deosebire de situația semnalată în ediția precedentă a BII, în acest an salutăm publicarea unei tematici specifice și a unei bibliografii de examen pe pagina de internet a ANC. Totuși, lipsa unui suport de curs/ghid care să sintetizeze informația cuprinsă în cele 15 titluri (dintre care jumătate sunt documente legislative de dimensiuni foarte mari) prevăzute în bibliografia orientativă rămâne o problemă cu care se confruntă solicitanții.

Pentru ca analiza procesului de obținerea a cetățeniei române de către imigranții aflați pe teritoriul României să fie mai clară, ne-am propus să aflăm care este numărul imigranților stabiliți în România care au obținut cetățenie română până în acest moment și care este țara lor de origine (precizăm că nu ne referim la persoane care redobândesc cetățenia română și sunt de etnie română, precum cei din Republica Moldova, Ucraina sau Serbia și cei care nu susțin interviul pentru evaluarea cunoștințelor de limbă română și de istorie și civilizație românească).

Din păcate, conform răspunsului primit din partea ANC, instituția nu deține competențe statistice și posibilități informatice de centralizare a datelor referitoare la solicitanții de cetățenie română altfel decât pe baza articolelor de lege sub incidența căruia intră solicitarea de obținere a cetățeniei.

Astfel, conform datelor primite de la ANC, au primit aviz pozitiv 1915 de cereri de dobândire a cetățeniei depuse în baza articolului 8 din Legea 21/1991. Aici facem precizarea că ANC compilează liste privind străinii care obțin cetățenia română doar din anul 2002.

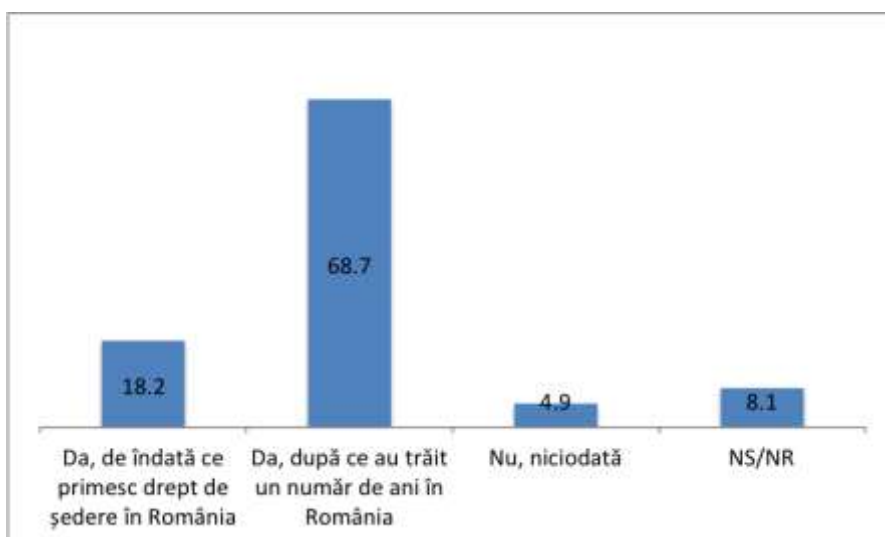

Figura 13. Dumneavoastră credeți că imigranții ar trebui să primească, în anumite condiții, cetățenia română? (%)

O altă mențiune care trebuie făcută referitor la aceste date este că dosarele depuse și avizate conțin și copiiii solicitanților, pentru care nu se întocmesc liste separate. Prin urmare, am putea presupune că numărul persoanelor care au obținut cetățenia română în baza articolului 8 din Legea 21/1991 în ultimii zece ani este în jur de 2000-2300. Nu putem spune dacă acest număr este mare sau mic, deoarece nu avem date oficiale cu privire la persoanele care au rezidență permanentă în România.

Concluzia indicatorului 1: *procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu inteligibil, dar greu de parcurs și îndelungat ca timp.*

Un alt element analizat în ceea ce privește naturalizarea imigranților în România a fost cel al susținerii acestei politici de către societatea românească. În acest sens, am analizat datele culese în cadrul sondajului național. După cum se poate vedea din figurile de mai jos, cea mai mare parte a populației sprijină obținerea cetățeniei române de către imigranți, în special dacă au locuit între trei și cinci ani pe teritoriul României.

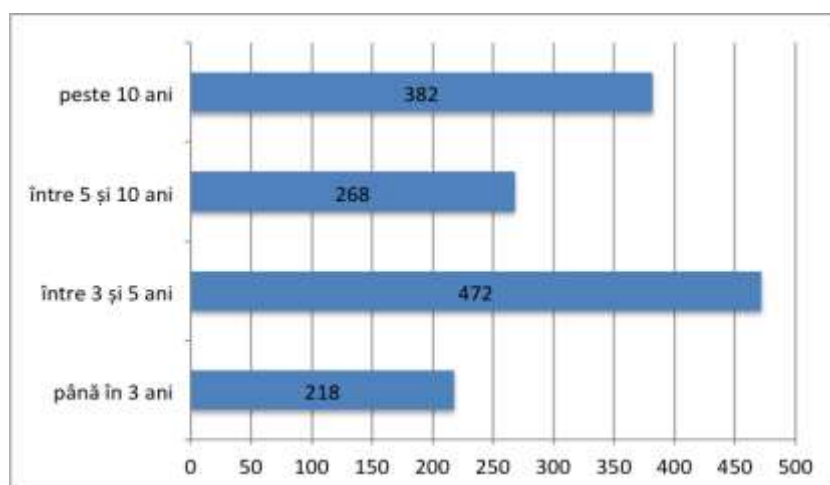

Figura 14. Număr minim de ani locuiți de către imigranți pentru a obține cetățenia română (număr de cazuri dintre cei care au răspuns „Da” la întrebarea anterioară)

În ceea ce privește părerile referitoare la obținerea cetățeniei, observăm că nu s-au produs schimbări majore față de opțiunile românilor din 2013 și cele mai importante condiții pe care românii consideră că trebuie să le îndeplinească un imigrant ca să obțină cetățenia română se referă la respectarea legilor țării, la cunoaștere limbii române și la deținerea unui loc de muncă (figura 15).

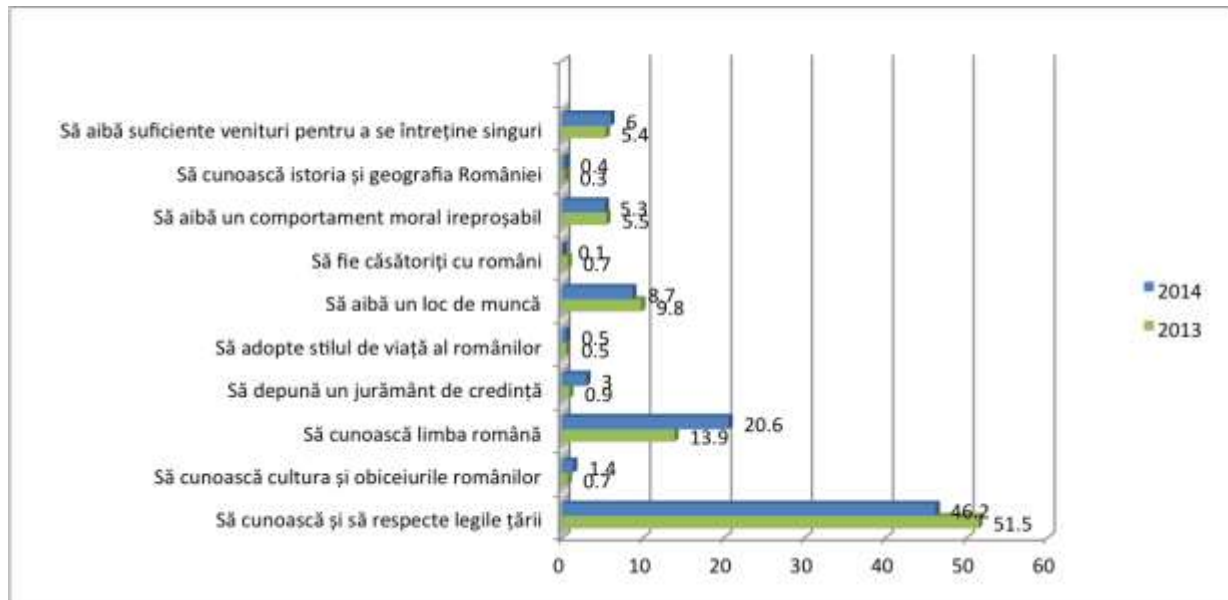

Figura 15. Cea mai importantă condiție pe care ar trebui să o îndeplinească imigranții pentru a primi cetățenia română (%)

Privitor la susținerea principiului *jus soli*, acesta este, în continuare, susținut de mai mult de jumătate dintre respondenți (figura 16). Prin urmare, o eventuală aliniere la cele opt țări ale UE⁶⁰ care aplică principiul *jus soli* ar fi conformă cu opinia publicului larg.

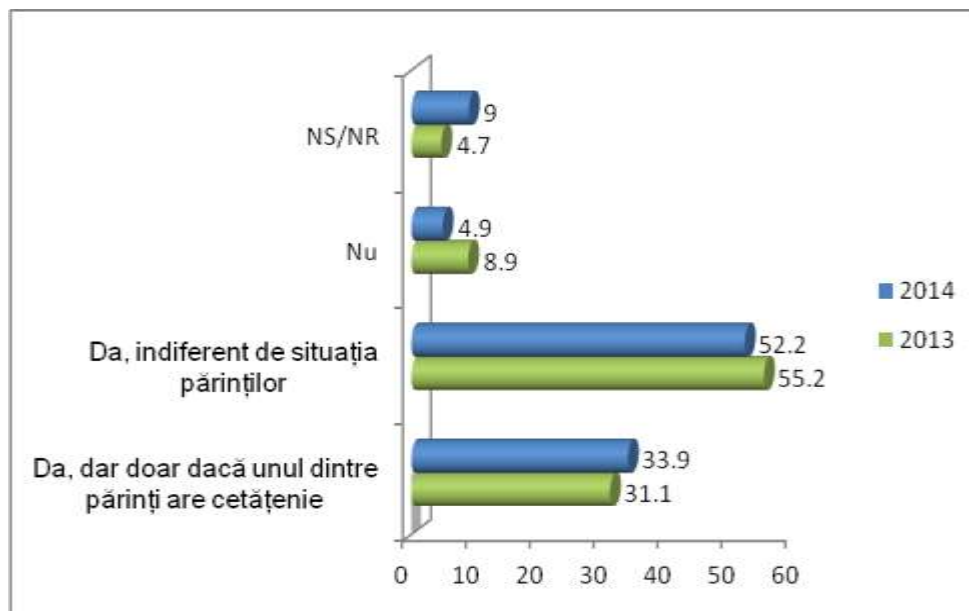

Figura 16. Copii imigranților, născuți în România, ar trebui să primească cetățenie română? (%)

⁶⁰ La ora actuală, Regatul Unit al Marii Britanii, Irlanda, Franța, Belgia, Germania, Finlanda, Portugalia și Grecia aplică principiul *jus soli* în acordarea cetățeniei.

Tabelul 51. Evaluare indicatorului "Drepturi politice dobândite"

Indicator 2	Evaluare („Ipoteze”)		
	DA [2]	PARȚIAL [1]	NU [0]
Drepturile politice dobândite pot fi exercitate în deplinătatea lor și nu există limitări în exercitarea lor.	Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român pot fi exercitate fără nicio limitare (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.)	Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român pot fi exercitate cu anumite limitări (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.).	Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român nu pot fi exercitate pe deplin (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.).

Referitor la accesul imigranților la drepturile civile și politice dobândite odată cu cetățenia română, acestea pot fi exercitate fără nicio limitare de reprezentare politică sau angajare în structurile statului, conform răspunsului furnizat de ANC. Această libertate este asigurată prin articolul 16, alineatul (3), din Constituția României, unde nu este făcută distincția între cetățenii care au obținut cetățenia română prin naștere, adopție sau acordare. În cadrul cercetării calitative menționăm că nu am întâlnit cazuri de imigranți care să-și dorească să se angajeze în funcții publice nici înainte, nici după obținerea cetățeniei române, astfel că nu am reușit să analizăm implementarea acestor legi.

De asemenea, din răspunsurile primite de la Ministerul Apărării Naționale, precum și de la Inspectoratul Jandarmeriei Române, deducem că un imigrant devine eligibil pentru a se angaja în structurile de forță ale statului în momentul dobândirii cetățeniei române. Totuși, în etapa cercetării calitative în care am realizat interviuri aprofundate cu imigranți, niciunul dintre intervievați nu manifestase intenția de a se angaja în aceste structuri.

În ceea ce privește exercitarea dreptului de vot, după obținerea cetățeniei române, cei mai mulți imigranți cu cetățenie română cu care am discutat au mers la vot în România. Votul și plata impozitelor sunt în continuare considerate cele mai importante responsabilități participative pe care aceștia le-au dobândit odată cu cetățenia, conform intervievaților noștri.

Concluzii

Ipotezele pe care ni le-am propus să le evaluăm ne conduc spre următoarele concluzii:

- Accesul la naturalizare, prin obținerea cetățeniei române, este asigurat din punct de vedere legal tuturor imigranților care întrunesc cerințele legale. Totuși, rămân valabile unele limitări în ceea ce privește procedura obținerii cetățeniei, limitări referitoare la desfășurarea examenului de cetățenie.
- Drepturile politice pe care le capătă un imigrant în momentul obținerii cetățeniei pot fi exercitate fără nicio limitare (de reprezentare politică sau de angajare în structurile de forță ale statului), totuși ne propunem să aprofundăm această dimensiune în cadrul ediției viitoare a BII.

Măsurarea progresului față de BII 2013

Tabelul 52. Evaluare progresului pentru dimensiunea "Obținerea cetățeniei și integrarea politică"

Indicatori	Evaluare finală
1. Obținerea cetățeniei urmează un traseu inteligibil și rezonabil.	Evaluare: PARȚIAL [1] Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu inteligibil, dar greu de parcurs și îndelungat ca timp. Totuși, față de 2013, salutăm publicarea unei tematici specifice și a unei bibliografii de examen pe pagina de internet a ANC.
2. Drepturile politice dobândite pot fi exercitate în deplinătatea lor și nu există limitări în exercitarea lor.	Evaluare: DA [2] Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român pot fi exercitate fără nicio limitare (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.). (indicator nou inclus în BII 2014)

III. ANEXE

III.1. Cadrul conceptual al cercetării

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în particular a celor ce provin din afara spațiului comunitar.

Pentru a atinge acest obiectiv, BII își propune să analizeze, ca și în anul precedent, cele trei mari planuri ale integrării sau incluziunii imigranților pe care le-am păstrat la fel:

1. **Idealul integrării** – cea mai largă definiție a conceptului, la nivelul drepturilor fundamentale, așa cum reiese din declarații, convenții și tratate internaționale. Această dimensiune răspunde nevoii de a avea un sistem de referință, precum și condiției autoimpuse de a lua în calcul contextul european.
2. **Viziunea integrării** – care sunt drepturile afirmate, politicile publice și legislația specifică în România și în ce măsură viziunea se apropie de idealul integrării. Este primul nivel de analiză a situației din România și se referă la ceea ce este *afirmat* în legislația în vigoare.
3. **Practica integrării** – care sunt percepțiile și opiniile cetățenilor și în ce fel instituțiile publice implementează politicile și legislația specifice; în ce măsură practica se apropie de viziune. Este nivelul de profunzime al analizei și are două componente importante. Pe de o parte observăm în ce măsură prevederile legale sunt *implementate*, iar pe de altă parte studiem dacă societatea a integrat valorile afirmate.

Figura 17. Cele trei planuri ale cercetării

Idealul integrării este sistemul de referință al demersului comparativ, cel față de care măsurăm progresul. Este elementul cel mai stabil al întregului cadru conceptual. Pentru că schimbările la acest nivel sunt rare, îl putem considera chiar element fix și, prin urmare, își găsește locul ca parte integrantă a cadrului conceptual.

Al doilea plan, *viziunea integrării*, este specific pentru contextul românesc și are unele componente mai stabile (viziuni de politici, strategii multianuale) și altele mai flexibile (proceduri, norme, chiar legislație). Există de asemenea și analize anterioare (citate în analiza literaturii, un alt produs al

acestui proiect). Adăugând la analiza secundară a surselor menționate un demers de analiză de documente, putem să includem încă de la început în cadrul conceptual o primă evaluare a acestei dimensiuni, sub formă de ipoteze.

Cel de-al treilea plan, *practica integrării*, este cel mai dinamic și este principalul subiect al evaluării anuale, folosind metodele de cercetare propuse de proiect și cele adăugate de echipa de cercetare. La nivelul cadrului conceptual, alături de ipotezele de cercetare putem preciza care sunt metodele folosite adăugând și o listă a instrumentelor de teren.

Idealul integrării: dimensiuni și indicatori

Echipa de cercetare, considerând comentariile și observațiile primite la diferitele conferințe naționale și internaționale la care au fost prezentate rezultatele Barometrului Integrării Imigranților ediția 2013, a operat modificări în ceea ce privește instrumentul prin care a realizat evaluarea nivelului de integrare a imigranților.

Ca și anul trecut, sinteza dimensiunilor integrării vine ca o propunere inovatoare a echipei de cercetare, bazată însă pe experiența dobândită în cadrul cercetării care a dus la realizarea Barometrului Integrării Imigranților ediția 2013.

Am considerat că integrarea este un proces pe care îl poate parcurge un individ de la punctul de intrare în țară până reușește să fie integrat în societate (varianta ideală, imposibil de atins). Am considerat în acest demers analitic existența a trei faze prin care un imigrant poate trece: intrarea (pe teritoriul României), care poate fi urmată de stabilire, care la rândul ei poate fi urmată de naturalizare. Din experiența de anul trecut, am realizat că procesul integrării este departe de a fi unul liniar, așa că am restrâns schema la cele trei faze. Am considerat însă, la fel ca și anul trecut, că naturalizarea (dobândirea cetățeniei) este nivelul cel mai apropiat pe care un imigrant îl poate atinge în procesul de integrare în societatea gazdă. Pentru a analiza fenomenul, am descompus cele trei faze în 14 dimensiuni.

Intrarea, posibilitatea pe care o are un migrant de a veni în România este măsurată cu o singură dimensiune: *libera circulație* (prima dimensiune). La nivelul 0 al posibilității pe care o are un imigrant de a se integra este vorba despre o societate închisă, care se izolează și își ferece granițele, fiind, prin legislație și punerea în practică a acesteia, o lume în întregime ostilă imigrării. Ca să putem începe să vorbim de integrarea imigranților, trebuie să ne aflăm în fața unei minime deschideri a societății și, prin urmare, acesta este nivelul zero, punctul de pornire.

La fel ca în 2013, am avut ca reper *idealul uman*, "*orice ființă ar trebui să poată alege să trăiască oriunde pe glob, fără restricții*", dar, considerând că acest ideal este departe de orice reglementare internațională, am preferat o măsură ceva mai restrictivă a liberei circulații: cei doi indicatori.

Odată intrat în țara gazdă, se presupune că imigrantul are șanse să înceapă procesul de integrare. Această fază, denumită **stabilirea**, este cea mai largă, cea mai cuprinzătoare și cea care poate dura cel mai mult. Am considerat că procesul de integrare pe care îl parcurge migrantul, odată intrat în România, este influențat de 12 variabile/dimensiuni. De la *opinie publică* tolerantă și care susține existența programelor de integrare a imigranților (a doua dimensiune); efortul autorităților publice

naționale și locale pentru sprijinirea integrării imigranților - *planificare strategică* (a treia dimensiune), afirmarea *nediscriminării* (a patra dimensiune); facilitarea accesului străinilor la limba și cultura autohtone - *limba și cultura țării gazdă* (a cincea dimensiune); facilitatea accesului la *educație* (a șasea dimensiune); posibilitatea ca imigrantul să își poată aduce cu sine și familia pentru a locui împreună - *reîntregirea familiei* (a șaptea dimensiune), posibilitatea de a duce un trai decent beneficiind de asistență din partea statului gazdă - *bunăstare* (a opta dimensiune); posibilitatea de a muncii - *muncă și integrare economică* (a noua dimensiune); *implicarea societății civile* în sprijinirea integrării imigranților (a zecea dimensiune), posibilitatea de a-și păstra și a-și afirma identitatea culturală - *drepturi culturale* (a unsprezecea dimensiune); posibilitatea de a participa civic și politic în societate - *participare civică și politică* (a douăsprezecea dimensiune); până chiar să beneficieze de un ajutor special, discriminare pozitivă (*măsuri afirmative* – a treisprezecea dimensiune).

În urma parcurgerii hățișului de factori care facilitează sau împiedică integrarea unui străin în țara gazdă, acesta se poate afla la momentul în care poate decide că dorește să devină parte a corpului cetățenesc din țara gazdă. Este vorba despre faza de **naturalizare**, nivelul superior al integrării unui străin în țara gazdă. În cazul de față avem o singură dimensiune - *obținerea cetățeniei și integrarea politică* (a paisprezecea).

Tabelul de mai jos prezintă sintetic fazele, dimensiunile și indicatorii integrării. Pentru fiecare dimensiune am propus unul sau mai mulți indicatori, considerați instrument de măsură a dimensiunii respective. Am adoptat apoi, inspirați de MIPEX, o scală care să ne permită să oferim punctaj pentru fiecare indicator în parte. Este o scală foarte simplă, care pornește de la maximum de condiții oferite imigrantului pentru a se integra, apoi avem varianta intermediară și, la final, lipsa totală a acelei condiții.

La acest punct al cadrului conceptual indicatorii sunt destul de generali. Operaționalizarea are loc la momentul definirii instrumentelor de cercetare.

Tabelul 53. Fazele, dimensiunile și indicatorii integrării

FAZE	Dimensiuni	Indicatori
I. INTRARE	1. Libera circulație	1.1. Condiții permissive de intrare
		1.2. Deplasarea liberă în interiorul granițelor
II. STABILIRE	2. Opinie publică	2.1. Acceptare și toleranță de către societate
		2.2. Sprijin social pentru programele publice de integrare a imigranților
	3. Planificare strategică	3.1. Politici prietenoase cu privire la imigranți, enunțate de autoritățile centrale
		3.2. Practici pozitive ale autorităților publice locale
	4. Nediscriminare	4.1. Recunoașterea drepturilor fundamentale
		4.2. Protecția legală a străinilor împotriva discriminării
		4.3. Politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării
		4.4. Imigranții nu se simt discriminați.
	5. Limba și cultura țării gazdă	5.1. Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură
		5.2. Imigranții participă la cursurile de limbă și cultură.
		5.3. Imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură.
	6. Educație	6.1. Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor
		6.2. Imigranții participă la sistemul public de educație.
		6.3. Încadrarea și integrarea corespunzătoare în mediul educațional
		6.4. Educație interculturală
	7. Reîntregirea familiei	7.1. Procedura de reîntregirea familiei este accesibilă pentru imigranții aflați în situațiile vulnerabile.
	8. Bunăstare	8.1. Acces facil la locuință/cazare
		8.2. Acces facil la asistență socială
		8.3. Acces facil la servicii de îngrijire a sănătății și la asigurări sociale și servicii din sfera bunăstării asupra grupului țintă
		8.4. Cooperare benefică între sectoarele public și privat în furnizarea de servicii sociale, medicale și de cazare (locuințe) pentru imigranți
		8.5. Monitorizarea și evaluarea periodică a impactului programelor, al beneficiilor
	9. Muncă și integrare economică	9.1. Accesul pe piața muncii este liber pentru imigranți
		9.2. Practici ale angajatorului în angajarea imigranților
		9.3. Accesarea unui credit bancar se face în condiții rezonabile.
		9.4. Recunoașterea dreptului de a dobândi proprietate asupra clădirilor și terenurilor în România
	10. Implicarea societății civile	10.1. Existența rețelelor private de sprijin (inclusiv organizații de migrați și grupuri informale)
		10.2. Bune practici ale societății civile
		10.3. Accesul organizațiilor societății civile la finanțări din diverse surse (publice, private și donații individuale) pentru programe destinate imigranților.
	11. Drepturi culturale	11.1. Percepții pozitive ale populației în ceea ce privește influența culturală a imigrației
		11.2. Posibilitatea păstrării limbii și culturii imigranților.
	12. Participare civică și politică	12.1. Drepturi și libertăți pentru participare civică: imigranții participă direct și activ în societate (rețelele și organizațiile imigranților, mediul asociativ – ONG-uri, syndicate etc.).
		12.2. Drepturi și libertăți pentru participare politică
	13. Măsuri afirmative	13.1. Există și se aplică instrumentul Cartea Albastră a UE (Blue Card) pentru imigranții înalt calificați.
III. NATURALIZARE	14. Obținerea cetățeniei și integrare politică	14.1. Obținerea cetățeniei urmează un traseu inteligibil și rezonabil.
		14.2. Drepturile politice dobândite pot fi exercitate în deplinătatea lor și nu există limitări în exercitarea lor.

Idealul și viziunea integrării: scheme funcționale

Folosind sinteza dimensiunilor integrării, pe baza analizei preliminare a documentelor de politici publice detaliate în cadrul conceptual, putem operaționaliza primele două planuri ale Barometrului Integrării Imigranților: idealul și viziunea.

Figura 18. Operaționalizarea planului "Idealul integrării"

Viziunea integrării este ancorată în politicile publice și legislația specifică afirmate în România. Ca în cazul anterior, analiza de documente permite operaționalizarea pe cele trei niveluri/faze, prezentată schematic în tabelul de mai jos.

Tabelul 54. Fazele, dimensiunile, indicatorii integrării, scala de măsurare/evaluare și sursele și metodele folosite

FAZE	Dim.	Indicatori	DA (2)	PARȚIAL (1)	NU (0)	Surse și metode
I. INTRARE	1. Libera circulație	1.1. Condiții permissive de intrare	Condițiile pentru obținerea dreptului de ședere sunt clar și expres prevăzute în lege, fără a fi excesive raportat la scopul intrării, pentru toate categoriile de imigranți.	Legea prevede clar și expres condițiile de intrare, dar acestea sunt greu de îndeplinit, cel puțin pentru unele categorii de imigranți.	Nu sunt specificate clar și expres în lege condițiile de intrare sau acestea sunt discreționare.	Analiză de documente Analiza OUG 194/2002 privind regimul străinilor, cu modificările și completările ulterioare. Analiza legislației privind regimul străinilor, interviuri cu: IGI, ONG-uri (telefonice sau prin e-mail) din trei orașe diferite și interviuri cu imigranți, trimitere de solicitări de informații la primării (orașele în care se găsesc centre pentru refugiați).
		1.2. Deplasarea liberă în interiorul granițelor	Străinii care au un drept de ședere pot să se deplaseze și să își schimbe reședința liber în interiorul țării.	Există restricții în ceea ce privește deplasarea sau schimbarea reședinței în interiorul țării.	Nu este permisă deplasarea sau schimbarea reședinței în interiorul țării.	
SĂII. STABILIRE	2. Opinie publică	2.1. Acceptare și toleranță de către societate	Societatea este tolerantă față de imigranți (din perspectiva societății și a imigrantului).	Există un nivel mediu de toleranță.	Toleranță scăzută	Sondaj de opinie Interviuri cu imigranți
		2.2. Sprijin social pentru programele publice de integrare a imigranților.	Opinia publică este pentru și susține programele publice de integrare a imigranților.	Opinia publică nu susține integrarea, dar nici nu refuză intervențiile guvernamentale de integrare a imigranților.	Opinia publică refuză integrarea imigranților și refuză intervențiile statului în această direcție.	Sondaj de opinie

4.	3. Planificare strategică	3.1. Politici prietenoase cu privire la imigranți, enunțate de autoritățile centrale.	Există o politică publică pentru imigrație bazată pe o strategie coerentă, planuri de acțiune și mecanisme eficiente de monitorizare și evaluare.	Există o politică publică pentru imigrație bazată pe o strategie coerentă și mecanisme de monitorizare și evaluare, dar eficiența acestora este limitată.	Imigrația nu este subiect de politică publică sau este un subiect marginal, insuficient dezvoltat.	Analiza strategiilor naționale și a planurilor de acțiune ale IGI din ultimii cinci ani Analiza planurilor de acțiune și a rapoartelor de evaluare și autoevaluare puse la dispoziție de IGI
		3.2. Practici pozitive ale autorităților publice locale	Există strategii locale pentru integrarea imigranților și pot fi identificate exemple de bune practici cu rezultate semnificative.	Pot fi identificate exemple de strategii locale pentru integrarea imigranților, dar sunt mai degrabă izolate și au impact redus.	Practici pozitive ale autorităților publice locale	Interviu IGI Analiză secundară pe rapoartele și studiile publicate de alte organizații (lista din analiza literaturii) Interviuri cu ONG-uri sau experți care monitorizează aceste planuri Chestionare aplicate prin e-mail către ONG-uri care oferă servicii pentru imigranți în diferite orașe Cereri de informații către primăriile primelor cinci orașe după numărul de imigranți, conform statisticilor oficiale
	4. Nediscriminare	4.1. Recunoașterea drepturilor fundamentale	Există un cadru legislativ care recunoaște drepturile fundamentale ale imigranților, alături de mecanisme de implementare și monitorizare.	Sunt recunoscute drepturile fundamentale ale imigranților, dar nu există mecanisme de implementare și monitorizare.	Legislația nu recunoaște drepturile fundamentale ale imigranților.	Analiză de documente: Constituția României, legislația în domeniul imigrației Analiză de rapoarte CNCD pe ultimii doi ani Analiza strategiei CNCD

		4.2. Protecția legală a străinilor împotriva discriminării	Există un cadru legal care abordează discriminarea în rândul imigranților și acesta este eficient implementat.	Cadru legal care abordează discriminarea în rândul imigranților este parțial implementat și utilizat.	Nu există un cadru legal care să protejeze în mod specific străinii împotriva discriminării sau acesta este prost implementat și neutilizat.	Interviu IGI Analiză OG 137/2000 cu modificările și completările ulterioare Analiza strategiei în domeniul imigrației Interviu CNCD Analiza deciziilor CNCD, precum și a jurisprudenței identificate în materie Interviuri cu imigranți și cu ONG-uri
		4.3. Politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării	Există politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării.	Politicile pentru combaterea discriminării există doar parțial sau nu sunt eficiente.	Nu există politici integrate eficiente pentru combaterea discriminării.	
		4.4. Imigranții nu se simt discriminați.	Imigranții nu se consideră discriminați, iar cazurile de discriminare sunt izolate.	Imigranții percep o discriminare mică și există unele cazuri de discriminare semnalate.	Imigranții se consideră puternic discriminați și există numeroase cazuri de discriminare semnalate.	
	5. Limba și cultura țării gazdă	5.1. Acces nediferențiat la cursurile dedicate de limbă și cultură	Există cursuri de limbă și cultură română adresate imigranților pentru care accesul este asigurat nediferențiat.	Există cursuri de limbă și/sau cultură română adresate imigranților la care se asigură acces doar pentru anumite categorii de imigranți.	Nu există cursuri de limbă și/sau cultură română adresate imigranților sau, dacă există, nu există o preocupare pentru accesul imigranților la ele.	Interviuri cu imigranți Interviu cu un profesor care predă cursul de introducere în limba română la stat Interviuri cu reprezentanți din instituții-cheie din domeniu (direcții din cadrul MEN, ISMB) Interviuri cu ONG-uri care organizează și desfășoară cursuri de limba română Informații obținute în urma trimiterii solicitărilor de
		5.2. Imigranții participă la cursurile de limbă și cultură.	Cei mai mulți imigranți participă la cursuri de limbă și cultură română oferite de către stat.	Doar o parte din imigranți participă la cursuri de limbă și cultură română oferite de către stat.	Foarte puțini imigranți participa la cursurile de limbă și cultură română oferite de către stat.	

		5.3. Imigranții beneficiază de pe urma cursurilor de limbă și cultură.	Cursurile se pliază bine pe nevoile majorității imigranților și facilitează integrarea persoanei în țara gazdă.	Cursurile nu răspund integral nevoilor imigranților și oferă un minimum necesar de cunoștințe cu un impact redus de integrare a persoanei în țara gazdă.	Cursurile sunt în general inadecvate și/sau nu răspund nevoilor de informare ale imigranților sau cerințelor pentru naturalizare.	informații în baza Legii 544/2001 către instituțiile publice cu atribuții în domeniu (ISJ, ISMB, universități, direcții din cadrul MEN). Analiză primară a legislației din domeniu Analiză secundară a literaturii de specialitate Analiză de conținut a paginilor de internet ale instituțiilor relevante.
	6. Educație	6.1. Recunoașterea facilă a diplomelor și a calificărilor	Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe sunt recunoscute și demersul este facil.	Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe sunt recunoscute, dar procedurile sunt dificile.	Diplomele și calificările imigranților obținute în țările terțe nu sunt recunoscute sau sunt recunoscute doar pentru anumite categorii de imigranți și procedurile sunt dificile.	Interviuri cu imigranți Interviuri cu reprezentanți din instituții-cheie din domeniu (direcții din cadrul MEN, ISMB) Interviuri cu ONG-uri cu domeniu de activitate migrație Informații obținute în urma trimiterii solicitărilor de informații în baza legii 544/2001 către instituțiile publice cu atribuții în domeniu (ISJ, ISMB, direcții din cadrul MEN, CNRED). Analiză primară a legislației din domeniu
		6.2. Imigranții participă la sistemul public de educație.	Toate categoriile de imigranți au asigurat accesul în sistemul public de educație în aceleași condiții ca cetățenii români, iar statul încurajează utilizarea acestui serviciu.	Doar anumite categorii de imigranți au accesul asigurat în sistemul public de educație, însă statul are o preocupare pentru utilizarea acestui serviciu.	Accesul imigranților în sistemul public de educație este restricționat și/sau statul nu are o preocupare pentru utilizarea acestui serviciu.	

		6.3. Încadrarea și integrarea corespunzătoare în mediul educațional	Elevul imigrant este încadrat în sistemul public de învățământ pe o treaptă adecvată și este susținut corespunzător pe parcurs în vederea integrării și acomodării la noul mediu.	Elevul imigrant este încadrat în sistemul de învățământ pe baza unor criterii generale și beneficiază de măsuri minime în vederea integrării și acomodării la mediul nou.	Elevul imigrant este încadrat în sistemul de învățământ pe baza unor criterii ad hoc, și/sau elevul nu beneficiază de un parcurs de acomodare și integrare la noul mediu.	Analiză secundară a literaturii de specialitate Analiză de conținut a paginilor de internet ale instituțiilor relevante
		6.4. Educație interculturală	Există măsuri eficiente pentru promovarea diversității culturale și pentru prevenirea segregării și a discriminării în sistemul de învățământ public.	Există o preocupare pentru promovarea diversității și pentru prevenirea segregării și discriminării în sistemul de învățământ public, însă măsurile luate sunt ineficiente.	Nu există o preocupare și/sau măsuri pentru promovarea diversității și pentru prevenirea segregării și discriminării în sistemul de învățământ public.	
	7. Reîntregirea familiei	7.1. Procedura de reîntregirea familiei este accesibilă pentru imigranții aflați în situațiile vulnerabile.	Procedura de reîntregire a familiei se aplică în aceleași condiții indiferent de specificul situației de vulnerabilitate a membrului familiei pentru care se solicită.	Procedura de reîntregire a familiei se aplică în condiții diferite în dependență de specificul situației de vulnerabilitate a membrului familiei pentru care se solicită.	Procedura de reîntregire a familiei nu se aplică în cazul membrilor de familie care sunt într-o situație vulnerabilă.	Analiza legislației privind regimul străinilor Interviuri cu imigranți Interviuri cu ONG-uri Analiza strategiei privind imigrația și analiza legislației în domeniu Interviu IGI Interviuri cu ONG-uri

	8. Bunăstare	8.1. Acces facil la locuință/cazare	Există mecanisme la nivel local prin care este asigurat accesul imigranților în nevoie la locuințe /cazare.	Accesul la locuință/cazare este asigurat diferențiat pe categorii de imigranți.	Accesul imigranților la locuințe/cazare nu reprezintă o preocupare la nivel local.	Interviuri telefonice cu/cereri de informații către autorități locale (primării) din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța Analiza hotărârilor consiliilor locale din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța, conținând criteriile de acordare a locuințelor sociale Analiza rapoartelor/studiilor altor organizații și instituții Interviuri cu imigranți
		8.2. Acces facil la asistență socială	Serviciile și beneficiile de asistență socială sunt accesibile tuturor imigranților în nevoie.	Există restricții legate de accesul imigranților la unele servicii și beneficii sociale.	Imigranții nu au acces la serviciile și/sau beneficiile de asistență socială.	Interviuri telefonice/față în față cu direcții de asistență socială și protecția copilului din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța Interviu IGI Interviuri cu ONG-uri care acordă servicii sociale pentru imigranți din aceleași orașe Analiza de documente – rapoarte MMFPSPV, DGASPC-uri, rapoarte ONG-uri Interviuri cu imigranți

		8.3. Acces facil la servicii de îngrijire a sănătății și asigurări sociale	Accesul imigranților la servicii medicale și asigurări sociale se face pe bază contributivă, cu excepția asistenței medicale de urgență.	Accesul imigranților la servicii medicale și asigurări sociale se face diferențiat, indiferent de plata contribuției.	Există dificultăți majore în accesul imigranților la servicii medicale și plata asigurărilor sociale.	Interviuri telefonice cu/cereri de informații către CASJ-uri și AJOFM-uri din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța Interviuri cu ONG-uri Interviuri cu/cereri de informații către Spitalul Universitar de Urgență București, Institutul Matei Balș, Casa Națională de Pensii, ANOFM
		8.4. Cooperare benefică între sectoarele public și privat în furnizarea de servicii sociale, medicale și de cazare (locuințe) pentru imigranți	Există o tradiție a colaborării între instituțiile publice și mediul privat, inclusiv societatea civilă în furnizarea serviciilor sociale, medicale și de cazare pentru imigranți.	Parteneriatul este sporadic și reglementat exclusiv prin acorduri formale.	Există dificultăți majore în colaborarea între instituțiile publice și furnizorii privați de servicii sociale, medicale și de cazare.	Interviuri telefonice cu/cereri de informații către MAI, MS, MMFPSPV, DGASPC & CASJ București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța, autorități publice locale Interviuri cu ONG-uri
		8.5. Monitorizarea și evaluarea periodică a impactului programelor, beneficiilor și serviciilor din sfera bunăstării asupra grupului țintă	Există strategii și/sau programe de monitorizare /evaluare a impactului serviciilor, aplicate regulat de către MMFPSPV, respectiv MS, iar rezultatele stau la baza actualizării programelor.	Monitorizarea și evaluarea impactului se realizează neregulat, pentru anumite tipuri de beneficii/servicii.	Nu există preocupare pentru monitorizarea impactului programelor, beneficiilor și serviciilor din sfera bunăstării asupra grupului țintă.	Interviuri MMFPSPV, MS, MAI, autorități locale

9. Muncă și integrare economică	9.1. Accesul la piața muncii este liber pentru imigranți.	Accesul legal al imigranților la piața muncii se face în condiții rezonabile, indiferent de segment, iar condițiile accesării sunt definite clar și respectate în practică.	Accesul legal al imigranților la piața muncii este greoi și diferă de la un segment la altul, iar condițiile accesării sunt rareori respectate în practică.	Imigranții nu pot accesa piața muncii în România.	Analiza legislației (muncă, creditare, proprietate etc.) Cereri de informații ANOFM, ITM Analiză secundară pe rapoartele și studiile publicate de alte organizații (Asociația AdoSahRom, IIT, OIM etc.) Interviuri cu reprezentanții ONG-uri care sprijină imigranții în parcursul integrării în România Cereri de informații către bănci Analiză secundară pe rapoartele și registrele Ministerului de Finanțe Cereri de informații la Registrul Proprietăților Interviuri cu imigranți (minimum un antreprenor)
	9.2. Practici ale angajatorului în angajarea imigranților	Imigranții sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională în cele mai multe cazuri.	Imigranții sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională, cu anumite limitări.	Imigranții nu sunt angajați în dependență de pregătirea lor profesională.	
	9.3. Accesarea unui credit bancar ⁶¹ se face în condiții rezonabile	Imigranții pot accesa un credit bancar în condiții definite clar de legislație și practicate de bănci.	Imigranții pot accesa un credit bancar, dar condițiile nu sunt clar definite de legislație și nu există practici în rândul băncilor.	Nu există prevederi legale care să-i permită unui imigrant să acceseze un credit bancar.	
	9.4. Recunoașterea dreptului de a dobândi proprietate asupra clădirilor și terenurilor în România	Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile în condiții rezonabile în România.	Un imigrant poate cumpăra terenuri și imobile, cu anumite limitări.	Un imigrant nu poate cumpăra terenuri și imobile în România.	

⁶¹ În această analiză ne referim la accesarea unor credite bancare de către RTT în calitate de persoane fizice, posibilitatea de accesare a creditelor în calitate de reprezentanți ai persoanelor juridice fiind exclusă.

	10. Implicarea societății civile	10.1. Existența rețelelor private de sprijin (inclusiv organizații de migranți și grupuri informale)	Există suficiente structuri ale societății civile în principalele localități cu număr mare de imigranți, care îi sprijină pe aceștia în toate domeniile integrării: muncă, educație, servicii sociale etc.	Distribuția teritorială a structurilor societății civile și domeniile de activitate acoperă parțial numărul de imigranți și nevoile acestora.	Există prea puțin sprijin din partea societății civile pe domeniile specifice integrării.	Sondaj populație generală Interviuri cu ONG-uri din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța Interviuri cu imigranți
		10.2. Bune practici ale societății civile	Este identificat un număr semnificativ de bune practici ale societății civile în toate domeniile integrării, cu impact pozitiv asupra grupului țintă.	Practicile pozitive ale societății civile sunt izolate, se limitează la anumite domenii ale integrării și impactul acestora este limitat.	Nu au fost identificate bune practici ale societății civile.	Interviuri cu IGI, ONG-uri din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța Interviuri cu imigranți
		10.3. Accesul organizațiilor societății civile la finanțări din diverse surse (publice, private și donații individuale) pentru programe destinate imigranților	Organizațiile neguvernamentale au acces neîngrădit la schemele de finanțare pentru imigranți.	Accesul la finanțare este restricționat de anumite criterii, altele decât calitatea propunerii de finanțare.	Accesul organizațiilor neguvernamentale la finanțare pentru programele destinate imigranților este extrem de dificil.	Interviuri cu IGI, ONG-uri din București, Cluj, Timișoara, Iași, Constanța
	11. Drepturi culturale	11.1. Percepții pozitive ale populației în ceea ce privește influența culturală a imigrației	Majoritatea populației consideră că imigrația are o influență pozitivă asupra culturii dominante și valorizează diversitatea.	Majoritatea populației acceptă coexistența culturii dominante cu cele ale imigrației, dar păstrează unele rezerve.	Majoritatea populației consideră că imigrația influențează negativ cultura dominantă și este necesară o politică de asimilare.	Sondaj de opinie Interviuri cu imigranți Interviuri cu asociații și centre culturale ale imigranților Analiză secundară pe rapoartele și studiile publicate

		11.2.Posibilitatea păstrării limbii și culturii imigranților	Există un sprijin activ din partea autorităților și a cetățenilor pentru păstrarea culturii imigranților și imigranții au posibilități reale de a face acest lucru.	Imigranții au dreptul legal la păstrarea propriei culturi și majoritatea populației acceptă acest lucru, dar posibilitățile de a face acest lucru sunt limitate.	Legislația impune imigranților să adopte cultura dominantă și/sau există o presiune publică semnificativă în acest sens.	de alte organizații (lista din analiza literaturii) Analiza documentelor privind programele de finanțare ale Ministerului Culturii
	12. Participare civică și politică	12.1. Drepturi și libertăți pentru participare civică - imigranții participă direct și activ în societate (rețelele și organizațiile imigranților, mediul asociativ – ONG-uri, syndicate etc.)	Imigranții beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și se implică activ în societate: în activitățile unor organizații ale societății civile, fac voluntariat, sunt membrii de sindicat, au rețele și/sau organizații ale lor (oferă sprijin pentru imigranți, alte activități).	Imigranții beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și se pot implica în societate (în organizații ale societății civile, pot face voluntariat, pot fi membri de sindicat, pot avea rețele și organizații, dar nu fac acest lucru).	Imigranții nu beneficiază de drepturile și libertățile pentru participare civică și nu se pot implica activ în societate.	Analiza documentelor - legislație Interviuri cu imigranți Interviuri ONG-uri ale imigranților
		12.2. Drepturi și libertăți pentru participare politică	Imigranții beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, politice și de exprimare) și exercită aceste drepturi.	Imigranții beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, politice și de exprimare), dar nu exercită aceste drepturi.	Imigranții nu beneficiază de drepturi și libertăți pentru participare politică (drepturi electorale, de exprimare și politice).	Analiză de documente - legislație Interviuri cu imigranți

	13. Măsuri afirmative	13.1. Există și se aplică instrumentul Cartea Albastră a UE (Blue Card) pentru imigranții înalt calificați.	Instrumentul Cartea Albastră este implementat la nivel național și contribuie la integrarea armonioasă a imigranților în România.	Instrumentul Cartea Albastră este adoptat la nivelul legislației naționale, dar nu este implementat eficient pentru o integrare armonioasă a imigranților în România.	Instrumentul Cartea Albastră nu a fost adoptat la nivel național.	Analiza politicilor instituțiilor statului care gestionează programe de măsuri afirmative pentru imigranți Evaluarea programelor/politicilor de măsuri afirmative Interviuri IGI
III. NATURALIZARE	14. Obținerea cetățeniei și integrare politică	14.1. Obținerea cetățeniei urmează un traseu inteligibil și rezonabil	Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu inteligibil, ușor de parcurs și rezonabil ca timp.	Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu inteligibil, dar greu de parcurs și îndelungat ca timp.	Procesul de obținere a cetățeniei urmează un traseu neinteligibil, greu de parcurs și nu este rezonabil ca timp.	Analiza legislației în domeniu (Legea Cetățeniei 21/1991) Interviu cu ANC Solicitări de informații de la structurile de forță ale statului (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării Naționale)
		14.2. Drepturile politice dobândite pot fi exercitate în deplină lor și nu există limitări în exercitarea lor.	Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român pot fi exercitate fără nicio limitare (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.).	Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român pot fi exercitate cu anumite limitări (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.).	Drepturile civile și politice dobândite în calitate de cetățean român nu pot fi exercitate pe deplin (de reprezentare politică, de angajare în structurile de forță ale statului etc.).	

III.2. Modele de cereri de informații, ghiduri de interviu, chestionare

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

Ministerul
Afacerilor Interne

Direcția Schengen

Ministerul
Afacerilor Interne

Inspectoratul General
pentru Imigrari

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012

Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012

Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Centru de cercetare
și documentare în
domeniul integrării
imigranților

Nr. înregistrare .../...

Către Oficiul Național al Registrului Comerțului,

În atenția Doamnei Silvia Claudia Mihalcea, Director General

SOLICITARE DE INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC

Stimată Doamnă Director,

Fundația Soros, în parteneriat cu Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, realizează în perioada decembrie 2013 – aprilie 2014 a doua etapă a studiului privind imigranții, Barometrul Integrării Imigranților, în cadrul proiectului „Centru de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților”. Scopul cercetării este de a formula recomandări și propuneri de îmbunătățire a politicilor și legislației din domeniul integrării, astfel încât acestea să răspundă mai bine nevoilor imigranților.

Cercetarea prevede colectarea unei serii de date de la reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în procesul integrării imigranților. Pentru a obține informații actualizate despre situația imigranților în domeniul dumneavoastră de expertiză, vă rugăm să răspundeți întrebărilor de mai jos.

Datele pe care urmărim să le colectăm se referă la informații de interes public, conform Legii 544/2001.

- Câți cetățeni străini din țări terțe (din afara Uniunii Europene) figurează ca fiind Persoane Fizice Autorizate în acest moment în România?
- Câți cetățeni străini din țări terțe (din afara Uniunii Europene) au depus dosare pentru a obține statutul de PFA în România?

Vă mulțumim pentru amabilitatea de a răspunde la întrebările noastre și de a trimite răspunsul pe adresa electronică victorianedelciuc@soros.ro sau prin fax la numărul 021 212 10 32. Sprijinul instituției pe care o reprezentați este foarte important pentru succesul cercetării.

Vă asigurăm că informațiile furnizate vor fi utilizate numai în scop de studiu. Pentru detalii și clarificări ne puteți contacta la numărul de telefon 021 212 11 01 sau e-mail victorianedelciuc@soros.ro.

Cu deosebită considerație,

Victoria Cojocariu

Coordonator Program

Fundația Soros

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012
Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților
Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012
Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Nr. înregistrare... / ...

Către Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă

În atenția Doamnei Cristiana Barbu, Președintă

SOLICITARE DE INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC

Stimată doamnă președintă,

Fundația Soros, în parteneriat cu Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, realizează în perioada decembrie 2013 – aprilie 2014 a doua etapă a studiului privind imigranții, Barometrul Integrării Imigranților, în cadrul proiectului „Centru de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților”. Scopul cercetării este de a formula recomandări și propuneri de îmbunătățire a politicilor și legislației din domeniul integrării, astfel încât acestea să răspundă mai bine nevoilor imigranților.

Cercetarea prevede colectarea unei serii de date de la reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în procesul integrării imigranților. Pentru a obține informații actualizate despre situația imigranților în domeniul dumneavoastră de expertiză, vă rugăm să răspundeți întrebărilor de mai jos.

Datele pe care urmărim să le colectăm se referă la informații de interes public, conform Legii 544/2001.

- Câți străini din afara UE figurează ca persoane în căutarea unui loc de muncă în baza dv. de date?
- Câți imigranți au beneficiat de ajutor de șomaj în 2013?
- Care sunt indicatorii elaborați de ANOFM pentru monitorizarea integrării imigranților în societatea românească?
- Câți străini au fost asistați de ANOFM la nivel național (prin agențiile teritoriale) în 2012? Dar în 2013? Câți dintre aceștia au beneficiat de servicii de informare și consiliere vocațională și câți au beneficiat de cursuri vocaționale/ calificare?

- Din statisticile pe care le aveți, câți cetățeni străini sunt angajați în acest moment în România?
- Câți străini au fost încadrați în muncă în 2012 în România, ca urmare a serviciilor ANOFM prin AJOFM-uri?
- Câți tineri străini au beneficiat de serviciile ANOFM, conform legii prevenirii și combaterii marginalizării sociale?
- Care este rolul ANOFM în stabilirea numărului de permise de muncă acordate anual străinilor?
- Care sunt domeniile de activitate deficitare din România pentru care se solicită forță de muncă străină? Este informat IGI în legătura cu această situație?
- Care este rolul ANOFM în implementarea Cărții Albastre în România?
- Câți cetățeni resortisanți ai țărilor terțe posesori ai Cărții Albastre apar în statisticile ANOFM/?
- Există campanii de informare realizate de ANOFM dedicate cetățenilor statelor terțe?
- Care este metodologia prin care este stabilit numărul de cetățeni străini din țări terțe care, conform Programului de ocupare a forței de muncă al ANOFM, sunt propuși pentru măsuri active?
- Dar de măsuri de stimulare a ocupării forței de muncă? Vă rugăm specificați care au fost aceste măsuri.
- Din ce cauză în Programul de ocupare a forței de muncă al ANOFM pentru 2012 cifra totală a cetățenilor străini propuși pentru a fi cuprinși în măsuri active a fost de 56, iar în 2013 de 15?
- Cum au fost selectați cetățenii străini din județele Argeș, Brăila, Dâmbovița, Maramureș, Neamț și București pentru a fi incluși în Programul de ocupare a forței de muncă al ANOFM pentru 2012?
- Din ce cauză în Programul de ocupare a forței de muncă al ANOFM pentru 2013 au fost incluși doar cetățenii străini din județele Maramureș și Neamț pentru a fi cuprinși în măsuri active?

Vă mulțumim pentru amabilitatea de a răspunde la întrebările noastre și de a trimite răspunsul pe adresa electronică victorianedelciuc@soros.ro sau prin fax la numărul 021 212 10 32. Sprijinul instituției pe care o reprezentați este foarte important pentru succesul cercetării.

Vă asigurăm că informațiile furnizate vor fi utilizate numai în scop de studiu. Pentru detalii și clarificări ne puteți contacta la numărul de telefon 021 212 11 01 sau e-mail victorianedelciuc@soros.ro.

Cu deosebită considerație,

Victoria Cojocariu

Coordonator Program

Fundația Soros

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012
Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților
Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012
Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Nr. înregistrare .../...

Către Banca Transilvania

Stimată Doamnă/ Stimate Domn,

Fundația Soros, în parteneriat cu Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, realizează în perioada decembrie 2013 – aprilie 2014 a doua etapă a studiului privind imigranții, Barometrul Integrării Imigranților, în cadrul proiectului „Centru de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților”. Scopul cercetării este de a formula recomandări și propuneri de îmbunătățire a politicilor și legislației din domeniul integrării, astfel încât acestea să răspundă mai bine nevoilor imigranților.

Cercetarea prevede colectarea unei serii de date de la reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în procesul integrării imigranților. Pentru a obține informații actualizate despre situația imigranților în domeniul dumneavoastră de expertiză, vă rugăm să răspundeți întrebărilor de mai jos.

- Banca pe care o reprezentați, acordă credite sau împrumuturi bancare cetățenilor statelor terțe care dețin un permis de ședere legală în România?
 - Dacă da, în ce condiții și cum diferă acestea de condițiile impuse cetățenilor români?
 - Câte credite au fost acordate cetățenilor din state terțe în ultimele 12 luni?
 - Dacă nu, din ce cauză nu ați acordat/nu acordați credite cetățenilor statelor terțe?
- Ați înregistrat până acum solicitări de credite din partea cetățenilor din state terțe?

Vă mulțumim pentru amabilitatea de a răspunde la întrebările noastre și de a trimite răspunsul pe adresa electronică victorianedelciuc@soros.ro sau prin fax la numărul 021 212 10 32. Sprijinul instituției pe care o reprezentați este foarte important pentru succesul cercetării.

Vă asigurăm că informațiile furnizate vor fi utilizate numai în scop de studiu. Pentru detalii și clarificări ne puteți contacta la numărul de telefon 021 212 11 01 sau e-mail victorianedelciuc@soros.ro.

Cu deosebită considerație,
Victoria Cojocariu
Coordonator Program
Fundația Soros

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012
Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților
Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012
Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Centru de cercetare
și documentare în
domeniul integrării
imigranților

Nr. înregistrare .../...

Către Ministerul Educației Naționale

Solicitare de informații de interes public

În perioada decembrie 2013 – aprilie 2014, Fundația Soros împreună cu Asociația Română pentru Promovarea Sănătății desfășoară un studiu de cercetare *Barometrul Integrării Imigranților* (ediția a doua), cercetare realizată în cadrul proiectului *Centru de Documentare și Cercetare în Domeniul Integrării Imigranților*, finanțat de către Inspectoratul General pentru Imigrări prin Fondul european de integrare a resortisanților țări terțe.

În vederea realizării cercetării am aprecia dacă ați putea să ne oferiți câteva date referitoare la școlarizarea străinilor din țări terțe UE care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România. Vă mulțumim anticipat pentru amabilitatea de a răspunde și de a trimite răspunsul pe adresa electronică marana.matei@soros.ro sau prin fax la numărul 021 212 10 32.

Pentru detalii și clarificări ne puteți contacta la numărul de telefon 021 212 11 01 sau pe e-mail marana.matei@soros.ro.

Cu deosebită considerație,

Marana Matei,

Cercetător în psihologie

Fundația Soros

A. Întrebări referitoare la cursurile de inițiere în limba și cultura română dedicate străinilor din țări terțe UE care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România:

1. Câți străini din țări terțe UE s-au înscris la cursurile de inițiere în limba română pentru anul școlar: (a) 2013-2014, (b) 2012-2013, (c) 2011-2012? Câte dintre aceste persoane au finalizat cursul prin obținerea unei act doveditor (diplome de participare, proces verbal etc.)?
2. Care sunt manualele aprobate de către MEN pentru cursurile de inițiere în limba română pentru străini
3. A fost MEN implicat în elaborarea manualului/manualelor destinat(e) străinilor din țări terțe UE?
4. Deține MEN vreo statistică referitoare la numărul de manuale de limba română (utilizate în cadrul cursurilor de inițiere în limba română destinate străinilor din țări terțe UE) tipărite până la ora actuală?
5. Deține MEN vreo statistică referitoare la numărul cadrelor didactice care predau limba română pentru RTT în sistemul public românesc? Câte dintre aceste cadre au beneficiat de formare specifică pentru interacțiunea cu imigranții? Care este distribuția geografică a acestor cadre?

B. Întrebări referitoare la școlarizarea străinilor din țări terțe UE care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România:

1. Câte persoane din țări terțe UE s-au înscris în sistemul de învățământ de stat **preuniversitar** în anul școlar: (a) 2013-2014, (b) 2012-2013, (c) 2011-2012?
2. Câte dintre persoanele menționate în întrebarea B1. au obținut diplome de absolvire?
3. Câte dintre persoanele menționate în întrebarea B1. care au obținut diplome de absolvire și-au continuat studiile?
4. Câte persoane din țări terțe UE s-au înscris în sistemul de învățământ de stat **universitar** în anul școlar: (a) 2013-2014, (b) 2012-2013, (c) 2011-2012?
5. Câte dintre persoanele menționate în întrebarea B4. au obținut diplome de absolvire?
6. Câte dintre persoanele menționate în întrebarea B4. care au obținut diplome de absolvire și-au continuat studiile?

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012

Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012

Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Centru de cercetare
și documentare în
domeniul integrării
imigranților

Nr. înreg. .../...

Către: Primăria Municipiului București

Subiect: Solicitare de informații privind imigrația în localitatea dumneavoastră

Subscrisa Fundația pentru o Societate Deschisă, cu sediul în București, str. Căderea Bastiliei nr. 33, sector 1, formulăm prezenta

CERERE

Conform Legii 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public, cu privire la statistici privind imigrația și măsuri luate de administrația locală în domeniul imigrației.

Vă rugăm să ne furnizați următoarele informații:

1. Aveți o statistică sau o estimare a numărului de imigranți din orașul dumneavoastră și a țărilor de origine? Dacă da, vă rugăm să ne furnizați aceste date.
2. Există vreo măsură specifică privind imigrația sau imigranții pe care a luat-o Consiliul Local sau Primăria din localitatea dvs. în ultimii trei ani (2012-2014)? Dacă da, vă rugăm să ne furnizați documentele care descriu aceste măsuri.
3. Ați primit, în ultimii trei ani, vreo informare despre măsuri privind imigrația de la Inspectoratul General pentru Imigrări (numit anterior Oficiul Român pentru Imigrări)?
4. Conform hotărârii Consiliului Local imigranții au acces la locuințe sociale?
5. Dacă da, câte cereri de locuințe sociale din partea imigranților ați avut în 2013?
6. Dacă nu, care este motivul pentru care imigranții nu fac parte din categoriile de populație care pot beneficia de locuințe sociale?

Menționăm că aceste informații ne sunt necesare pentru cercetarea *Barometrul Integrării Imigranților* (ediția a doua), finanțată de către Inspectoratul General pentru Imigrări, cercetare realizată în cadrul proiectului *Centru de*

Documentare și Cercetare în Domeniul Integrării Imigranților, finanțat prin Fondul european de integrare a resortisanților țări terțe.

Vă rugăm să furnizați informațiile solicitate în format electronic, la următoarea adresă de e-mail: ovoicu@soros.ro.

Vă mulțumim.

Cu deosebită considerație,

Ovidiu Voicu

Director de programe

Fundatia pentru o Societate Deschisă

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012
Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților
Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012
Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Nr. înreg.../...

Către: Inspectoratul General pentru Imigrări

Subiect: întrebări cu privire la Strategia Națională privind imigrația și planurile de acțiune subsecvente

Sitmată doamnă / stimate domn,

În perioada ianuarie-aprilie 2014, Fundația Soros realizează cercetarea Barometrul Integrării Imigranților (ediția a doua), finanțată de către Inspectoratul General pentru Imigrări, cercetare realizată în cadrul proiectului Centru de Documentare și Cercetare în Domeniul Integrării Imigranților, finanțat prin Fondul european de integrare a resortisanților țări terțe.

Cercetarea folosește un instrument complex, care include sondajul de opinie, interviuri, analiza de documente și analiza de politici. O secțiune a cercetării se referă la analiza strategiilor și politicilor în domeniu.

În acest sens, vă rog să aveți amabilitatea de a răspunde la o serie de întrebări cu privire la Strategia Națională privind imigrația și planurile de acțiune subsecvente, precum și alte teme care țin de integrarea imigranților din state terțe Uniunii Europene în România.

Atașate acestei cereri găsiți întrebările.

În măsura în care timpul permite, preferăm o întâlnire directă pentru realizarea unui interviu. Alternativ, așteptăm răspunsul dumneavoastră în scris.

Cu considerație,

Victoria Cojocariu

Coordonatoare Activități

Email: victorianedelciuc@soros.ro; Mobil: 07XXXXXXX

Subiectul 1: Adoptarea Strategiei Naționale pentru următoare perioadă

Observații de cercetare: Strategia curentă acoperă perioada 2011-2014. Prin urmare, este necesară o nouă strategie.

Întrebări:

- 1.1. Care este situația actuală privind adoptarea noii strategii, a fost deja stabilit un calendar sau nu? Dacă da, care este calendarul?
- 1.2. Care este data prognozată pentru adoptarea noii strategii?
- 1.3. Care sunt acțiunile pentru dezbateră publică pe care le aveți în vedere?
- 1.4. Cine este persoana responsabilă (numele și datele oficiale de contact)?

Subiectul 2: Adoptarea planurilor de acțiune anuale

Observații de cercetare: Planurile de acțiune sunt adoptate cu întârziere (iulie 2011 pentru 2011, noiembrie 2012 pentru 2012, august 2013 pentru 2013). În 2014, planul de acțiune a fost pus în dezbateră publică în luna ianuarie. Nu există informații publice cu privire la evaluarea și monitorizarea planurilor de acțiune.

Întrebări:

- 2.1. Care sunt motivele pentru care planurile de acțiune sunt adoptate cu întârziere?
- 2.2. Care sunt mecanismele de monitorizare și evaluare ale planurilor de acțiune anuale? Cine face aceste evaluări? Vă rugăm să ne puneți la dispoziție rapoartele de evaluare existente.
- 2.3. Care este data estimată de adoptare a planului de acțiune pentru 2014?
- 2.4. Pe parcursul perioadei de dezbateră publică, câte propuneri și recomandări au fost primite? Care este lista celor ce au făcut propuneri? Unde și când vor fi aceste contribuții publicate?

Subiectul 3: Strategia Națională privind imigrația și planurile de acțiune subsecvente

Observații de cercetare: Nu există informații publice relevante – calendarul întâlnirilor, agenda, minutele – privind activitatea Grupului de coordonare.

Întrebări:

- 3.1. Care a fost calendarul întâlnirilor Grupului de coordonare în perioada august 2013 – ianuarie 2014? Vă rugăm să ne furnizați agendele și minutele de la întâlnirile grupului.

Subiectul 4: Dreptul la liberă circulație al resortisanților țărilor terțe în România

- 4.1. Există restricții cu privire la deplasarea în interiorul granițelor a imigranților care au un drept de ședere în România? Dacă da, căror categorii de imigranți li se aplică aceste restricții?

- 4.2 Care sunt pașii procedurali pe care trebuie să îi urmeze imigranții care doresc să își mute reședința sau domiciliul în alt oraș?
- 4.3 Există vreo politică publică de încurajare a stabilirii imigranților în alte orașe decât București?
- 4.4 Care sunt restricțiile privind deplasarea imigranților care au drept de ședere în România, în spațiul intra-comunitar?

Subiectul 5: Măsuri pentru prevenirea și combaterea discriminării imigranților

- 5.1 Aveți prevăzute în strategiile proprii măsuri pentru prevenirea și combaterea discriminării imigranților?
- 5.2 Există sectoare importante de activitate, cu risc ridicat de discriminare, de exemplu discriminarea la angajare. Ați desfășurat vreo campanie pentru prevenirea acestor forme de discriminare? Ați desfășurat vreo campanie de informare pentru angajatori? Dar pentru medici?
- 5.3 Ați fost sesizați de imigranți care au fost în situații de discriminare? Cum ați procedat? Câte astfel de sesizări ați avut anul trecut? Care au fost motivele de discriminare cel mai des invocate de imigranți?
- 5.4 Colaborați în activitatea pe care o desfășurați cu ITM/CNCD? De ce credeți că este necesară/eficientă această colaborare?
- 5.5 Care sunt serviciile și informațiile pe care le puneți la dispoziția imigranților care au fost într-o situație de discriminare?
- 5.6 Monitorizați și culegeți date privind cazurile de discriminare în care au fost implicați imigranți? Câte astfel de cazuri au fost înregistrate anul trecut? În câte cazuri a fost aplicată o sancțiune?
- 5.7 Credeți că politicile publice privind combaterea și prevenirea discriminării imigranților sunt la fel de importante ca cele privind accesul la educație, la piața muncii și la servicii sociale? De ce?
- 5.8 Există situații în care cetățenii români au prioritate, conferită de lege, față de cetățenii străini (exemplu: la angajare). Considerați că ar trebui schimbat acest lucru? De ce?

Subiectul 6: Reîntregirea familiei

- 6.1 Câte premise de ședere pentru reîntregirea familiei ați acordat anul trecut? Dar anul acesta?
- 6.2 Care au fost motivele cele mai frecvente care au dus la respingerea cererilor de reîntregirea familiei?
- 6.3 Au existat cazuri în care instanța de judecată a admis plângerea împotriva deciziei administrative de respingere a cererii de reîntregire a familiei? Dacă da, câte astfel de cazuri au existat anul trecut? Dar anul acesta?
- 6.4 Care sunt etapele procedurale pe care trebuie să le îndeplinească sponsorul pentru a-și aduce în România un membru de familie?
- 6.5 Unde se pot informa imigranții care doresc să își aducă un membru de familie în România? Există campanii de informare pentru imigranți privind reîntregirea familiei?

- 6.6 Există măsuri de încurajare a integrării membrilor de familie care au venit în România cu permis de ședere pentru reîntregirea familiei? Au dreptul să se înscrie în programele de integrare?
- 6.7 Unde se pot informa membrii de familie ai sponsorului cu privire la drepturile pe care le au?
- 6.8 Există doar anumiți membrii de familie pentru care legea permite reîntregirea familiei. Considerați că aceste categorii ar trebui extinse de lege ferenda?
- 6.9 Ce se întâmplă cu membrii de familie în cazul în care familia se destramă (de exemplu în caz de divorț)?
- 6.10 *Se aplică diferențiat procedura de reunificare a familiei pentru cazurile în care persoana pentru care se solicită reîntregirea face parte dintr-o categorie vulnerabilă* (de exemplu, care să fie analfabeți, să sufere de dizabilități psihice/fizice, copii minori adoptați, femei etc)?

Subiectul 7: Bunăstare

- 7.1 Care este distribuția teritorială a strainilor în România, conform ultimelor statistici de care dispuneți (imigranți, refugiați, cetățeni UE/SEE)?
- 7.2 IGI asigură în centrele sale teritoriale cazarea anumitor categorii de imigranți. Care sunt aceste categorii și în ce condiții beneficiază de cazare?
- 7.3 Care au fost demersurile IGI pentru a facilita accesul imigranților cu ședere legală la locuințe în România și cu ce instituții ați colaborat?
- 7.4 Cum colaborați cu organizațiile neguvernamentale în privința asistenței sociale, medicale și pentru cazare a imigranților?
- 7.5 Ați avut colaborări cu alte organisme private? Care au fost acestea?

Subiectul 8: Muncă și integrare economică

- 8.1 *Câți străini din România sunt migranți pentru muncă la ora actuală?*
- 8.2 *Care sunt segmentele pieței muncii preferate de imigranții din România?*
- 8.3 *Care este procedura de stabilire a cotelor de imigrație pentru migrația pentru muncă? Care sunt instituțiile cu care colaborează IGI în elaborarea acestor cote? Care este instituția cu cele mai mari responsabilități în stabilirea cotelor de imigrație în ceea ce privește migrația pentru muncă?*
- 8.4 *Există proceduri speciale care să faciliteze obținerea permisului de ședere pentru imigranții veniți pentru muncă?*
- 8.5 *Există o monitorizare a parcursului imigrantului în ceea ce privește schimbarea permisului de ședere în România de-a lungul timpului? De exemplu, știm câți imigranți veniți cu premise de studii au obținut între timp premise de muncă?*
- 8.6 *Există inițiative la nivelul IGI de a schimba legislația referitoare la obținerea permiselor de muncă pentru imigranți în România?*

8.7 Este operațională Cartea Albastră ca instrument de accesarea a pieței muncii din România pentru imigranții înalt calificați?

Subiectul 9: Implicarea societății civile în integrarea imigranților

- 9.1 Vă rog să ne dați câteva exemple de practici de succes în integrarea imigranților pe care le-au aplicat ONGurile, în oricare dintre domeniile integrării (educație, muncă, participare civică, servicii sociale, cetățenie, limbă și cultură etc.).
- 9.2 Cunoașteți și exemple de bune practici din partea unor grupuri informale sau comunități locale? Dacă da, care?
- 9.3 Care au fost domeniile principale de finanțare din FER/FEI pentru proiectele destinate imigranților în 2013?
- 9.4 Cate organizații au primit finanțare și care sunt acestea?
- 9.5 Cum apreciați disponibilitatea finanțărilor pentru imigranți și accesul ONGurilor la fondurile administrate în particular de IGI?
- 9.6 Ce alte finanțări la care imigranții sunt eligibili ca grup țintă cunoașteți?

Subiectul 10: Date privind imigrații veniți la studii în România

- 10.1 Câte cereri pentru viza de lungă ședere pentru studii ați primit pentru anul școlar 2014-2013? Câte dintre acestea au fost aprobate pentru fiecare dintre următoarele categorii de solicitanți: elev, student, masterand și doctorand?
- 10.2 Câte cereri pentru viza de lungă ședere pentru studii ați primit pentru anul școlar 2013-2012? Câte dintre acestea au fost aprobate pentru fiecare dintre următoarele categorii de solicitanți: elev, student, masterand și doctorand? Câți dintre aceștia au solicitat ulterior autorizație de muncă?
- 10.3 Câte cereri pentru viza de lungă ședere pentru studii ați primit pentru anul școlar 2012-2011? Câte dintre acestea au fost aprobate pentru fiecare dintre următoarele categorii de solicitanți: elev, student, masterand și doctorand? Câți dintre aceștia au solicitat ulterior autorizație de muncă?

Subiectul 11: Date privind imigrații din România

- 11.1 Ne puteți furniza o situație statistică a imigranților din țări terțe aflați în România la 1.03.2014 care să conțină date referitoare la țară de origine și tipul de permis de ședere?

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

Ministerul
Afacerilor Interne

Direcția Schengen

Ministerul
Afacerilor Interne

Inspectoratul General
pentru Imigrari

Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților

Program general: „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” al Comunității Europene
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe – Programul anual 2012
Proiect: Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților
Contract nr. ref: IF/11.01-03.01/2012
Beneficiar: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Centru de cercetare
și documentare în
domeniul integrării
imigranților

Model de cerere de informații către universități

Nr. înregistrare .../...

Către.....

Departamentul.....

În atenția.....

În perioada decembrie 2013 – aprilie 2014, Fundația Soros împreună cu Asociația Română pentru Promovarea Sănătății desfășoară un studiu de cercetare ca parte integrată a proiectului „Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților” finanțat prin intermediul Fondului European de Integrare. Scopul acestui studiu este de a formula recomandări și propuneri de îmbunătățire a politicilor și legislației din domeniul integrării, astfel încât acestea să răspundă mai bine nevoilor imigranților.

În vederea realizării cercetării ne propunem să colectăm o serie de date de la universitățile unde studenții din țări terțe UE care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România (definiți în continuare "studenți din țări terțe UE") au posibilitatea de a participa la cursuri de inițiere în limba română. În mod specific suntem interesați să aflăm mai multe informații despre participarea acestora la cursurile de inițiere.

În acest sens am aprecia dacă ați putea să ne răspundeți la întrebările de mai jos. Vă mulțumim anticipat pentru amabilitatea de a răspunde și de a trimite răspunsul pe adresa electronică marana.matei@soros.ro sau prin fax la numărul 021 212 10 32.

Sprijinul instituției pe care o reprezentați este foarte important pentru succesul cercetării. Vă asigurăm că aceste date care se referă la informații de interes public, conform Legii 544/2001, vor fi utilizate numai în scop de studiu.

Pentru detalii și clarificări ne puteți contacta la numărul de telefon 021 212 11 01 sau pe e-mail marana.matei@soros.ro

Cu deosebită considerație,

Marana Matei,

Cercetător în psihologie

Fundația Soros

Barometrul Integrării Imigranților

- februarie 2014 -

1. Oferă Universitatea dumneavoastră cursuri de inițiere în limba și cultura română? Care sunt categoriile de persoane care au acces la cursurile de inițiere? Cât este taxa de curs pentru fiecare categorie de participanți?
2. Câți studenți din țările terțe UE⁶² au fost înscriși în ultimele **12 luni** la studii în cadrul Universității dumneavoastră. Câți dintre aceștia s-au înscris la cursurile de inițiere în limba și cultura română? Câte dintre aceste persoane au finalizat cursul de inițiere?
3. Câți studenți din țările terțe UE⁶³ au fost înscriși în ultimele **24 luni** la studii în cadrul Universității dumneavoastră. Câți dintre aceștia s-au înscris la cursurile de inițiere în limba și cultura română? Câte dintre aceste persoane au finalizat cursul de inițiere?
4. Câți studenți din țările terțe UE⁶⁴ au fost înscriși în ultimele **36 luni** la studii în cadrul Universității dumneavoastră. Câți dintre aceștia s-au înscris la cursurile de inițiere în limba și cultura română? Câte dintre aceste persoane au finalizat cursul de inițiere?
5. Câți studenți din țările terțe UE⁶⁵, în vederea înscrierii la programe de studii cu predare în limba română, au promovat testul de limba română, în urma examinării de către o comisie de specialitate?

⁶² Categoria "studenți din țări terțe UE " se referă la studenții din țări terțe UE care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România

⁶³ Idem 1

⁶⁴ Idem 1

⁶⁵ Idem 1

CHESTIONAR PENTRU INTERVIU

Consiliul Național Român pentru Refugiați

- Ați avut cazuri în care imigranții au întâmpinat dificultăți în deplasarea sau în mutarea reședinței sau a domiciliului dintr-un oraș în altul?
- Câți imigranți sunt în orașul în care vă desfășurați activitățile?
- Sunt răspândite cazurile în care imigranții își mută reședința sau domiciliul în interiorul țării?
- În activitatea pe care o desfășurați vă confrunțați des cu cazuri în care imigranții s-au simțit discriminați? Cum procedați în aceste situații?
- Care sunt motivele de discriminare cel mai des invocate de imigranți?
- Considerați că sunt suficiente măsurile existente de prevenire și combaterea discriminării imigranților?
- Care sunt dificultățile întâlnite în practică de imigranții care doresc să își aducă în România un membru de familie?
- În general, imigranții vă solicită ajutorul pentru depunerea unei cereri pentru reîntregirea familiei?
- Credeți că trebuie schimbată legislația în domeniu? În ce sens?
- Există dificultăți de integrare cu care se confruntă membrii de familie care au permis de ședere pentru reîntregirea familiei, în România? Dacă da, care sunt acestea?
- Care sunt activitățile pe care le desfășurați în domeniul integrării imigranților? Câți beneficiari ați avut în cursul anului trecut?
- În opinia dvs. se poate vorbi despre o rețea de asistență a imigranților?
- Care este rolul organizațiilor neguvernamentale în rețea? Dar al grupurilor informale?
- Cum contribuie comunitățile de imigranți la integrarea noilor veniți?
- Ce organizații de migranți cunoașteți și cum ați colaborat cu acestea?
- Ce dificultăți întâmpinați în activitatea desfășurată?
- Considerați că actualele politici publice facilitează integrarea refugiaților mai mult decât a altor resortisanți din țări terțe? De ce?
- Cunoașteți exemple de bune practici în integrare din partea unor grupuri informale sau comunități locale? Dacă da, care?
- Care sunt sursele de finanțare ale organizației dvs.? Ați aplicat pentru finanțări în 2013? Dacă da, pentru ce fonduri? Câte proiecte au fost aprobate?
- Cum apreciați disponibilitatea finanțărilor pentru asistarea imigranților și criteriile de acces la aceste finanțări? Care sunt condițiile cel mai greu de îndeplinit pentru organizația dvs?
- Cum apreciați finanțările din donații individuale sau din partea firmelor private? Care este cu aproximție procentul provenit din aceste surse din totalul veniturilor organizației în ultimii 3 ani?
- Cum ați descrie colaborarea cu instituțiile publice și alte organisme private în domeniile serviciilor sociale și medicale pentru imigranți?
- Care au fost instituțiile cu care ați colaborat cel mai bine?

CHESTIONAR AVOCATUL POPORULUI

- 1) Câte petiții ați primit la nivel central în cursul anilor 2012-2013, defalcate pe an, din partea cetățenilor străini? Câte astfel de petiții au fost primite de birourile teritoriale?
- 2) Câte solicitări de audiență ați avut în anul 2012 și în anul 2013, din partea cetățenilor străini la nivel central? Dar la nivelul birourilor teritoriale?
- 3) Care a fost obiectul audiențelor și petițiilor astfel înregistrate?
- 4) Câte anchete ați desfășurat în urma sesizărilor primite de la străini în anul 2013?
- 5) Câte recomandări ați emis în urma acestor anchete și care au fost instituțiile publice destinate?
- 6) Cum au fost inițiate, ce au presupus și cum s-au soluționat cele 4 anchete privind dispozițiile constituționale legate de cetățenie?
- 7) Câte sesizări din oficiu ați avut în ceea ce privește încălcarea drepturilor imigranților în relația cu autoritățile publice?
- 8) Colaborați cu Inspectoratul General pentru Imigrări în activitățile desfășurate? Dacă da, în ce constă această colaborare?
- 9) Colaborați cu organizațiile neguvernamentale care oferă servicii imigranților? În ce constă această colaborare? Ați primit sesizări din partea acestor organizații în anul 2013?
- 10) Cum ați aflat de cazul cetățeanului iranian Habib Bastam condamnat la moarte pentru apostazie în Teheran? Monitorizați în continuare acest caz?
- 11) Monitorizați respectarea drepturilor fundamentale ale imigranților în România? Cum faceți acest lucru?

Bună ziua, mă numesc ... și lucrez în cadrul companiei CC SAS, companie care realizează, în cadrul unui proiect lansat de Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, un studiu privind integrarea imigranților. Aș vrea să vă adresez câteva întrebări, care nu vă vor răpi mai mult de 20 de minute din timpul dumneavoastră. Vă asigur că răspunsurile dvs. sunt confidențiale iar informațiile pe care ni le veți furniza vor fi folosite numai în scopuri statistice. Vă mulțumim!

[PENTRU OPERATOR] In chestionar, instrucțiunile pentru completarea chestionarului sau variantele de răspuns care nu se citesc subiectului sunt scrise cu caractere italice.

Sectiunea A

[CITEȘTE] : Pentru început, vă vom adresa câteva întrebări cu privire la opinia dvs. despre cum merg lucrurile în România.

A1. Credeți că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție bună sau într-o direcție greșită? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. direcția este bună 2. direcția este greșită 99.NȘ/NR

A2. Cât de mulțumit(ă) sunteți în general de felul în care trăiți? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Foarte mulțumit 2. Destul de mulțumit 3. Nu prea mulțumit 4. Deloc mulțumit 99.NȘ/NR

A3. Comparativ cu un an în urmă, situația dvs. economică este...? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună 2. Mai bună 3. La fel 4. Mai proastă 5. Mult mai proastă 99.NȘ/NR

A4. Dar peste un an de zile, cum credeți că va fi situația dvs. economică? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună 2. Mai bună 3. La fel 4. Mai proastă 5. Mult mai proastă 99. NȘ/NR

A5. Cum credeți că este situația economică a românilor, comparativ cu cea de anul trecut? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună 2. Mai bună 3. La fel 4. Mai proastă 5. Mult mai proastă 99. NȘ/NR

A6. Dar peste un an de zile, cum credeți că va fi situația economică a românilor? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună 2. Mai bună 3. La fel 4. Mai proastă 4. Mult mai proastă 99. NȘ/NR

Sectiunea B

B1. În general, ați spune că ... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Se poate avea încredere în cei mai mulți dintre oameni	2. E mai bine să fii atent în relațiile cu oamenii	99. NȘ/NR
--	---	--------------

B2. Dumneavoastră sunteți membru al vreunei asociații sau organizații care nu vă aduce venit? – inclusiv asociație profesională, partid, sindicat, grup de religioși sau de susținere pe lângă biserică, grup ecologic, organizație non-guvernamentală, grup artistic, echipă de fotbal.

1. Da 2. Nu 99. Nu știe 99.NR

B3. Pe lista următoare sunt trecute diferite grupuri de persoane. Ați putea, vă rugăm, să alegeți pe aceia pe care nu i-ați dori ca vecini?

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!

	<i>Nu i-as dori ca vecini</i>	<i>Nemenționat</i>	<i>NS/NR</i>
1. Persoane dependente de droguri	1	0	99
2. Persoane de rasă diferită de a dvs.	1	0	
3. Persoane care au SIDA	1	0	
4. Imigranți/ muncitori veniți în România din altă țară	1	0	
5. Homosexuali	1	0	
6. Persoane având o religie diferită de a dvs.	1	0	
7. Alcoolici	1	0	
8. Cupluri necăsătorite care trăiesc împreună	1	0	
9. Oameni de altă etnie	1	0	
10. Romi, țigani	1	0	

B7. După părerea Dvs. ...	Da	Nu	NS/NR
1. Homosexualitatea trebuie interzisă prin lege	1	2	9
2. Avortul trebuie interzis prin lege, exceptând cazurile de viol, incest sau în care viața mamei este în pericol	1	2	9
3. Prostituția trebuie legalizată	1	2	9
4. Consumatorii de droguri ar trebui să fie închiși în pușcării	1	2	9
5. Serviciul militar trebuie să fie obligatoriu	1	2	9
6. Cetățenilor ar trebui să li se permită să dețină arme de foc	1	2	9
7. Cei care comit infracțiuni grave ar trebui pedepsiți cu moartea	1	2	9
8. Pornografia trebuie interzisă prin lege	1	2	9
9. Relațiile sexuale în afara căsătoriei sunt imorale	1	2	9
10. În școlile de stat orele de religie trebuie să fie obligatorii	1	2	9

Sectiunea D

D1. Ce credeți despre oamenii din alte țări care vin să muncească în România? Ce ar trebui să facă Guvernul?

RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Să lase să vină pe oricine vrea
2. Să lase oamenii să vină doar dacă sunt locuri de muncă disponibile
3. Să stabilească limite stricte pentru numărul de străini care au voie să muncească în România
4. Să interzică celor din alte țări să vină să lucreze în România

99. NS/NR

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? Când există puține locuri de muncă ...	De acord	Indiferent	Împotrivă	NȘ/NR
D2. bărbații ar trebui să aibă în mai mare măsură dreptul la un loc de muncă decât femeile	1	2	3	99
D3. patronii ar trebui să dea întâietate românilor în fața oamenilor din alte țări	1	2	3	99

În opinia dvs. ...	Aceleași	Mai mari	Mai mici	NȘ/NR
D4. Muncitorii străini ar trebui să plătească taxe și contribuții la fel ca muncitorii români, mai mari sau mici?	1	2	3	99
D5. Muncitorii străini ar trebui să primească aceleași beneficii sociale (ajutor de șomaj, pensie etc.) la fel ca muncitorii români, mai mari sau mici?	1	2	3	99

Sectiunea E

[CITEȘTE]: O parte dintre străinii care vin în România doresc să rămână aici pe termen lung. Aceștia se numesc imigranți – străinii care se stabilesc în România. În continuare vă vom pune câteva întrebări despre imigranți.

E1. În general, ce părere aveți despre imigranți? Aveți o părere... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Foarte bună 2. Bună. 3. Nici bună, nici proastă 4. Proastă 5. Foarte proastă 99. NȘ/NR

E2. Cum apreciați numărul imigranților din România?	Mult prea mulți	Prea mulți	Atât cât trebuie	Prea puțini	Mult prea puțini	NȘ/NR
	1	2	3	4	5	99

E4. Care ar trebui să fie atitudinea generală a României în legătură cu imigranții? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Să lase să se stabilească în România pe oricine vrea
 2. Să lase doar anumite categorii de imigranți să se stabilească în România
 3. Să interzică imigranților să se stabilească în România
99. NȘ/NR

[CITEȘTE]: Acum am să vă citesc câteva afirmații despre imigranți. Vă rog să îmi spuneți în ce măsură sunteți de acord cu fiecare dintre acestea.

ARATĂ CARTELA CU E CU VARIANTE DE RĂSPUNS. CITEȘTE FIECARE AFIRMAȚIE. RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații despre imigranții din România ?	Foarte mare măsură	Mare măsură	Mică măsură	Foarte mică măsură/Deloc	NȘ/NR
E7. Imigranții iau din locurile de muncă ale celor născuți la noi în țară	1	2	3	4	99
E8. Imigranții degradează viața culturală a unei țări	1	2	3	4	99

E9. Imigranții sporesc criminalitatea	1	2	3	4	99
E10. Imigranții nu reprezintă o povară pentru sistemul de protecție socială	1	2	3	4	99
E11. Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții	1	2	3	4	99
E12. În viitor, creșterea numărului imigranților va fi o amenințare pentru societate	1	2	3	4	99

E14. Se vorbește despre nevoia de a integra imigranții în societatea românească. Când credeți că se poate spune despre un imigrant că este integrat în societatea românească?

Notează toate răspunsurile! _____

99. NȘ/NR

E13. În opinia dvs., este necesară integrarea imigranților?

1. Da, este necesară

2. Nu, nu este necesară 99. NȘ/NR

E15. În opinia dvs., prin ce metode statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților?

1. Prin programe speciale de sprijin pentru imigranți

2. Același sprijin ca oricărui alt locuitor din România, prin programele sociale existente

3. Sprijin limitat la nevoile de bază

4. Nici un fel de sprijin, să se descurce singuri

99. NȘ/NR

E16. În continuare voi enumera mai multe tipuri de programe de sprijin pentru imigranți. Vă rog să îmi spuneți, pentru fiecare dintre ele, dacă credeți că ar trebui oferit gratuit de către autoritățile publice, contra cost sau nu ar trebui oferit.

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!	Gratuit	Contra cost	Deloc	NȘ/NR
1. Cursuri de limba română	1	2	3	99
2. Programe de integrare culturală	1	2	3	99
3. Ajutor financiar	1		3	99
4. Locuințe sociale	1	2	3	99
5. Servicii medicale de bază	1	2	3	99
6. Educație pentru copii	1	2	3	99
7. Cursuri de recalificare pentru adulți	1	2	3	99
8. Sprijin pentru reîntregirea familiei	1	2	3	99
9. Asistență juridică	1	2	3	99

E17. Dintre următoarele, care credeți că este cea mai bună metodă prin care statul român să ofere programe de sprijin pentru imigranți: RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE 1, 2, 3!

1. Direct, prin intermediul instituțiilor publice cu atribuții în domeniu

2. Prin finanțarea unor organizații non-guvernamentale non-profit (ONG-uri)

3. Prin angajarea unor firme

4. (NU CITI!) O combinație între acestea

99. NȘ/NR

E18. Dumneavoastră credeți că imigranții ar trebui să primească, în anumite condiții, cetățenia română? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Da, de îndată ce primesc drept de ședere în România.

2. Da, după ce au trăit un număr de ani în România. → E19. Minim câți ani? _____ ani 77. NC

99. NȘ/NR

3. Nu, niciodată → MERGI LA E23

99. NȘ/NR

E20. Dintre următoarele, care sunt condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească imigranții pentru a primi cetățenia română?

ARATĂ CARTELA CU CONDIȚIILE E20 CITEȘTE PE RÂND FIECARE CONDIȚIE	Menționat	Nemenționat	NC	NȘ/NR
1. Să cunoască și să respecte legile țării	1	2	77	99
2. Să cunoască cultura și obiceiurile românilor	1	2		99
3. Să cunoască limba română	1	2		99
4. Să adopte religia ortodoxă	1	2		99
5. Să depună un jurământ de credință	1	2		99
6. Să adopte stilul de viață al românilor	1	2		99
7. Să aibă un loc de muncă	1	2		99
8. Să fie căsătorit cu români	1	2		99
9. Să aibă un comportament moral ireproșabil	1	2		99
10. Să cunoască istoria și geografia României	1	2		99
11. Să aibă suficiente venituri pentru a se întreține singuri	1	2		99
12. Să fi locuit și trăit în România o anumită perioadă de timp	1	2		99

ARATĂ CARTELA E20. NOTEAZĂ CODURILE 1-11 DE LA ÎNTREBAREA ANTERIOARĂ!

E21. Dintre acestea, care este cea mai importantă? _____ 77. Nu este cazul 99. NȘ/NR

E22. Dar a doua ca importanță? _____ 77. Nu este cazul 99. NȘ/NR

E23. Copii imigranților, născuți în România, ar trebui să primească cetățenie română? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Da, dar doar dacă unul dintre părinți are cetățenie.

2. Da, indiferent de situația părinților.

3. Nu.

99. NȘ/NR

E24. O parte dintre imigranți vin în România ilegal, adică fără să informeze autoritățile. Ce ar trebui să facă autoritățile atunci când îi identifică pe aceștia?

RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Să îi expulzeze imediat în țările de origine
2. Să fie deferiți justiției pentru intrarea ilegală în țară
3. Să îi ajute să dobândească statut legal
4. Să îi lase în pace atât timp cât nu încalcă alte legi

99. NȘ/NR

Sectiunea F

[CITEȘTE]: În general, imigranții au mai puține drepturi și libertăți decât cetățenii români. Există însă câteva grupuri speciale de imigranți despre care uneori se spune că ar fi bine să aibă un statut special. Vă voi pune câteva întrebări despre aceste grupuri.

F1. România este membră a Uniunii Europene. O parte dintre imigranții din România provin din alte state membre UE. Care ar trebui să fie atitudinea generală față de imigranții proveniți din țări UE? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE! ARATĂ CARTELA F, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

99. NȘ/NR

F2. O categorie aparte de imigranți sunt cei proveniți din Republica Moldova (Basarabia). Cei mai mulți dintre aceștia sunt de etnie română. Care ar trebui să fie atitudinea generală față de imigranții proveniți din Republica Moldova? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE! ARATĂ CARTELA F, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

99. NȘ/NR

F3. În ultima perioadă se vorbește mai mult despre redobândirea cetățeniei române adică de faptul că Statul Român acordă mai ușor cetățenie română celor care trăiesc în Republica Moldova. În opinia dvs. statul român ar trebui să acorde cetățenie... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Toți cetățenii din Republica Moldova ar trebui să aibă tratament preferențial la acordarea cetățeniei
2. Cetățenii din Republica Moldova ar trebui să aibă tratament preferențial doar dacă dovedesc originea lor română
3. Cetățenii din Republica Moldova nu ar trebui să aibă tratament preferențial, ci ar trebui să li se aplice aceleași condiții în care se acordă cetățenia pentru orice alt străin

99. NȘ/NR

F5. O altă categorie specială de imigranți sunt refugiații. Aceștia sunt persoanele care au fost nevoite să plece din țara lor din cauza unor războaie sau a unor persecuții politice. Care ar trebui să fie atitudinea generală față de refugiați? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE! ARATĂ CARTELA F, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români

2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți

3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

99. NS/NR

Sectiunea G

G1. Cât de des ...? RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!

	Deseori	Uneori	Rareori	Niciodată	99. NS/NR
1 ... întâlniți străini/imigranți pe stradă	1	2	3	4	99
2 ... vedeți străini/imigranți în mass-media (televiziune, radio, ziare)	1	2	3	4	99

G2. Cunoașteți persoane publice din România care sunt străini/imigranți? Dacă da, spuneți-ne câteva nume.

NOTEAZĂ TOATE RĂSPUNSURILE!

0. Nu cunosc 99. NS/NR

G3. Gândiți-vă acum la toți cunoscuții dumneavoastră – rude, prieteni, vecini, colegi, persoanele cu care ați interacționat în ultimele 12 luni. Printre aceștia se află străini, imigranți?

1. Da

2. Nu → MERGI LA I1

99. NS/NR → MERGI LA I1

G6. În general, ce impresie v-au lăsat străinii pe care îi cunoașteți? O impresie...

1. Foarte bună 2. Bună.

3. Nici bună, nici proastă

4. Proastă

5. Foarte proastă 99. NS

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

[CITEȘTE] La final, pentru a avea o imagine de ansamblu a țării vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări privind gospodăria și persoana dvs. Acestea vor fi folosite doar pentru analize statistice.

I1. Sex: 1. Bărbat 2. Femeie **I2. DATA NAȘTERII: ZI: __ LUNA: __ AN: ____**

I3. Care este cel mai înalt nivel de educație atins de DVS? [UN SINGUR RĂSPUNS]

fără școală	1	liceu terminat	9
școală primară neterminată	2	școală postliceală	10
școală primară terminată	3	facultate neterminată	11
gimnaziu incomplet	4	facultate – subingineri sau colegiu	12
gimnaziu complet	5	facultate complet	13
școală de ucenici (complementară)	6	masterat	14
școală profesională	7	doctorat	15
liceu neterminat	8	NS/NR	99

I4. Care dintre următoarele corespunde cel mai bine situației dvs. ocupaționale? (situație principală) [UN SINGUR RĂSPUNS]

1. Angajat cu normă întreagă (30 ore pe săptămână sau mai mult)
 2. Angajat cu normă parțială (mai puțin de 30 de ore pe săptămână)
 3. În șomaj (inclusiv șomaj tehnic)
 4. Elev/student la zi
 5. Pensionar/în incapacitate de muncă
 6. Întreprinzător pe cont propriu, inclusiv agricultor/fermier, proprietarul unei afaceri cu sau fără angajați
 7. Liber profesionist
 8. Sunteți casnică sau lucrați tot timpul în gospodărie, aveți grijă de copii fără a fi plătit(ă) pentru aceasta
 9. Altceva, ce?
99. NS/NR

15. Ce ocupație aveți în prezent sau care a fost ultima ocupație pe care ați avut-o?

[NOTEAZĂ RĂSPUNSUL]

..... 99.NȘ/NR

[ÎNTREBAREA URMĂTOARE SE REFERĂ LA LOCUL DE MUNCĂ ACTUAL SAU ULTIMUL LOC DE MUNCĂ PENTRU Cei CARE ACUM NU LUCREAZĂ!]

16. Lucrați sau ați lucrat (pentru cei care nu mai lucrează în prezent) în sectorul privat sau public („de stat”)? [UN SINGUR RĂSPUNS.]

1.Public

7. NC

2.Privat

99. NȘ/NR

3. ONG [SPONTAN]

17. În prezent sunteți...?						
1. căsătorit(ă) cu acte	2. căsătorit(ă) fără acte / concubinaj	3. divorțat(ă)	4. separat(ă)	5. necăsătorit(ă)	6. văduv(ă)	99.NȘ/NR

18. Din câți membri este alcătuită gospodăria dvs.? (INCLUSIV RESPONDENTUL) _____ 99. NȘ/NR

19. Aveți în gospodărie acces la Internet?			
1. da	2. nu		99.NȘ/NR

ARATĂ CARTELA H1, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

H1. Cât de des ...

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE!

CITEȘTE VARIANTELE!

	Zilnic	De câteva ori pe săptămână	De câteva ori pe lună	O dată pe lună sau mai rar	Deloc	NȘ/NR
1. Citiți ziarele	1	2	3	4	5	99
2. Ascultați radio	1	2	3	4	5	99
3. Vă uitați la televizor	1	2	3	4	5	99
4. Citiți cărți	1	2	3	4	5	99
5. Mergeți la teatru/operă/filarmonică	1	2	3	4	5	99
7. Mergeți la film	1	2	3	4	5	99

H1. Cât de des ...

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE!
CITEȘTE VARIANTELE!

	Zilnic	De câteva ori pe săptămână	De câteva ori pe lună	O dată pe lună sau mai rar	Deloc	NȘ/NR
8. Mergeți la biserică	1	2	3	4	5	99
6. Navigați/utilizați internetul	1	2	3	4	5	99

I10. După 1989, dvs. ați fost vreodată plecat în străinătate pentru...?	Da, pentru mai mult de 3 luni	Da, pentru mai puțin de 3 luni	Nu	NȘ/NR
1. La muncă	1	2	3	99
2. La studii	1	2	3	
3. În vizită la rude	1	2	3	
4. Turism	1	2	3	

I11. Este vreo persoană din gospodăria dvs. care în momentul de față să fie plecată în străinătate, pentru o perioadă mai lungă de timp (minim 3 luni de zile), nu doar în concediu sau vacanță?

1. DA 2. NU 99.NȘ/NR

I12. Care este naționalitatea dvs.?

1. Român 2. Maghiar 3. Rom 4. German 5. Alta: _____

I13. Care este religia dvs.?

1. ortodoxă
2. romano-catolică
3. protestantă (calvină, evanghelică, luterană, reformată)
4. greco-catolică
5. neo-protestantă (penticostală, adventistă, baptistă, evanghelistă)
6. fără religie
7. alta religie. Care?
8. religie nedeclarată
9. ateu
- 99.NR

I14. Cum apreciați veniturile actuale ale gospodăriei dumneavoastră? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Nu ne ajung nici pentru strictul necesar
2. Ne ajung numai pentru strictul necesar
3. Ne ajung pentru un trai decent, dar nu ne permitem cumpărarea unor bunuri mai scumpe
4. Reușim să cumpărăm și unele bunuri mai scumpe, dar cu restrângeri în alte domenii
5. Reușim să avem tot ce ne trebuie, fără să ne restrângem de la ceva

99. NȘ/NR

I15. Care este, cu aproximație, venitul total net obținut luna trecută de către toți membri din familia dvs. (incluzând salarii, pensii, dividende, chirii, burse, alocații, etc.) ?

|_|_|_|. |_|_|_|_| RON

99. NȘ/NR

I16. Care este, cu aproximație, venitul total net obținut de dvs. luna trecută?

|_|_|_|. |_|_|_|_| RON

99. NȘ/NR

VĂ MULȚUMIM!**OPERATOR! COMPLETEAZĂ CU ATENȚIE TOATE DATELE DE IDENTIFICARE DE MAI JOS!****X. LOCALIZARE****X1a. JUDEȚ/SECTOR:** _____ **X1b. Cod județ** _____**X2a. Cod SIRINF** _____ **X2b. Cod SIRSUP** _____**X3. NUME ORAȘ SAU COMUNĂ:** _____**Dacă este comună: X4. NUMELE SATULUI:** _____**X4. MEDIU DE REZIDENȚĂ:** 1. Urban 2. Rural**X5. TIP DE LOCALITATE:**

1. Oraș peste 200.000 locuitori	5. Sat centru de comună
2. Oraș între 100.000 – 199.999 locuitori	6. Sat periferic
3. Oraș între 30.000 – 99.999 de locuitori	
4. Oraș până la 29.999 de locuitori	

X8. Locuința este:

într-o casă individuală	1	într-un bloc confort III, IV sau fost	5
într-o casă cu mai multe locuințe	2	cămin de nefamiliști	
într-o vilă (2-4 apartamente)	3	în locuințe părăsite	6
într-un bloc de confort I sau II	4	într-o locuință improvizată	7

X9. Locuința este situată...

Într-o zonă centrală a satului/orașului	1
Într-o zonă de la marginea satului/orașului	2
Într-altă zonă din sat/oraș	3

Programul general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”

Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe

Programul anual 2011

Editorul materialului Asociația Română pentru Promovarea Sănătății și Fundația SOROS

Data publicării iunie 2013

Adresa de sesizări: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

Str. Soldat Velicu Ștefan, nr. 43, 023255, sector 2, București, România

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene